

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״נ

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״נ מרים שיינדל בת יבלחט״א אפרים שמעון סינאוויץ

עד א מ"ז פ"ג מלכות
שנת הלכה ו טו"ט
א"ס פ"י שנת ספ"ו:

אפשר בהולין פשיטא. דמתקנין ליה: לא צריכא בשבת. שאפי
הוא שנת שאסור להפריש תרומה ומעשר יפרישוה ולא יאכלוהו טבלים:
בעצין שאינו נקוב. לטעל שלו מדרבנן וצטת דהפרשת מעשרות
שצטת דרבנן אשמועינן שיהיה השצות ולא יאכלוהו טבל דרבנן
לחמו למשרי נמי טעל דלוריימא

פלא דצילה: א"יה. צטר שמן מאל: למוזרה של תאנה. שהשמש
מכה שם מן הצקר עד לחות היום והשמש ממתיק את הפרי: ומוזרה.
לשון מעדנים: קפחיה. כפלו ונטל ככרו הימנו: אהדרוהו בלגו
וצצי. סצצוהו צני העיר והקיפיהו לגינין של דבש ומתיקה וקערות
של תצטילין: דייק בשמא. צצמו של
צעל היתא אס נאה אס כעור:
אשלימו ליה כסיידו. ערב שצת
היה והפקידו אללו כיסס: דבי
שמישי. של ערבי שצמות: לית בהו
מבישא. מתוך שאדם צממנומה מהרהר
ורואה חלומות ומתכוון היה לדמומו
שלא ילך ועלנו: חזו מלפחי אשפמיה.
רלו עדשים על שפמו: יהבו סימנא
לדיביתיהו. צעלין אמר שמתנו לו
כיסניו וזה לך סימן שאכלתם היום
עדשים: מים ראשונים האבילו בשר
חזיר. פונקד ישראל היה מוכר
לישראל דברים המותרים ומאכילם
ומוכר לנכרים צטר חזיר מנושל
כל ישראל לפונקד ורואהו שלא
נטל דיו כשהסך לטבל ונתן לפניו
צטר חזיר: מים אחרונים הרנו את
הנפש. זו היא אשמו של זה שאינו נטל
מים אחרונים דרך הנוטלים ידים
לקנח את שפמם צדים טופחות ולא
היו עדשים נלאין: ואזניו כרוחות.
גדולות וספולות למטון: משחקות
בו. מלאות צו כשפיסה לשמוק:
למקטליה

רבינו הגנאל

ימא כתנאי מי שנשכו
נחש קורין אותו רופא
ממקום למקום וקורעין לו
תרגולת וגוזזין לו כרישין
ומאכילין אותו ואין עירך
לעשר דברי רבי ר' אלעזר
ב"ר שמעון אומר לא
יאכל עד שיעשר ומסקנא
ה"מ במעשר ירק הדוא
מדרבנן. אבל מעשר
הדוריימא דברי הכל עד
שיעשר: ת"ד מי שאחזו
בולמוס מאכילין אותו
דבש וכל מיני מתיקה
שאל מיני מתיקה מאירין
את העינים כר. אמר אבי
של שני אלא אחר אכילה
אבל קודם אכילה מיגר
גריד שני וימצאו איש
מצוי בשדה ויקראו אותו
אל דוד ויתנו לו לחם
(לאכל) וישקוהו מים
ותנו לו פלח דבלה ושני
צמקין ויאכל ותשב רוחו
אליו. ר' יוחנן ארזיה
בולמוס רין למוותה של
תאנה ואכל כר וקרא
והחכמה תהיה בעליה. ר'
יסי אחוזה בולמוס וקפח
הרועה כלומר אבל כל מה
שנשכו: ירושלמי רב
הוא עשרים וארבעה
עשרות שאכל לרעבן
אכל. ר' יהודה קיפח את
כל העיר. ר' מאיר היה
דאיך בשמא כר
ואיקלעו כנבאי דמינה
כידור. ובהואו יהודה
שמה [בלח] וכו': מי
שנשכו כלב שוטה אין
מאכילין אותו מחצו כבד
שלו. ר' מתיא בן תרש
מתיר: ת"ד ה' דברים
נאמרו בכלב שוטה פיו
פתוח כר. ומתיא היה רב
אמר נשים כשפניות
משחקות בו שמואל אמר
רוח חזית שורה עליו
והשחרורגן אותו אין

כי האי גונא: ל"מא תנאי היא. הך
דרצה דלמר צלפטר צחולין מתקנין
ליה ודמיין שצת דהפרשת תרומה
שצטת מקמי אכילת טעל דענין
שאינו נקוב דרבנן: קורין ל' רופא.
שצטת: וקורעין ל' תרגולת. לתת
על המכה שזו היא רפואתו: וגוזזין
ל' ברישין. מן המחוזה להאכילו:
ר' אלעזר צר' שמעון היא דלמר
מפרישין לו תרומה שצטת ואל
יאכלוהו טבל דרבנן כגון ירק ולא
רבי דלי רבי האמר אין לריך לעשר:
עד כאן לא קאמר רבי אלא לענין
מעשר ירק דרבנן. ללא מיתלף טעל
דלוריימא אכל דג"מ דלוריימא הוא
אפי' רבי מודה דלף צעלין שאינו
נקוב מעשר דמיתלף דלוריימא:
ראו נא בי אורו עיני. ציהומן
כתיב: דבי גר' מאי אין ראהו לדבר
דהסס לאו צלמוס אחוזה: מיגר
גריד. ממטק את הלנ לתאות
רעצן: ויאב. לחס והסר ויתנו לו

אפשר בהולין פשיטא (6) לא צריכא בשבת
בשבת נמי פשיטא מלטול מדרבנן הוא
הכא במאי עסקינן בעצין שאינו נקוב דרבנן
מר סבר טבל חמור ומר סבר תרומה חמורה
לימא תנאי היא דתנאי (6) מי שנשכו נחש
קורין לו רופא ממקום למקום ומקריעין לו את
התרגולת וגוזזין לו את הכרישין ומאכילין
אותו ואין צריך לעשר דברי רבי ר' אלעזר
בר' שמעון אומר לא יאכל עד שיעשר נימא
ר' אלעזר בר' שמעון היא ולא רבי אפי'
תימא רבי עד כאן לא קאמר רבי התם אלא
לענין מעשר ירק דרבנן אבל במעשר דגן
דטבל דלוריימא הוא אפי' רבי מודה דאי
שרית ליה בעצין שאינו נקוב אתי למויכל
בעצין שהוא נקוב ת"ד מי שאחזו בולמוס
מאכילין אותו דבש וכל מיני מתיקה שהדבש
וכל מיני מתיקה מאירין מאור עיניו של אדם
ואע"פ שאין ראוה לדבר זכר לדבר (6) ראו נא
כי אורו עיני כי מעמתי מעט דבש הזה ומאי
אע"פ שאין ראוה לדבר דהתם לאו בולמוס
אחזיה אמר אבי ל"ש אלא לאחר אכילה

אבל קודם אכילה מיגר גריד דכתיב (6) וימצאו איש מצוי בשדה ויקחו אותו אל דוד ויתנו לו לחם ויאכל
וישקוהו מים ויתנו לו פלח דבילה ושני צמקין ויאכל ותשב רוחו אליו כי לא אכל לחם ולא שתה מים שלשה
ימים ושלשה לילות אמר ר"ג אמר שמואל מי שאחזו בולמוס מאכילין אותו אליה בדבש רב הונא בריה דרב
יהושע אמר אף סולת נקיה כדבש רב פפא אמר אפי' קמחי דשערי כדיבשא אמר ר' יוחנן פעם אחת אחזני
בולמוס ורצתי למוזרה של תאנה וקיימתי בעצמי (6) החכמה תהיה בעליה דתני רב יוסף הרועה למעום מעם
תאנה יפנה למוזרה שנאמר (7) ומנגד תבואות שמש ר' יהודה ור' יוסי הוו קא אזלי באורחא אחוזה בולמוס לר'
יהודה קפחיה לרועה אכילה לרפימא א"ל ר' יוסי קפחת את הרועה כי מטו למתא אחוזה בולמוס לר' יוסי
אהדרוהו בלגי וצעו א"ל ר' יהודה אני קפחתי את הרועה ואתה קפחת את העיר כולה ותו ר"מ ור' יהודה ור'
יוסי הוו קא אזלי באורחא ר' מאיר היה דייק בשמא ר' יהודה ור' יוסי לא הוו דייקין בשמא כי מטו לההוא
דוכתא בעו אושפיזא יהבו להו אמרו לו מה שמך אמר להו כידור אמר ש"מ אדם רשע הוא שנאמר (8) כי דוד
תהפכות המה ר' יהודה ור' יוסי אשלימו ליה כסיידו ר"מ לא אשלים ליה כיסיה אזל (9) אותביה בי קיבריה
דאבוה אתחזי ליה בחלמיה תא שקיל כיסא דמנא ארישא דההוא גברא למחר אמר להו הכי אתחזי לי בחלמאי
אמרי ליה חלמא דבי שמש לית בהו ממשא אזל ר"מ ונטריה כולי יומא (10) ואייתיה למחר אמרו לו הב לן כיסין
אמר להו לא היו דברים מעולם אמר להו ר"מ אמאי לא דייקתו בשמא אמרו ליה אמאי לא אמרת לן מר אמר
להו אימר דאמרי אנא חששא אחוזקי מי אמרי משכוהו ועייירוהו לחנותא (11) חזו מלפחי אשפמיה אזלו ויהבו
סימנא לדביתיהו ושקלוהו לכסיידו ואייתו אזל איהו וקטליה לאיתתיה היינו (דתיג"פ) (12) מים (13) ראשונים האכילו
בשר חזיר מים אחרונים הרנו את הנפש ולכסוף הוו דייקי בשמא כי מטו לההוא ביתא דשמיה בלה לא עיילו
לגביה אמרי שמע מינה רשע הוא דכתיב (14) ואמר לבלה נאופים (כמו) אחרי בלותי היתה לי עדנה כלומר
זקנה בנאופים (15): מי שנשכו כלב שוטה וכו': ת"ד המושה דברים נאמרו בכלב שוטה פיו פתוח ורירו נוטף
ואזניו סרוחות וזנבו (16) מונח על ירכותיו ומהלך בצידי דרכים וי"א אף נובה ואין קולו נשמע ממאי הוי
רב אמר נשים כשפניות משחקות בו ושמואל אמר רוח רעה שורה עליו מאי בנייהו איכא בנייהו
למקטליה

הנהות הב"ח

(8) נמי אפשר צחולין
פשיטא. י"ג פ"י הא
דקאמר היכא דלפטר
צחולין דכ"ע לא פליגי
פריך ליה הא פשיטא ומאי
לחמא (לשמעון:
(9) שם ר"מ לא שלים
ליה כסייה אול ר"מ (10)
אחזיה כבדא וקבריה
צו קיבריה דלגוה דההוא
גברא ברישיה אחזי
ליה בתמיה כ"י למחר
אתא לקמיה דר"מ (11)
למר ליה הכי אשמו לי
מתלמי אמר ליה:
(12) שם משכיו ועיילו
למתא אשקויה חמרא
חזו טלפחי אשפמיה:
(13) שם ואזניו סרוחות
וזנבו מונחת לו בין
ירכותיו ומאי:

גליון הש"ס

גמ' פשיטא מלפחי
מדרבנן. וכן הוא יצא
דף 55 ע"א וע"ב:

הנהות

מהר"ב רנשבורג

(1) גמ' מים ראשונים
האבילו בשר חזיר. י"ג
עיין פרי"י עיני דבני
הב"י צ"ד פ"ט ק"י:

הנהות וציונים

(16) מר סבר טבל חמור
ומר סבר תרומה חמורה
ליתא כלל הכתי' ובאמת
הוא כפול ומיותר ולפי'
רש"י בודאי שאינו
שייך הכא (דק"ס) ועי'
שיח יצחק ורש"י:
(17) בראשונים ובכתי'
נוסף לאורחא שפ"יה
לכסייה: (18) [צ"ל דתן
צ"ע דאין לו משנה לכך
צ"ל דתיג"פ] (גליון):
(19) [בעי' ליתא] (גליון):
(20) בקצת כתי' נוסף
דבב"ל: (21) כל הנהות
הב"ח שבעבוד זה
מקורן בעין יעקב:

ליקוטי רש"י

בולמוס. מולי האות
מממ רעטן עיניו כות
והוא מקובל למת יליג
[ע"א]. ומנגד תבואות
שמש. שהיה אלט
פחותה למת וממקם

הפירות (דברים לג. יד). ומנגד. לשון עלנים ומקם [שם יג]. קפחת את הרועה. וקפחו קמו ומזרו קפסת אל הכושה
צומא (דף 97 ע"ב): (כרייתת ה.). כי דוד תהפכות המה. מהפכין רעונו לכעס (דברים לג. כ). האבילו בשר חזיר. שהיה
מנוי ישראל מוכר צטר שחוטף לישאל ומצטל וכשהעובד כוכבים כל מתנומו מלכילו נלות ונא יהודי אחד לאלול
ולא נטל דיו וכפטר זה שועבד כוכבים הוא והלכילו צטר חזיר [תולין ק.]. ואמר צב"ה נאופים. אמר לי על ענין זה
שצמלה וסוקניה צנאופים מעמיה שחוקיה חזו חזוניה ממנה ותלא תאות וזמא מלגט וממור צה ויהי היא עורגה מנוניה
כלאך צמלה [יחזקאל כג. טג]. רוח רעה שורה עליו. וכעטקן אלס אורה עליו והורגוהו [שם נח.].

(א) ויאמר ויתן עבד
אבי את הארץ ראו נא
כי ארו עיני פי שפנתיה
מעט דבש תהי:
[שמאל א. ה. טו]
(ב) וימצאו איש מצוי
בשדה ויקחו אותו אל
דוד ויתנו לו לחם
ויאכל וישקוהו מים:
ותנו לו פלח דבילה
ושני צמקין ויאכל
ותשב רוחו אליו כי לא
אכל לחם ולא שתה מים
ושלשה ימים ושלשה
לילות: [שמאל א. ה. יא. ב.]
(ג) וימצאו תבואת שמש
וימנגד תבואות שמש
וימנגד תבואות שמש
וימנגד תבואות שמש
וימנגד תבואות שמש
(ד) ויאמר אפיהו פני
מהם אראה מה אהריתם
כי דוד תהפכת המה
קנים לא אמן בם: [דברים
לג. כ.]
(ה) ויאמר לבלה נאופים
עקת יגו תגותיה יהיא:
[יחזקאל כג. טג.] (ו) [תצטק
ש"ה בקרבת לאמר אחר
בלתי היתה לי עדנה
וארני ית. יב.]

עו א מיי פ"ג מלכות
שנת הלכה ב סגמ לאוין
קה טו"ש"ע א"ח"י ק"י שנת
סעף י"א:
עו ב מיי"ט ס"ג הלכה ג
וסגמ ט"ז טו"ש"ע ס"ט
סעף י"ב:
גו ג מיי"ט ס"ג הלכה טו"ז
וסגמ ט"ז טו"ש"ע ס"ט
סעף י"ג:
עג ד ה ו מיי"ט ס"ג הל' כ
כ"ה וסגמ ט"ז טו"ש"ע
ס"ט ס"ג טע"ז ס"ג:
פ ז מיי"ט ס"ג מלכות
אסורי ביאה הלכה כו
טו"ש"ע א"ח"י ס"ד סעף
ל"ג:

אלא

בגדולי ישראל. ואפי' היכא דלפטר צנכרי מלוא ציראל
שמה יתעצל הנכרי ולא יעשה ויצא לדי סכנה:
מכבין ומפסיקין בפני הד"ק. תימה לי דהוה ליה זו ואין
צריך לומר זו כיון דלפי' לכבוי שרי כ"ש להפסיק וי"ל

אפי' לאחוי כלים דרך רשות הרבים
ולפסיק צהן דס"ד אמינא דווקא
לכבוי שרי אצל כולי האי להציל
כלים דרך רשות הרבים מליאס מים^פ
לדיכא תרתי הולאה והכנסה וגרס
כיוי ערוד ס"ד אמינא כיצוי שרי
טפי שהוא צבור יותר שיציל אצל
להציל כלים דילמא קודם שיצאס
מעצור הדליקה ונמלא שחילל שנת
שלא ללוך קמ"ל: **הא** דפרוש
כודרו הא דפרוש מקצתייהו. נראה
לפרש דפרוש כולוה להצר אחרת
ויאלו גס משס ולא נאשר צהס^ז עד
אחד שנפלה עליו מפולת דאי פרוש
לאצר אחרת ולא יאלו משס מה לי
חצר זו מה לי חצר אחרת הא דפרוש
מקצתייהו שלא פירש מנאן לאומה
חצר אחרת אלא אחד:

ולפקח

אמרו אלא אפילו ספק שבת אחרת היכי דמי כגון דאמרוה לתמיניא יומי ויומא
קמא שבתא מהו דתימא ליעכב עד לאורתא כי היכי דלא ניהול עליה תרי
שבתא קמ"ל תניא נמי הכי^ו מחמין חמין לחולה בשבת בין להשקותו בין
להברותו ולא שבת זו בלבד אמרו אלא שבת אחרת^ז ואין אומרים נמותין לו
שמה יבריא אלא מחמין לו מיד מפני שספק נפשות דוחה את השבת ולא ספק
שבת זו אלא אפי' ספק שבת אחרת^ח ואין עושין דברים הללו לא ע"י נכרים
ולא ע"י ואי כותיים אלא ע"י גדולי ישראל ואין אומרים יעשו דברים הללו^ט לא
ע"פ נשים ולא ע"פ כותיים אבל מצטרפין לדעת אחרת ת"ר^י מפקחין פקוח
נפש בשבת והזרין ה"ז משובח ואין צריך ליטול רשות מב"ד הא^{יא} כיצד ראה
תינוק שנפל לים פורש מצודה ומעלהו והזרין ה"ז משובח ואין צריך ליטול
רשות מב"ד ואע"ג דקא צייד כוורי ראה תינוק שנפל לבור עוקר חוליא
ומעלהו והזרין ה"ז משובח ואין צריך ליטול רשות מב"ד אע"ג דמתקן
דרגא^{יב} ראה שנגעלה דלת בפני תינוק שובח ומוציאו והזרין ה"ז משובח
ואין צריך ליטול רשות מב"ד ואע"ג דקא מיכוין למיתבר בשיפי מכבין ומפסיקין
מפני הדליקה בשבת והזרין ה"ז משובח ואין צריך ליטול רשות מב"ד ואע"ג
דקא ממכין מכוי וצריכא דאי אשמועינן ים משום דאדהכי והכי אזל ליה אבל
בור דקא יתיב אימא לא צריכא ואי אשמועינן בור משום דקא מיבעית אבל
ננעלה דלת אפשר דיתבי בהאי גיסא ומשביש ליה באמגוזי צריכא: ^{יג} מכבין
ומפסיקין: ^{יד} למה לי דאפי"ו לחצר אחרת אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר
שמואל דלא הלכו בפקוח נפש אחר הרוב^{טו} היכי דמי אי נימא דאיכא תשעה
ישראל וכותיים אחד בנייהו רובא ישראל ניהו (אלא^{טז}) פלגא ופלגא^{טז} ספק
נפשות להקל אלא דאיכא תשעה כותיים וישראל אחד הא נמי פשיטא
דהוה ליה קבוע וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי^{יז} לא צריכא דפרוש
לחצר אחרת מהו דתימא^{יח} כל דפריש מרובא פריש קמ"ל דלא הלכו בפקוח
נפש אחר הרוב איני והאמר ר' אסי א"ר יוחנן תשעה כותיים וישראל
אחד באותה חצר מפקחין בחצר אחרת אין מפקחין לא קשיא הא דפרוש
כולהו הא דפרוש מקצתייהו ומי אמר שמואל הכי והתנן^{יט} מצא בה
תינוק מושלך^כ אם רוב כותיים כותי ואם רוב ישראל ישראל מחצה על
מחצה ישראל ואמר רב לא שנו אלא להחיותו אבל לייחסו לא
ושמואל

א) [מוספתא שנת פט"ז
הל' י"ב] (ב) [ב"ב] (ג) [ב"ב] מד:
סנהדרין ע"ג. כחוטות טו"ג,
ג) [שנת קטו. וז"ל]
ד) [יבמות טו: כחוטות טו:
זבחים ע"ג.] (ה) כחוטות
טו: משורין פ"ב מ"ו,
ו) [ע"ג ע"ג] (ז) [דף טו-ו].

הנהגות הב"ח

(א) ריש"י ד"ה חלל כו'.
מנעטרפין למהוי פלגא
ופלגא. ג"כ וקשה הרי
דף פג. מנעטר דנספק
נפשות לא אולין חצר רוב
דשות רק מחילין אותו
מיד. א"כ למה לי להטעמי
דעת אשה או כומו דברי
כשנים אומרים צריך אף
ג' אומרים לא צריך אולין
להקל ע"כ ג"ל כדאחיה
גמ' כשנים אומרים
אינו צריך ואי אומר צריך
לצריך הטעמות אשה
שאומרת ג"כ צריך והו"ל
פלגא ופלגא אצל כשנים
אומרים צריך או צריך
לצטרפות אף אס' ג'
אומרים אין צריך וכן ספק
עצור א"ח"י ס"י מר"ם
כשנים אומרים פ' צריך
או אף ק' אומרים אינו
צריך לא אולין חצר רוב
דשות אצל כשנים
אומרים צריך ואי אומר
דשות אצל כשנים
דשות אף אולין חצר רוב
כד דרש"י ז"ל לא סבירא
ליה לאוקומתא דלעיל
גמרא אצל מ"מ
לפוסקין דס"ל לאוקומתא
דלעיל ז"ל כמו שכתבתי:

תוספות ישנים

פ"א צריפ"ט: דהצד
לומר שפירשו כולם לחצר
אחרת:

הנהגות הגר"א

[א] ולא ע"י קבנים אלא
כ"י כ"ל:

ליקוטי רש"י

כוורי. דגיס [תענית כו-].
פ"החיותו. צ"ל מנעין
לפדקו משום ותי אמוך
עמן (ויקרא כה). אבל
פ"החיותו. דלא נח
היא אסורה לכהן ואפי'
ליכא למישע משום אסופי
כגון הך דאמרין עשרה
יחסין (קידושין עג:).
משלטי דמינה מלי פומקא
תלי קמימא מינה חייסין
שמה נח עובד כוכבים
היא ולמ"ד דפרוש פסולה
לכהונה אפילו טענה זו
אסורה לכהן דמרי רוב
ענין לוחסין (נבותות טו:
וע"ש בהגה"ה על הגליון).

הנהגות וצינונים

[א] ראשונים וכת"י אמר
רב אשי. וכמו בכל
הש"ס לפני מיתותין נמי
דיקא. ע"י הליכות עולם
(ד' ודארשא) טו ע"א:
[ג] [ג"ד] הרי"ף ורא"ש
שבוא"ל (גליון):

ת"ש דמי רב יוסף עוצרה שהריחה וכו' ומי שנשכו וכו' והחושש
צפוי וכו' וחכ"א בז"ל. אלו מודים ולא באחרת: בזה אדייא אי נימא
אעובדה פשיטא. וכי עוצרה שהריחה ר' מחיל קמני לה סתמא
היא: אלא לאו אסם. קיימי דאלו לחצר כד תנן פלוגתא צמתי
ש"מ דצנס מודו: לא ספק שבת זו
בצ"ד. לא סיהא ספק הנפשות לשנת
זו אלא אפילו אין הספק לשנת זו
דפשיטא לן דהיום לא ימות אלא
ספק שאס לא יעשו לו היום שמה
ימות לשנת הצהה: ודידי דמי בגון
דאמדות. רופאים לעשות לו הרפואה
שמה ימים: דהברותו. רחמיה. ^א שמה
יצירא מחיליו: **ע"פ נשים**. אס נשים
או כותים אומרים צריך אין מחללין
על פיהן: אבל מצטרפין לדעת
אחרת. כגון שנים אומרים צריך
ושלשה אומרים אין צריך ואשה או
כומי אומרים צריך מנעטרפין למהוי
פלגא ופלגא (ב) וספק נפשות להקל:
פקוח. דקומצבר"ש צלע"ו צלל דצר
שצריך לו לנפש להעציר סכנת מות:
ואע"ג דצייד כוורי. עמו. כל הני
אע"ג דקאמר הכא משנה ימרה דייק
דקמי ואינו צריך ליעול רשות למה
ליה דמי הכי הא תני ליה והזרין
ה"ז משבח אלא הא אחרת לאשמועינן
כדי להשפיל שפת הצור ויהא נוח
ליכנס: ננעלה דלת. והמיוק נצעת:
דמתבר' בשיפי. נקרים שצריך להס.
לישנא אחרתא צטיפי' קיסמין
להדלקה: ומפסיקין מפני הד"ק.ה.
צללים של מחמת או של סכנת נפשות
מיס וצליקה שיש צה סכנת נפשות
קאמר: דקא מבין מכוי. משפיל
ומלע הגחלים ללנות עליהם לערב:
ואדהכי והכי. אס ילך לצית דין
לישאל אזיל ליה לאיצוד: משבש צ"ה.
מפתחו ומקרקס לו אגוזים: דאפ"ו
דחצר אחרת. דליקה חצר זו ונפשות
חצר אחרת והס חולים או קטנים:
לא הלכו בפקוח נפש אחר הרוב.
דאס ספק כומי או ספק ישראל
מפקחין ואע"ג דרובא כותים הוו
הס: אי נימא תשעה ישראל וחד
בותי. ופלי מפולת על אחד מהן ואין
דוע אס ישראל אס כומי הוא: אלא
דאיכא תשעה כותים וחד ישראל.
ואשמועינן דאף על גז דרובא כותים
חיישינן שמה ישראל הוא ומפקחין הא
נמי פשיטא דק"ל כל קטוע כמתנה
על מתנה דמי דנפקא לן צננהרין^א
וצמחות" מוארז לו פרט לוורק אפן
לגו: לא צריכא דפרוש דחצר אחרת.
וקס נפלה על האחד מפולת דכלל
דוכחא אמרינן כל דפריש מרובא
פריש צמידי דניידי והכא לא אמרי'
הכי ואע"ג דצפרישתן כולהו ניידי:

הוא דפרוש כולהו. הואיל ואיחמוק ישראל צהאי חצר שנפלה צו מפולת מפקחין ואע"ג דניידי (ליה) לא אולין חצר רובא: הא דפרוש מקצתייהו.
ולא ידעינן אי הוה ישראל צהאי חצר אולין חצר רובא הואיל ולא איחמוק: והא תנן^ב תינוק מושלך. משנה היא צקדר טהרות צעיר שישאל
וכותים דרים צה: לא שנו. דאס רוב ישראל מחוקין ליה לישראל אלא להחיותו: אבל צ"הח. כגון אס נקצה היא שיהא כהן מומר צה לא
ואפי' ליכא למישע לאסופי כגון הך דאמרין צמס' קידושין (דף עג:). תלי דיקולא^ג תלי פיתקא רמי חומרט משלטי דמי חיישינן שמה
כותית היא וגזירת אסורה לכהונה ואע"ג דרוב ישראל מעלה עשו ציוחסין דצעינן תרי רובי כדאמרין צמחות צפ"ק (דף טו:).
ושמואל

הוא דפרוש כולהו. הואיל ואיחמוק ישראל צהאי חצר שנפלה צו מפולת מפקחין ואע"ג דניידי (ליה) לא אולין חצר רובא: הא דפרוש מקצתייהו.
ולא ידעינן אי הוה ישראל צהאי חצר אולין חצר רובא הואיל ולא איחמוק: והא תנן^ב תינוק מושלך. משנה היא צקדר טהרות צעיר שישאל
וכותים דרים צה: לא שנו. דאס רוב ישראל מחוקין ליה לישראל אלא להחיותו: אבל צ"הח. כגון אס נקצה היא שיהא כהן מומר צה לא
ואפי' ליכא למישע לאסופי כגון הך דאמרין צמס' קידושין (דף עג:). תלי דיקולא^ג תלי פיתקא רמי חומרט משלטי דמי חיישינן שמה
כותית היא וגזירת אסורה לכהונה ואע"ג דרוב ישראל מעלה עשו ציוחסין דצעינן תרי רובי כדאמרין צמחות צפ"ק (דף טו:).
ושמואל

[א] [עין שינוי נוסחאות בהרא"ש ובב"ב] (גליון): [ב] [הא] ליחא בראשונים ובכת"י: [ג] [עין שינוי נוסף בהרא"ש ובב"ב] (גליון):
[ד] הנקודות מיותרות (גנוי יוסף) וכן בדפ"י ליחא כאן אלא לאחר תיבות דאפי' לחצר אחרת: [ה] [ג] הרי"ף ורא"ש א"ר אצטור לא צריכא אלא לחצר אחרת] (גליון): [ו] בדפ"י גוי במקום "כותי" בכל הסוגיא: [ז] [צ"ל אי
נמי וכן איחא כחכותות ובב"ב ובסנהדרין] (גליון): [ח] ע"י תוס' כחכותות טו ע"א ד"ה דלמא דלא חשיב קבוע הואיל ולא נמצא בבית (הג"ר שמחה מדפסר): [ט] [בכת"י נוסף ו"לא באחרת בזה אדייא אילימא אעובדה פשיטא
עובדה מי איכא דאפי' לאו אסם ששע מינה: בזה. אנו מודים כו: [י] הסייד, ומה"ד שמה יבריא. (שם יצחק ורש"ש, וכו"ה ברש"י על הרי"ף): [יא] [בכת"י נוסף מצא בה: [ב] צ"ל בדיקלא (בארות המים, וכו"ה בכת"י): [ג] יש להוסיף לא (בארות המים): [ד] צ"ל כששים אומרים אין צריך ואחד אומר צריך אולין (ממ"ז):

(א) וי"ה (ה"א, ט) ז"מ טו. כחופת סו: קוטה י"ג א [ג] מוספות פסחים כ"א. ד"ה חן ומי ב"ק קנו. ד"ה הכרעה, (ד) [מס' פ"ה] (ט) מס' ד"ה זוטא פ"ו, (ו) [ג] מולין לא. פסחים ק"ב, (ז) ומס' יט. (ח) [שם קיד. ע"ט], (ט) שם ק"ג: [מענות י"ג] [ג] [מס' מעני י"ד] פסוקה, (י) שה"ש ב א ובתרגום (פי' הר"ש בלא"ה ספ"ה), (כ) עיין הלל בעמוד זה ובפסחים ק"ב, (ל) לקמן ג"ג, (מ) לעיל ע"א, (נ) לעיל מב ע"ב.

הגהות הב"ח

(א) גמי הלכה כ"ה (ולא י"ה וי"ד דענד) ח"א"מ. וי"ג האלפסי לא גרס ליה: (ב) רש"י י"ה חלפי וי"ג געוילי פשתן מאי קראה דאשכחן:

הגהות הגר"א

[א] גמי (ולא היא לאשתמוצי נפשיה הוא דעבר) נמק וי"ג ח"א"מ. וי"ג האלפסי לא גרס ליה: (ב) רש"י י"ה חלפי וי"ג געוילי פשתן מאי קראה דאשכחן:

לעני רש"י

יבמ"ו. פירוש סמלק, מין פנה לן ולו ריה טוב (מוסף הערוך ערך פירוש). אשכנזי. פירוש שטלה נדר (רש"י כרימות דף ו ע"א ועיין רש"י ז"מ דף פו ע"א ד"ה ככין דנדר). וי"ג. פירוש דודא"ס (באשכנזי) קט ע"ב. רש"י בלא"ה ג יד ועיין ערוך ערך סגל א' וערך עפר א'. קרובנייש. פירוש חסיין. פירוש עיין רמב"ם בלא"ה פ"א מ"ד וערוך ערך פירוש. אנפנייא. פירוש גז המעל (רש"י ימנו דף קב ע"א). פנים של מעל מלמעלה (ערוך ערך אשכנזי). רש"י. פירוש פנים של מעל מלמעלה (ערוך ערך אשכנזי):

הגהות וציונים

[א] צ"ל אמר רב משרשיא (גליון) כ"ה בכת"י. ובראשונים: [ב] בכת"י הנוסח מעולמו (וכ"ה בריה יא ע"א, ובכ"ה ובראש וברבינו יוחנן תיב יג ח"ב): [ג] כ"ה טע"ו א"ח סימן רכו הנוסח ליהנות (וכ"ה בכת"י ובסמ"ג ע"שין כו) וברוקח (סימן ש"ב) וברבינו יוחנן (שם): [ד] צ"ל בחורי ישראל שלא טיבטו מעבט חטא שיתנו וכו' ע"ן (גליון) וכ"ה בכת"י: [ה] [ג] הערוך והוא לדריה או"ל ע"ש ערך קר' (גליון): [ו] [ז] רמ"ע מפאנו ס"ס ה' רב פפא מסבא דנפשיה פליג על ר' יוחנן ולא מחמת כסופא הוא

פמ"ק. יסמ"ן קורין לו בלשון ישמעאל" * והוא מין עשב שיש בו שלש שורות של עלין זו למעלה מזו ושלושה עלין לכל שורה: חלפי דימא. שם שקורין אשכנזי * והוא שטלה נדר ועשו כעין געוילי פשתן: (ג) דאשכחן געוילין דאיקרי עין: נרקום. חצלת הסרון * צ"ג: דגנוניא. הגדל צניה: סוגיא. וי"ג: צלעו: חבושין. קודנייש. צלעו: דהתנאות. ליהנות: בלבנון. שמרימין עליו ופרחיו: יפה לו אומנתו. ורפי' פורסי נאה לו אומנתו צניעו ועשה הקדוש צ"ה כן שלל ימסר העולם אומנות: קורא. כך הגדל בדקל מלה אומן לחזיר והוא יגלגלו באשפה שזו היא אומנתו: אבוקה בשני בני אדם. לענין היולא צלילה דלמנר מ"ר * אל יאל אדם ייחדי צלילה: וירח בשלשה. יש חלוק בין שנים לשלשה דלקמן: * אחד נראה. השך ומיקו: היא מוצאת ודאי ש"חה וזו. ואלו צהריא לא אמרה אלו הקימנים של יודיה הם ולו אני הרה אלא לאיש אשר אלה לו חזקי הרה הם יודה יודא ואם לאו אשכח ולא אלצין פניו: שמן והדס. צקוף הסעודה שמן לסוף ידו להעציר והמת האולנים * והדס להריח כמו שאלמנו: * אני אכריע. ללד פת שמה: זכינו צריחו ולסיבתו. כגון משמא כפישא * הלך שמן עדיף: ולא היא. לא אמר רבא הלכמא ככ"ה אלא רב פפא אשכח לפי שטעה והשמית עצמו בכך: שמן ויין. זהו מין שלאחר המזון ואין זה כוס של צרכה: * חוזר ומברך על היין. כגון צמול שאין היין קצב ואין היין שלפני המזון פוטרו: * שמן בימינו. לפי שעלו מצד חמלה: מברך על השמן. * צורא שמן ערב: * וצורא בראש השמש. כדי שלא יאל צדיו מוצממות צקוף שגנאי הוא לתלמיד חכם: שחשודים על משכב זכור. מצממין עצמם כדי שיחמאו להם: ושערו בבגדו דמי. ללא סמח ציה זעה: ואמרי לה בגופו. דלמח ציה זעה: משום חשדא. של זנות: דלא קביע ציה עיניא. שלא קצבו לו רב קציעות ללמדו צלילה: בפנתא. אשכנזי"א צלעו טעל גמי הרגל: גי'רא. עקב שקורין שול"א: בימות הגשמים. הטיט מסקו: אפי' היא אשתו. שאין הכל מכירין צה ומושדין אותו: דקרו ציה פושע. מתעלל: בקדושא דבי שמישי. שטמה כוס של קידוש צצנה צלילה: ממני

מתניתין

[1] [הרמב"ם לא הזכיר אלא החלוק בין ימות החמה דאסור וימות הגשמים מותר אבל הפרש בין פנתא לגילודא וכן בין לאורחא או בימות השמיט אמנם הר"ף בברכות יותר כיואר בשבת פי' אלו קשורים הביא כל דרכים אלו ועי' בלחם משנה הל' דעות פ"ה דין טו (גליון): [2] גי' רש"י עצ" (גליון) עיין מהרש"א דיותר נראה לפרש פושע דקרי ליה פושע על ראשי עם קדוש דניי' שבא באחרונה צריך לפסוע עליהם כהניא דיבמות קה עיב עיי"ש, ועיין יבמ"ו בילק"מ ד"פושע" ורע"ל הכונה אחת אלא שזה הל"ק הזה לשון ארמי דקורין לעצל פושע כמו דלמא אתי למפשע, ועיין בגליוני הש"ס לרבי יוסף ענגיל: [3] בכת"י ליתא "אפילו ארבע אמות" ועיין קידושין לא ע"א אסור לילך בקומה וקופה "ארבע אמות" שנאמר מלא כל הארץ כבודו, והטור (א"ח סי' ב) לא גרס "ארבע אמות" עיי"ש בט"ז סק"ד: [4] בהפלאה שבערכין (ערך כספן) כתב שהתיבות "סמ"ן קורין לו בלשון ישמעאל" אינם מדברי רש"י אלא לשון הגליון היה וכן משמע מהטור ורש"י א"ח (סימן ט"ז) (פ"ו) בהתקת דברי רש"י ועיי"ש בהגהות מהר"ל"ח: [5] ר"ל דלעיל ע"א איתא ועל ההדס שבכל מקום, (שפ"ח): [6] ד"ה "חורו" צ"ל אחר ד"ה "מברך על השמן": [7] [8] המבחר בשו"ע השמיט הך דינא לגמרי ד"הביאו לפנינו שמן ויין וכ"י ר' המג"א הביאו בריש סימן רטו ועיין מלוש"י וי"ש סימן ר"ב סק"ב וצ"ל, ויש להעיר האותי הישיך לעין משפט למה כתוב אצל דברי בית שמאי וצ"ע: [9] נדב"ל געוילי פשתן ה"ס' ופ"ה"ד מאי קראה:

הוא שמן להריח הוא דלא להעציר והואמא הא אמרינן צפרק אלו דברים (לקמן ג). דלחין מברכין עליו: הכי אמר רבא הלבנתא בבית הלל ו"א היא לאשתמוצי נפשיה הוא דקא עביד. כך כחצו צפרקים שלנו וצפרוק רש"י אצל רב אלפס פסק כרצא משמע שלא היה גורם צפרוק ולא הוא וכו':

האי מאן דמורה באתרוגא וחבוש מברך וכו'. ודוקא כשמריח צהם אצל אס צה לאכול מהם אין לברך צרכת ריח כי אס צרכת אכילה: גאוללי

מברכין עליוה בורא עצי בשמים דברא בורא עשבי בשמים אמר רב ששת הני יסוגלי מברכין עלייהו בורא עשבי בשמים אמר רב זוטרא * האי מאן דמורה באתרוגא או בחבושא אומר ברוך שנתן ריח טוב בפירות אמר רב יהודה * האי מאן דנפיק ביומי ניסן וחזי אילני דקא מלבלבי אומר ברוך שלא חיסר בעולמו * כלום וברא בו בריות טובות ואילנות טובות להתנאות * בהן בני אדם אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב * מנין שמברכין על הריח שנאמר * כל הנשמה תהלל יה איהו דבר שהנשמה נהנית ממנו ואין הגוף נהנה ממנו הוי אומר זה הריח ואמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב עתידים בחורי ישראל שיתנו ריח טוב כלבנון שנאמר * ילכו וינקותו ויהי כוית הודו וריח לו כלבנון: ואמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב מאי דכתיב * את הכל עשה יפה בעתו מלמד שכל אחד ואחד יפה לו הקב"ה אומנתו בפניו אמר רב פפא היינו דאמרי אינשי תלה ליה קורא לדבר אחר ואיהו דידיה עביד * ואמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב אבוקה כשנים וירח כשלשה איבעיא להו אבוקה כשנים בהדי דידיה או דילמא אבוקה כשנים לבר מדידיה ארבעה למה לי והאמר מר לאחד נראה ומוזיק לשנים נראה ואינו מוזיק לשלשה אינו נראה כל עיקר אלא לאו שמע מינה אבוקה כשנים בהדי דידיה שמע מינה: * ואמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב ואמרי לה אמר רב חנא בר ביזנא אמר רבי שמעון חסידא ואמרי לה אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי נוח לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש * ואל ילכין פני חברו ברבים מגלן מתמר שנאמר * היא מוצאת ונו: ת"ד הביאו לפניו שמן והדס כ"ש אומרים מברך על השמן ואח"כ מברך על ההדס וכו' אומרים * מברך על ההדס ואח"כ מברך על השמן אמר ר"ג אני אכריע שמן זכינו לריחו וזכינו לסיכתו הדס לריחו וזכינו לסיכתו לא זכינו * א"ר יוחנן הלכה כדברי המכריע רב פפא איקלע לבי רב הונא בריה דרב איקא אייתו לקמיהו שמן והדס שקל רב פפא בריך אהדס ברישא והדר בריך אשמן אמר ליה לא סבר לה מר הלכה כדברי המכריע אמר ליה הכי אמר רבא (6) הלכה כב"ה * ולא היא * לאשתמוצי נפשיה הוא דעבר * ת"ר הביאו לפנינו שמן ויין כ"ש אומרים אוחז השמן בימינו ואת היין בשמאלו מברך על השמן וחוזר ומברך על היין כ"ה אומרים 'אוחז את היין בימינו ואת השמן בשמאלו מברך על היין וחוזר ומברך על השמן וטחו בראש השמש ואם שמש ת"ח הוא טחו בכותל מפני שגנאי לתלמיד חכם לצאת לשוק כשהוא מבושם ת"ר ששה דברים גנאי לו לתלמיד חכם אל יצא כשהוא מבושם * לשוק * ואל יצא יחידי בלילה ואל יצא במגעלים הממולאים ואל יספר עם אשה בשוק ואל יסב בחבורה של עמי הארץ ואל יכנס באחרונה לבית המדרש ויש אומרים אף לא יפסיע פסיעה גסה ואל יהלך בקומה זקופה * אל יצא כשהוא מבושם לשוק א"ר אבא בריה דר' חייה בר אבא אמר רבי יוחנן במקום שחשודים על משכב זכור אמר רב ששת לא אמרן אלא בבגדו אבל בגופו זיעה מעברא ליה אמר רב פפא * ושערו בבגדו דמי ואמרי לה בגופו דמי * ואל יצא יחידי בלילה משום חשדא ולא דלא קביע ליה עיניא אבל קביע ליה עיניא בר אבא * דאמר ר' חייה בר אבא גנאי הוא לתלמיד חכם שיצא במגעלים הממולאים אינו והא ר' חייה בר אבא נפיק אמר מר זוטרא בריה דרב נחמן בטלאי על גבי טלאי ולא אמרן אלא בפנתא אבל בגילדא לית לן בה ובפנתא * לא אמרן אלא באורחא אבל בביתא לית לן בה ולא אמרן אלא בימות החמה אבל בימות הגשמים לית לן בה: * ואל יספר עם אשה בשוק אמר רב חסדא ואפילו היא אשתו תניא גמי הכי אפילו היא אשתו ואפילו היא בתו ואפילו היא אחותו לפי שאין הכל בקיין בקרובותיו * ואל יסב בחבורה של עמי הארץ מאי טעמא דילמא אתי לאמשובי בתרייהו ואל יכנס באחרונה לבית המדרש משום דקרו ליה פושע * וי"א * אף לא יפסיע פסיעה גסה דאמר מר * פסיעה גסה נוטלת אחד מת"ק ממאור עיניו של אדם מאי תקנתיה להדריה בקדושא דבי שמישי * ואל יהלך בקומה זקופה דאמר מר * המהלך בקומה זקופה אפילו ארבע אמות * כאילו דוחק רגלי שכינה דכתיב * מלא כל הארץ כבודו:

קלא א ב מ"י פ"ט מהל' צרכות הל' ו סמנ עשין מ טו"ש"ע א"ח"ה סי' רעו סעף ז: ק"ב א מ"י שם טו"ש"ע שם סעף ט: ק"ג ד טו"ש"ע שם סעף ח: ק"ד ה מ"י שם הל' א טו"ש"ע שם סעף ט: ק"ה ו מ"י פ"י מהל' צרכות הל' יג סמנ שם טו"ש"ע א"ח"ה סי' רעו: ק"ז ז מ"י פ"ט מהל' צרכות הל' א סמנ שם טו"ש"ע א"ח"ה סימן רעו סעף א: ק"ח ח מ"י פ"ו מהל' דעות הלכה ה: ק"ח ח מ"י פ"ט מהל' צרכות הל' ג סמנ עשין מ טו"ש"ע א"ח"ה סי' רעו סעף א: ק"ט י מ"י פ"ו מהל' צרכות הלכה ד ופ"ט הלכה ד סמנ שם טור א"ח"ה סי' רעו וטור וט"ע: א"ח"ה סימן ז סעף ז ד: ק"י ב ד מ"י פ"ה מהל' דעות הל' ט: קכ"א ב שם הלכה ז: קכ"ב ג שם הלכה ז: קכ"ג ד שם הלכה ח:

גמי ו"א היא לאשתמוצי נפשיה. עי' קצתן עדה מירושלמי מיר פ"ו דף כ"ה ד"ה אשתמה ואלא מלקי. ועי' נחשונה הר"ל"ח דף רע"ט ד"ה ובר ע"ן דין: רש"י ד"ה סמ"ק וכו' והוא מין עשב. מלמדין ח"כ"ה הני קנלי. מנחל קנלי לא הו יסמין. ומנו שפי רש"י קנלי (ויול"ש גלע"ס). ועי' רש"י על הכונה (בראשית ל יד) ונל"מ שם: רש"י ד"ה מברך על השמן בורא שמן ערב. עי' לקמן י"ג ע"א כרש"י ד"ה חן מברכין עליו:

גליון הש"ס

גמי ו"א היא לאשתמוצי נפשיה. עי' קצתן עדה מירושלמי מיר פ"ו דף כ"ה ד"ה אשתמה ואלא מלקי. ועי' נחשונה הר"ל"ח דף רע"ט ד"ה ובר ע"ן דין: רש"י ד"ה סמ"ק וכו' והוא מין עשב. מלמדין ח"כ"ה הני קנלי. מנחל קנלי לא הו יסמין. ומנו שפי רש"י קנלי (ויול"ש גלע"ס). ועי' רש"י על הכונה (בראשית ל יד) ונל"מ שם: רש"י ד"ה מברך על השמן בורא שמן ערב. עי' לקמן י"ג ע"א כרש"י ד"ה חן מברכין עליו:

ליקוטי רש"י

[נדפס בעמוד א]

תורה אור השלם

(א) והיא העלמה הנגה ותממנם בפשתי העין השכרות לה על הנגה: (והושע ב' ז) (ב) כל הנשמה תהלל יה תהללנה: (הרמב"ם א' ז) (ג) לכו ונקותו ויהי כוית הודו וריח לו כלבנון: (והושע ב' ז) (ד) את תפל עשה יפה בעתו גם את העלם נתן בלבם מבלי אשר לא יבצא האדם את המעשה אשר עשה האלהים מראש ועד סוף: (קהלת ג' יא) (ה) הוא מוצאת והיא שלחה אל המיה לאמר לשי אשר אלה לו אכני תרה ותאמר קבר נא קמי החחמת והפתילים: (תפסטה יא:אלה: (בראשית ל"ח כח) (ו) קראה זה אל זה ואמר קדוש קדוש קדוש * צפאות מלא כל הארץ כבודו: (ישעיה ג' ג)

דבני לאשתמוצי אלא במות חסידות ותלה הגדולה כרכו ואי לאו דקום ליה דהכי הלכמא לא עביד עובדא בנפשיה והכי ק"ל בכל דוכמא מעשה רב) (גליון): [1] [הרמב"ם לא הזכיר אלא החלוק בין ימות החמה דאסור וימות הגשמים מותר אבל הפרש בין פנתא לגילודא וכן בין לאורחא או בימות השמיט אמנם הר"ף בברכות יותר כיואר בשבת פי' אלו קשורים הביא כל דרכים אלו ועי' בלחם משנה הל' דעות פ"ה דין טו (גליון): [2] גי' רש"י עצ" (גליון) עיין מהרש"א דיותר נראה לפרש פושע דקרי ליה פושע על ראשי עם קדוש דניי' שבא באחרונה צריך לפסוע עליהם כהניא דיבמות קה עיב עיי"ש, ועיין יבמ"ו בילק"מ ד"פושע" ורע"ל הכונה אחת אלא שזה הל"ק הזה לשון ארמי דקורין לעצל פושע כמו דלמא אתי למפשע, ועיין בגליוני הש"ס לרבי יוסף ענגיל: [3] בכת"י ליתא "אפילו ארבע אמות" ועיין קידושין לא ע"א אסור לילך בקומה וקופה "ארבע אמות" שנאמר מלא כל הארץ כבודו, והטור (א"ח סי' ב) לא גרס "ארבע אמות" עיי"ש בט"ז סק"ד: [4] בהפלאה שבערכין (ערך כספן) כתב שהתיבות "סמ"ן קורין לו בלשון ישמעאל" אינם מדברי רש"י אלא לשון הגליון היה וכן משמע מהטור ורש"י א"ח (סימן ט"ז) (פ"ו) בהתקת דברי רש"י ועיי"ש בהגהות מהר"ל"ח: [5] ר"ל דלעיל ע"א איתא ועל ההדס שבכל מקום, (שפ"ח): [6] ד"ה "חורו" צ"ל אחר ד"ה "מברך על השמן": [7] [8] המבחר בשו"ע השמיט הך דינא לגמרי ד"הביאו לפנינו שמן ויין וכ"י ר' המג"א הביאו בריש סימן רטו ועיין מלוש"י וי"ש סימן ר"ב סק"ב וצ"ל, ויש להעיר האותי הישיך לעין משפט למה כתוב אצל דברי בית שמאי וצ"ע: [9] נדב"ל געוילי פשתן ה"ס' ופ"ה"ד מאי קראה:

לקמן דף ג"א ע"א שמקבלו בשתי ידיו ונותנו בימין, וסברי בית שמאי דכשגמר ברכת המזון אוחזו השמן בימין ומברך עליו תחלה, וזהו רבותא גדולה לבית שמאי שאף שכבר היה היין בימינו אוחזו עתה שמן בימין ויין בשמאל, וגם לבית הלל שהשמן בשמאלו גם כן הוא רבותא שכל משך ברכת המזון אוחזו השמן בשמאלו, ולאפוקי מדעת הראב"ד שהקשה למה יטריד עצמו לשמור הבושם כל זמן ברכתו.

והמרדכי [סימן קמ"ט] כתב, נוטל את היין בימינו, כתב ראבי"ה [ברכות סי' ק"כ] ומינה נשמע שכל ברכה של דבר מצוה ראוי לו שיאחזו בימין וכן הבדלה אוחזו היין בימין וכו'. והטור בס"י ר"ו כתב כל דבר שמברך עליו לאוכלו או להריח בו צריך לאוחזו בימינו, וכתב הרב בית יוסף נראה שלמד זה מדתניא בפרק כיצד מברכין הביאו לפניו יין ושמן בית הלל אומרים אוחזו את היין בימינו וכו' וכמו שיתבאר בס"י ר"ב בס"ד. והנה לדעתי אין זה דעת הראבי"ה, דהרי הראבי"ה דקדק בלשונו שכל ברכה של דבר מצוה וכו', ולמה האריך לומר של דבר מצוה ולא קאמר סתם שכל ברכה של איזה דבר ראוי לו שיאחזו בימין. ולכן נלע"ד שעל דבר מאכל או ריח שהוא של רשות אין צריך לאוחזו בימין. אבל הראבי"ה מפרש דהאי יין ושמן היינו כוס של ברכת המזון וכדמפרש ליה הרמב"ם, וגם הבושם הוא ליקרא דכוס של ברכה, וכמו שיש נוהגין ליטול הדס בידו ולברך עליו בשעת המילה בשעת שאוחזו הכוס כמבואר ביו"ד סי' רס"ה סעיף א', ולכן צריך ליטול בימין. ולדעת ראבי"ה מתורץ ג"כ מה שהקשיתי דלמה בברייתא דהביאו לפניו שמן והדס לא נזכר בפלוגתא דבית שמאי ובית הלל ימין ושמאל כלל, לפי שזהו רק ברכת הנהנין של רשות.

וראיתי בדרכי משה שם בס"י ר"ו סעיף א' כתב, ובמרדכי פרק כיצד מברכין דכל מצוה יאחזו בימינו, עכ"ל הד"מ. ועלה בדעתי שכיוון למה שכתבתי ובא לחלוק על דברי הטור שכתב שכל דבר שמברך עליו וכו', ובא רמ"א בדרכי משה שבמרדכי אינו מצריך ימין רק בכל מצוה ולא בברכת הנהנין של רשות - כך עלה בדעתי. ואמנם כאשר ראיתי בש"ע שם סעיף ד' כתב המחבר לשון הטור ממש, כל דבר שמברך עליו לאכלו או להריח בו צריך לאוחזו בימינו, ולא הגיה עליו רמ"א שום דבר. לכן נלע"ד שרמ"א לא שם לבו לדקדק בדברי ראבי"ה כנ"ל, והיה סבור שראבי"ה קאי על כל מה שמברך. ואמנם כוונת רמ"א בדרכי משה שהבית יוסף כתב שהטור למד זה מדתניא הביאו לפניו יין ושמן, ועל זה כתב רמ"א שהמרדכי כתב דכל מצוה יאחזו בימין, וכוונת רמ"א שגם המרדכי מפרש דלאו דוקא יין ושמן אלא הוא הדין כל דבר, זה הנלע"ד בכוונת רמ"א. אבל אני לעצמי פשוט אצלי שראבי"ה מחלק בין ברכה שעל דבר מצוה ובין ברכה של דבר הרשות שלא כדעת הטור.

ואמנם להלכה נראה כדברי הטור, שהרמב"ם קאי כשיטתיה, שהרמב"ם מביא דין זה של שמן ויין בשני מקומות, בפרק ז' מהל' ברכות הלכה י"ד ובפרק ט' הלכה ד', והיינו משום דבפרק ז' הביאו לענין כוס יין של ברכת המזון, ובפרק ט' הביא דין יין ושמן של רשות, ובשני המקומות כתב הרמב"ם שאוחזו היין בימין בשעה שמברך

הדין דמועיל סברי רבותי שאפי' לא הסיכו אם המברך אומר סברי רבותי שיוציא את כולם, וא"כ ליכא קושיא ממנהג שלנו שאנו עומדים בשעת הבדלה שהרי המברך אומר סברי רבותי, אבל לפמ"ש בשם ר' אלחנן דלא מועיל סברי, שוב כתבו דצ"ע מהבדלה.

ע"ב מגין שמברכין על הריח וכו'. הא ודאי שזה אסמכתא בעלמא ואין שום ברכה מברכת הנהנין דאורייתא חוץ מברכת המזון, ולקצת פוסקים גם ברכה מעין שלש, אבל שאר ברכות הם מדרבנן. וכבר אמרו בריש פרקין [ל"ה ע"א] שסברא הוא שאסור ליהנות מעוה"ז בלא ברכה, וא"כ כיון שגם מריח נהנה ממנו מהי תיתי ישתנה משאר הנאות ששואל מגין שמברכין על הריח. ונראה משום דבריש פרקין שנינו תנו רבנן אסור לאדם שיהנה מעוה"ז בלא ברכה וכל הנהנה מעוה"ז בלא ברכה מעל, עיין שם. והרי קיי"ל [פסחים כ"ו ע"א] דקול ומראה וריח אין בהם משום מעילה, לכך שאל מגין שמברכין על הריח, שהיה מקום לומר כיון שאפילו בקדשי שמים ממש אין בהם מעילה מן התורה רק איסורא דרבנן, לא תיקנו ברכה על זה, וקא משמע לן אסמכתא מקרא דכל הנשמה וגו', שגם בזה תיקנו ברכה טז.

שם ת"ר הביאו לפניו שמן והדס וכו'. לקמן בברייתא שניה בהביאו לפניו שמן ויין, הזכיר בפלוגתייהו ג"כ ימין ושמאל, וא"כ גם כאן הוה ליה למימר בית שמאי אומרים אוחזו השמן בימינו והדס בשמאלו ומברך על השמן וכו', וגירסת הרי"ף [ל"א ע"ב] דגרס כאן מברך וכו' ופוסט וכו', אפשר לומר דכאן לא הוצרך להזכיר דנוטל זה שמברך עליו בימינו, דפשיטא דאוחזו בימינו, דאל"כ במה ניכר שעליו הוא מברך שהרי מיירי בברכותיהן שוות, וכן כתב המעדני יו"ט [סימן ל"ט אות א'] דלרב אלפס איירי במשחא כבישא שברכתו בורא עצי בשמים.

ועוד נלע"ד על פי מה שכתב רבינו הגדול בפרק ז' מהל' ברכות הלכה י"ד אם היה שם יין מביאין כוס מחזיק רביעית או יותר, ומביאין בשמים ואוחזו את היין בימינו ואת הבשמים בשמאלו ומברך ברכת המזון, ואח"כ מברך על היין ואח"כ מברך על הבשמים. וכתב הראב"ד אני תמיה אם על כוס של ברכה הוא אומר בגמרא למה יאחזו הבושם בשמאלו ומה צורך שיהיה טרוד לשמור בידו הבושם עד שיגמור הברכה, ואנו אין מפרשין אלא על היין של רשות וכו'. עיין בכסף משנה שם שכתב שאע"פ שגם רש"י פירש כדברי הראב"ד אין דבריהם מוכרחים. ואני אומר שלכאורה פירושו של הרמב"ם אינו מוכרח ומנא לן לרבינו לפרש על כוס של ברכה.

והנלע"ד דקשיתיה למה הזכיר בשמן ויין ימין ושמאל מה שלא הזכיר בברייתא ראשונה בשמן והדס, אלא ודאי דבשמן והדס דמיירי בשל רשות לא הוצרך להזכיר, דמלתא דפשיטא הוא שזה שמברך עליו נוטלו בימינו והשני בשמאלו, אבל שמן ויין דמיירי בכוס של ברכת המזון והא ודאי דבית שמאי דאמרי אוחזו השמן בימינו היינו אחר שסיים ברכת המזון, דבשעת ברכת המזון גם בית שמאי סבירא להו להני עשרה דברים שנאמרו בכוס של ברכה

טז בט' ציונים לתורה להגרי"י ענגיל כלל ז' למד מדברי רבינו שברכת הריח אינו ברכת הנהנין אלא ברכת שבת והודאה. ומ"ש דקול ומראה וריח אין בהם מעילה, ע"י במל"מ כלי המקדש פ"ה ה"ה ובשו"ת אבני נזר או"ח סי' ל"ז.

עבודה. הלכות מעילה פ"ה פ"ו

כשהיא חיה לא מעל עד שיפגום כשהיא מתה כיון שנהנה מעל ובגמרא (דף י"ט,) מכדי
אי בזהמה תמימה היינו כוס של זהב אמר רב פפא בצלגל מוס עסקינן. ופירש"י מכדי
בזהמה תמימה היינו כוס של זהב אמר רב פפא בצלגל מוס עסקינן. ופירש"י מכדי

כתב הראב"ד קדשי קדשים התמימים א"ל זה אמרו מעמנו ואין לו סמך וכו'. ואני
שמעתי ולא אצין שהרי דברי רבינו מנחות

גמ' שכתבי בסמוך והיאך כתב עליו שמעמנו
אמרו ואפשר שלא היה כתוב כן בנפיקא שלו.
ועל מ"ש שהקרבן התמים וכו' אפשר שיפול בו
מוס, כתב בעל מ"ע דהשתא מיהא תמים הוא
ואין לנו בהקדשות אלא מקומו ושעמו כדאיתא
במסכתא רפ"ג דמעילה וצ"ע שנהנה פגם
ועוד מניח רפ"ג דמעילה וצ"ע שמהא גמרא ופגימו
כאחד עכ"ל:

ג המועל בקדשי וכו'. בפרק האיש מקדש
(דף י"ג:) מן המוקדש שלו.
בהקדש צמוד קדש צבוג לא קדש דברי ר"מ
ר' יהודה אומר צבוג קדש צמוד לא קדש
ובגמ' (דף י"ד:) פסק הלכה כר' יהודה דאמר
הקדש צבוג מתחלל צמוד אין מתחלל. ומ"ש
ד"א בשמעל בקדש ויחולו במוטת חולין והקנהו
לאחר. בפ"ה דמעילה (דף כ"ו,) מן נטל פרוטה
של הקדש ה"ו לא מעל מנה לחצירו הוא מעל
וחצירו לא מעל ופירש"י הנוטן מעל שהולאה
לקולין. ומ"ש אכל אכל זה הנהגה ולא הפגמה ולא
לאחר יש בו מועל אחר מועל ואין מועל אחר
מועל במוקדשין אלא בזהמה וכלי תשמיש בלבד
כילד נקע בקודוס וכו'. שם בזהמה (דף י"ט:)
אין מועל אחר מועל במוקדשין אלא בזהמה וכלי
שרת כילד רכב ע"ג בזהמה וכלי חצירו ורכב וכל
חצירו ורכב כולם מעלן שמה צבוק של זהב וכל
חצירו ושרת וכל חצירו ושרת כולם מעלן חלש
מן התעטת וכל חצירו ותלש וכל חצירו ותלש
כולם

פרק קדשי

א י"ש דברים שהאדם נהנה בהן ולא יפגמו כגון
המשתמש בכלי זהב מהור. ויש דברים שיפגמו כגון בגדים וכלי כסף ונחשת

וברזל וכיוצא בהן. והנהגה בשוה פרוטה מן ההקדש שאינו מחובר בקרקע אם נהנה
לא מעל עד שיפגום בהקדש בשוה פרוטה באותו דבר עצמו שנהנה בו ויתכונן ליהנות ויפגום ויהנה כאחת. נהנה בכחצי
פרוטה ופגם בכחצי פרוטה או שנהנה בשוה פרוטה ופגם בשוה פרוטה בדבר אחר ולא נהנה במה שפגם ולא פגם במה
שנהנה הרי זה לא מעל עד שיהנה בשוה פרוטה ויפגום באותה הנייה בשוה פרוטה בדבר עצמו. כיצד הרי שהתיר מטלית
מבגד הקדש ותפרה בבגדו ולבשה ונהנה בה בשוה פרוטה והפסיד בבגד שהתירה בשוה פרוטה ולא הפסיד

במטלית כלום הרי זה לא מעל בשנהנה בדבר אחד ופגם בדבר אחר. וכבר ביארנו
שהנהנה ומהנה חבירו מצטרף ואפילו לזמן מרובה: **ב** *קדשי קדשים התמימים שתלש
מצטרף. כיון שנהנה בפרוטה מעל אע"פ שלא פגם. שהרי הן דומים לכוס של זהב שאינו
נפגם שאין תלישת הצמר פוסלת אותו מליקרב. אבל אם נפל בהן מום הואיל ולמכירה
עומדים והגיוה פוגמת דמיהן לא מעל עד שיהנה ויפגום בפרוטה. חלש מהן אחר שמתו
כיון שנהנה מעל שאין פגם למתה. ומעילה זו מדבריהם כמו שביארנו: **ג** המועל בקדשי
בדק הבית כיון שמעל בשגגה נתחלל הקדש וזה שנהנה אחריו פטור. מעל בזדון הואיל

ואינו חייב בקרבן מעילה לא נתחלל הקדש אלא הרי הוא בהוייתו ואם בא אחר ונהנה בו בשגגה מעל. במה דברים
אמורים כשמעל בקדש והוציאו בתורת חולין והקנהו לאחר. אבל אם נהנה בו ופגמו ולא הקנה לאחר יש בו מועל אחר מועל:

ואין

משנה למלך
אלה דברים כ"ג שקדושתם יתירא יתרו אוחס למונרה ונגדי כהן הדיעות יתרו לשמח בית השואבה אך
לרבינו דס"ל למנגדי כ"ג לא היו עושין פטילות קסה מה שהקפידו והדבר אצלי לרין תלמוד: ובסתפקי
בבלי שרת שניקבו או שנשברו ששוב אינם ראויים לעבודה וכמ"ס רבינו בפ"ה מהל' פס"מ ה"ל
ד' אס יהיה כהן מן מעילה דהא ק"ל דל דבר שנעשה מלוחו שוב אין בו מעילה ובדאיתא בפרק כל
שעה (כ"ו.) ובמה דוכתי ונגדי ונגדי כהונה שכלו שיש בהם מעילה וכמ"ס רבינו בפ"ה מהלכות אלו דין
י"ד שמי נגדי כהונה דרממנא אמר והיתם שם ואין ללמוד היינו לרבי אחר ובדאיתא היתם שפיר כל
שעה אלא למה שמי נגדי כהונה ששוב אינם ראויים למונרות כלל דהא לא מהניא להו גיהון וכמו שפסק
רבינו בפ"ה מהל' כלי המקדש דין ה' מש"ה א' לא דרבינו קרא לא היה כהן מן מעילה אלא כל
שרת שיכול להקין אותם ולעשות אותם כל מתדש וכמו שפסק רבינו בפ"ה מהל' כלי המקדש הלכה י"ג
אפשר דראוי למונרות הם ויהיה כהן מן מעילה ולא נגמרה מלוחו ולזה נטות דעמי. ואפשר שלוח מן
רבינו כמ"ס ואין קדושתם מסתלקת מהם לעולם כלומר דלא מיהא דהו כדברים שנהנה בהם מלוחם
דק"ל דלוחא קדושתם מהם ואין בהם מעילה אלא היה כיון שיש מהן קדושתם שניה מסתלקת מהם
וש כהן מן מעילה:

מו קדשי בותים וכו'. כתב מן פוסק וכו' ואינו יודע למה וכו'. ועיין גמ"ס מן לעיל ס"פ ס"ח
מה' פסולי המוקדשין. ועיין גמ"ס הובא (רי"ד דף קצ"ד) ודוק:
מו קול ומראה וריח של הקדש בוי'. (א"ש עיין בזה שבמב הרב המתנח לעיל פ"ה מהלכות כלי
המקדש דין ו'.)

יא הזורע פירות הקדש וכו'. פ"ט דתרימוה גדולי הקדש ומע"ש חולין וסודה אוחס
זומן זרעם. ופירש"י ר"ש כגון זרע קאה והוסף כמה שאין א"ל לפדות אלא
קאה אחת, ובמסכתא דתרימוה פ"ח גידולי הקדש אין חייבין עליהם קרן וזהם שכל
מקום אחת אלא לפי חשבון ומייצגים כחלה הדיס וטובל יום אין פוסלין וחסם כדלן
שפסולין בחולין:

יב שמרים של הקדש וכו'. כביימא בפרק
המוכר פירות (דף ל"א.) ומ"ש
והנהגה לא מעל. כן פירש"י דוממל הוא מדרבנן
ומיהו אס נפן ג' ומאל ד' זין גומר הוא. וכבר
ה"רי קורקוס ז"ל דהא דאין מועלין בלא מאל
ד' וסתמו הכי הוא. ומ"ס ד"א בקדשי צדק
הניח וכו' שם:

יג המקדש תרנגולת למזבח וכו'. משנה
ומאל פ"ג דמעילה (דף י"ג:)
יד כתנות כהונה שבלו וכו'. בפ' האיש
מקדש (דף י"ד:):

מו קדשי עכו"ם אם לברק הבית הקדושו
מועלין בהם. בפ' י"ג (זבחים
מ"ה.) זכרם פטורה. ומ"ש ואס קדשי מוצח
הן וכו'. שם פלוגמא דר"ש ו' יוס' ופסק כר"ש
ואינו יודע למה ואפשר שטעמו משום דבספ"ק
דערכין (דף ה'.) מיימי כביימא סתמא כר"ש:
מו קול ומראה וריח וכו'. לא על שעה
(דף כ"ו.) ובפ"ק דכיימות (דף
ו') ופירשו שם קדוש שמעלה ממנו מועל:
פ"ו א י"ש דברים שהאדם נהנה בהם
ולא יפגמו וכו' עד בדבר
עצמו. משנה בפ"ה דמעילה (דף י"ח:).
ב קדשי קדשים התמימים וכו'. שם
במשנה (דף י"ח.) חלש מן התעטת

*כן היא גירסת המו"ט וכל המשניות שלאיתי אבל
במשנה בסדר התלמוד וגם בגמרא גרסין הנהגה וכן
מוכרח לפי פירש"י שם בגמרא. ותמכה על המו"ט
איך לא הכניס בזה כפי מנהגו:

א י"ש דברים שהאדם נהנה בהן ולא יפגמו כגון
המשתמש בכלי זהב מהור. ויש דברים שיפגמו כגון בגדים וכלי כסף ונחשת
וברזל וכיוצא בהן. והנהגה בשוה פרוטה מן ההקדש שאינו מחובר בקרקע אם נהנה
לא מעל עד שיפגום בהקדש בשוה פרוטה באותו דבר עצמו שנהנה בו ויתכונן ליהנות ויפגום ויהנה כאחת. נהנה בכחצי
פרוטה ופגם בכחצי פרוטה או שנהנה בשוה פרוטה ופגם בשוה פרוטה בדבר אחר ולא נהנה במה שפגם ולא פגם במה
שנהנה הרי זה לא מעל עד שיהנה בשוה פרוטה ויפגום באותה הנייה בשוה פרוטה בדבר עצמו. כיצד הרי שהתיר מטלית
מבגד הקדש ותפרה בבגדו ולבשה ונהנה בה בשוה פרוטה והפסיד בבגד שהתירה בשוה פרוטה ולא הפסיד
במטלית כלום הרי זה לא מעל בשנהנה בדבר אחד ופגם בדבר אחר. וכבר ביארנו
שהנהנה ומהנה חבירו מצטרף ואפילו לזמן מרובה: **ב** *קדשי קדשים התמימים שתלש
מצטרף. כיון שנהנה בפרוטה מעל אע"פ שלא פגם. שהרי הן דומים לכוס של זהב שאינו
נפגם שאין תלישת הצמר פוסלת אותו מליקרב. אבל אם נפל בהן מום הואיל ולמכירה
עומדים והגיוה פוגמת דמיהן לא מעל עד שיהנה ויפגום בפרוטה. חלש מהן אחר שמתו
כיון שנהנה מעל שאין פגם למתה. ומעילה זו מדבריהם כמו שביארנו: **ג** המועל בקדשי
בדק הבית כיון שמעל בשגגה נתחלל הקדש וזה שנהנה אחריו פטור. מעל בזדון הואיל

ואינו חייב בקרבן מעילה לא נתחלל הקדש אלא הרי הוא בהוייתו ואם בא אחר ונהנה בו בשגגה מעל. במה דברים
אמורים כשמעל בקדש והוציאו בתורת חולין והקנהו לאחר. אבל אם נהנה בו ופגמו ולא הקנה לאחר יש בו מועל אחר מועל:

ואין

רוצה להרויח מותר, כמו כן יכול ראשון למחות בשני מלצוא להרויח כדי שלא ימעט ריוח שלו. והצ"י סובר שכיון שראשון מוחה בשני מלעשות דבר המותר לו חשיב כמו מויק. ואין זה מניעת ריוח לצד. ואם כן בנידון דידן שהשני אינו יכול לעשות בית חפלה בלתי רשות מהממשלה. והוא מחוקי המלכות. והוא צא להשתדל להשיג רשות. כל שחצירו משתדל שלא ישיג נקרא גם כן מניעת ריוח. זה אשר נראה לענ"ד לדינא:

ב"ד הרו"ש באה"ר הק' אברהם:

כחצנו דאין זה ענין לנד"ד שהדבר מסור ציד הממשלה אם יתנו אם לא יתנו. אין למשתדל שלא יתנו דין הליכה בערכאות. ומאחר שאם חגבר ידו בעלמו יכול לעשות. ה"ה אם יכול להפריע מעשה השני ע"י שיפעול שלא יתנו לו רשות ראשי. אך גם אם כוונתו בדנד"ד אין יכול למחות אף אם יכול בעלמו. מ"מ אין ענין לנידון דידן. והוא בהצטונן בטעם מהרי"ק וטעם צ"י. טעם מהרי"ק דכשם שהשני מותר לעשות רחיים אף שממעט ריוח הראשון. כיון שאינו היזק רק מניעת הריוח. ואין כוונתו להרע לחצירו. רק שהוא

הלכות ברכות

סימן לו

ב"ה א' במדבר ל"א למב"י תרמ"א לפ"ק פה נאשעלסק.
תשובה להרה"ק מהר"י וצללה"ה האבר"ק א"ב בסדר.

ד) והנראה לי בענין זה. כי איס"ג נאמר על מעשה אשר פוגם מעלת האדם. כמו שקצים ורמשים כמ"ש ולא תשקצו את נפשותיכם. ואנשי קודש וגו'. וכשר בשדה וגו'. כי לפי מעלת ישראל אין נבלות ושקצים ראויין להם. זה איסור גברא. אבל נהנה מהקדש או זר שאכל תרומה הוא להיפוך שמתקרב אל דבר שהוא למעלה ממדריגתו. כי אין יקרב זר אל תרומה והדייט אל קדשי שמים. זה איסור חפלא. שפוגם בחפלא. ועל כן קונס דמחפים בקרבן ויש מעילה בקונמות [גדרים לה]. קרי לי איסור חפלא. אבל שבועה אין שום קדושה נתפס בחפץ. רק שמחלל דיבורו ושבועתו ופוגם נפשו הוה לי איסור גברא [גדרים ב:]. ואחי שפיר דברי ריטב"א. וזודאי לפי זה גם יום הכיפורים איסור גברא. ומכל מקום שייך לומר דאיסור שחל לא פקע. דומה לכלי נכרים שפוד ואסכלה מלצנן בצאור משום גיעולי עכו"ם [ע"ז עה:]. והוא איסור גברא כדברי הריטב"א:

ה) ודבר מה שכתב רוס מעלתו דברכה הוא איסור חפלא משום מעילה. והציא רא"י שהאיסור משום מעילה. מדאמר **רב** [ברכות מג:]: מנין שמצרכין על הריח. ומה זו שאלה הלא כללל כ"ל [ברכות לה]. איסור ליהנות מהעולם הזה בלא ברכה. אלא על כרחך דהאיסור משום מעילה וריח אין בו משום מעילה. הנה זה הוא לפי מה דלסקא דעתך דהש"ס מעיקרא. אבל מסקנת הש"ס פסחים (דף כ"ו). קול ומראה אין בהן משום מעילה וריח יש בו משום מעילה אלא לאחר שנעשה מצותו אין בו משום מעילה ומשום דאין לך דבר שנעשה מצותו ומועלין בו. וכן פסק הרמב"ם פ"ה מהלכות מעילה [אמר המגיה האומנם כי בדברי רש"י [פסחים שם] שפי' הברייתא במריח בה צביתו שנותן ממנה על הגחלים יש מקום לטעות לכאורה דדוקא כה"ג דעמיד מעשה בגופה ושורף אותה על הגחלים. אבל מריח כמו שהיא פטור. אך אי אפשר לומר כן דאם כן למה חזר בו ממאי דאמר מעיקרא קול ומראה וריח אין בו משום מעילה. נימא דריח מיידי דומיא דקול ומראה שמריח בה כמו שהיא ולא עמיד מעשה בגופה. אלא ודאי

א) יקרת מכתבו הגיעני. דבר אשר אמר לי בהיותו פה לחלק בענין צין חומץ יום הכיפורים לברכה. כיון דחומץ משיב הנפש לרבי [יומא פא:]: ואף דרבנן פליגי. היינו משום דכשמגיע יום הכיפורים כבר ה"י חומץ ולא חל עליו איסור יוהכ"פ. משא"כ חיוז ברכה חל עליו בהיותו יין. ואנכי דחיתי כמ"ש הרמב"ן [ע"ז עו. ד"ה אבל לדעתין] דחמץ מקרי איסורא בלע. דכפסק חמץ אסור וכבר ה"י עליו שם חמץ קודם שנחלש טעמו. ואף דאז לא ה"י פסח. מ"מ לעת הזאת שהוא פסח. איסור ה"י מתחילה. ה"נ ליוהכ"פ תחילה אסור ה"י. ויען שכת"ר ביקש לומר זאת לדעת הרמב"ם הוכחתי שדעת הרמב"ם כרמב"ן. וכתב במכתבו ליישב דברי עזמו דשאני יוהכ"פ דאיסור גברא הוא כדאי בכריתות (דף י"ד). משא"כ ברכה דמשום מעילה נגעו בה והוא איסור חפלא עד כאן דצ"ו. וכונתו בזדאי כיון דיום הכיפורים איסור גברא לא שייך לומר דאיסור שה"י עליו מתחלה לא פקע:

ב) הנה מ"ש מגמרא דכריתות (דף י"ד). לא ראיתי משם שום הוכחה. כי שם נאמר דיום הכיפורים רק כולל דאיתסר גם באוכלין אחרים. וזה נאמר גם כן ביצמות [גד]. לענין אבות אשה. ומשום דאיתו חפץ לא ניתוסף עליו איסור על כן קאמר על גברא מיגו דאיתסר. ובאמת ענין איסור גברא או איסור חפלא יכולין לומר בכל איסור מה שירצה. כי לכאורה אינו מובן. דכל איסור הוא אסור בחפץ וחפץ עליו:

ג) והנה מכבר שמעתי גדולי עולם שנתקשו בענין זה וצריטב"א שבועות [כ:]: ראיתי לכל איסורי תורה איסורי גברא המה. ולכאורה יפלא לומר על נבילה ושקצים ורמשים שאינם איסורי חפלא:

דמריח לעולם מעל*! אלא לאחר שתעלה חמרתו לא מעל ומשום דאין לך דבר שנעשה מזותו ומועלין בו. ורש"י קושטא דמילתא פ"י דהברייתא לא עסיק צדיני מעילה. ועיקר דאחי לאשמעינן דליכא כרת במריח וקיל ממפטס. ואם כן הוא רבותא טפי דאפילו עבד מעשה בגופה ושורפה ליכא כרת. ומ"מ שפיר דייק מינה הש"ס דאפי' ריח לבד יש בו מעילה כמ"ס לפנינו באת"י א"א:

לגמור. אבל חיוב מעשרות דבתלוש ואז לאו פרי. ומדמזכרין עליו בורא פרי העץ על כרחך הטעם משום דחל עליו ברכת בורא פרי העץ במחזור. דלא ה"י פרי משום דראוי לגמור. על כן גם בחיוב ברכה אמרינן דמשחל חו לא פקע. אך לחלק בין ברכה ליום הכיפורים אין לנו כמ"ס:

ו) ואם באלו ליישב משום טעם דמעילה. כן י"ל. כי בגמ' (ברכות דף ל"ה.) מקשה כתיב לך הארץ ומלואה וכתיב והארץ נתן לבני אדם. ומשני כאן קודם ברכה כאן לאחר ברכה. וע"כ לענין הריח לא יועיל הברכה. דהנה בגמ' ערכין (דף כ"א.) המשמיר בית לתבירו והקדישו. שוכר הדור זה מעל. דאף דהנחת דירה שלו. מ"מ הרי נהנה מצית שגופו הקדש. וה"נ המריח צפרי שעיקרו לאכילה והוא מברך שנתן ריח טוב צפירות עדיין גוף הפרי הקדש והאוכלו מעל שעדיין לא בירך עליו בורא פרי העץ. נמצא מריח צפרי שגופו הקדש. ומה הועיל בברכה ברכה הריח. כן יש לומר:

י) איידי דאירינן דדין ריח אין בו משום מעילה. אכתוב לו מה שאני מתקשה שם בדברי רש"י [פסחים טו.] שכתב וברייתא במריח צדימו שנתן ממנה על הגחלים. וקשה לפי מה שכתב המשנה למלך פ"ח מהלכות כלי המקדש הלכה ו' במראה דאין בו משום מעילה. דמכל מקום אם הדליק נר לראות לאורו ודאי מעל. אם כן מה הוכיח הש"ס [פסחים טז.] דריח יש בו משום מעילה כיון שנתן בעצמו על הגחלים. ודברי המל"מ צרורים שהרי אסור להדליק בערלה. ובבבא קמא (דף ק"א.) צעי למילף דיש שצח סמנין על גבי אמר מדאסור צביעה בערלה. וכתבו התוס' שם דאי יש שצח סמנין על גבי אמר היינו דילפינן מערלה. ואם כן נוכל להוכיח דאסור להדליק נר בהקדש. מדאסור להדליק בערלה. ולהיפוך אין להוכיח לאותו נר דאין שצח סמנין על גבי אמר דלא ילפי' מערלה. אם כן לכאורה מדאיצטריך קרא בערלה. שמע מינה דבעלמא מותר. דליחא דבערלה איצטריך קרא משום דהוא מהגשרפין והוא אמינא דצשעת ציעורו דינו כללאחר ציעורו. וכמ"ס התוס' פסחים (דף כ"ב:) דד"ה מנין. ועיין בתוס' ר"ד ב"ק (דף ק"א.) בסוגיא דיש שצח סמנין על גבי אמר שכתב דבר מחודש דהא דאיצטריך קרא בערלה שלא ידליק בו הגר שאם דלק יהי' אסור ליהנות לאורו. ועל כל פנים זה פשוט שאם הדליק לראות יש בו משום מעילה אם כן לפרש"י מה הוכיח הש"ס מהברייתא דריח יש בו משום מעילה:

ז) אך בפשיטות יש ליישב שהרי חכמים לא תקנו ברכה רק על הנחת אכילה ואם רוחץ בחמין וכהאי גוונא מן הנאות אינו מברך. וריח לאו כאוכל חשיב דקיימא לן ריחא לאו מילתא. ופי' הרמב"ן צחי' [ע"ז סו:] והר"ן צפ' גיד הנשה [נד' הרי"ף גב.] דריחא לאו כטעמא. והנאה גרידחא הוא. ומותר כשאינו מתכוין. ואפילו לאצ"י דאמר ריחא מילתא דכטעמא חשיב. זה במידי דמאכל. אבל המריח צבשמים שאינם לאכילה ודאי לאו אכילה חשיבא. וראי' לזה מפסחים (דף כ"ה.) הנאה הצאה לאדם בעל כרחי' מותרת. ופרש"י צריח ע"ז. ואי כטעמא חשיב בכל ענין אסור. וכיון דהנאה גרידחא הוא על כן שאל הש"ס מאי שנא מכל הנאות. ובתוס' פסחים (דף נ"ג:) אהא דאין מזכרין על האור אלא צמולאי שבת, והקשו בתוס' למה אין מזכרין בכל שעה שנהנה ממנו. ותי' דהני מילי כשגופו נהנה משמע אפילו לאו מידי דמאכל. היינו לפי האמת שמזכרין גם על הריח. וכן כתב הריטב"א שם. והכוונה בהנאה שנכנס לגוף:

יא) ואפשר לומר דהוכחת הש"ס דאי ריח אין בו משום מעילה ומדאורייתא משנתן על הגחלים מותר להריח בו דאין אסור צריח מן התורה. אם כן צשעת נחניה על הגחלים מעל. וברייתא קתני והמריח מעל משמע דהמעילה אחר כך. והיינו משום דריח יש בו מעילה וצשעת נחניה עדיין לא מעל שהרי אסור להריח בו. אשים קנני נמילין.

ח) נחזור לעניינינו דברכה נראה חיוב גברא וממילא כשנהנה בלא ברכה מעל. לא שעיקר טעם הברכה משום מעילה. וראי' לזה בעל קרי אוכל בלא ברכה לפני' [ברכות כ:]. ואי אסור מעילה אף מדרבנן, יהא אסור לאכול עד שיטבול וכמו שאר איסורי אכילה מדרבנן שאסורים אפילו לחולה שאין בו סכנה. אלא ודאי מצוה בעלמא לברך וכשאסור לברך לא רמיא חיובא עליו:

בוה אצא ואו"ש למר ולתורתו החותם באה"ר. הק' אברהם:

סימן לח

ב"ה.

נשאלתי בזקן שקשה לו ללעוס ועושין לו מאכל מזכר טחון מעורב בו קמח ולחם לבן חלק חמישית אם מזכרין עליו בורא מיני מזונות וברכה אחת מעין שלוש. דכל שיש בו מחמשת המינים כו':

ט) ומב"ל מקום לעניות דעתי גם בברכה מיניו שלא פקע חיובו. וראי' בוסר כפול הלצן דמזכרין עליו בורא פרי העץ [ברכות לו:]. אף דפטור ממעשרות עד שיצא שלישי. רק לענין ערלה חשיב פרי דחל עליו האיסור צעודו צאלין דלא הפרי ראו

(* ועיין כרימות (דף ה' :) רש"י ד"ה ואני מעלתי. ובפי' רגמ"ה שם ובתוס' (שם ו') וצ"ה מנין:

שבות יעקב חלק שלישי אורח חיים

במ"א ס"ק וי"ו וכל זה לל פשוט הק' יעקב

שאלה ב

אחד שהוא חותין דהיינו שאין לו חוש הריח כיצד יעשה לענין הנדלת בנרכה בשמים :

תשובה

הנה דין זה לכאורה א"ל לפנים כי פשוט וערוך הוא בש"ע א"ח ס"ס רנ"ז סעי' ה' שכתב שם וז"ל מי שאינו מריח אינו מברך על הבשמים אלא כנחשוין להוליא בני ביתו הקטנים או להוליא מי שאינו יודע לברך עכ"ל וכנסתם בעל הג' הולבוש אך ראיתי שדעת האחרונים דהיינו שני עגינים וגיסי הגאון בספרו א"ז שאין יכול להוליא הגדולים רק קטן וע"ש ול"נ עיקר כדעת הש"ע ולא טעמו דהא עיקר דין זה לא הוזכר בש"ס וגדולי פוסקים ראשונים הריף והרמב"ם ז"ל ודכוותיה רק הרא"ש והמרדכי בשם ר' אפרים פתנו דמי שאינו מריח אין יכול לברך אכן הנ"י שם שניא בשם אורח חיים רי"א אע"פ שאינה נהנה מאריח שאין לו חוש הריח מברך דאע"פ שאינו מרגיש בהריח הנאה יש לו שמחויק ראשו ונוסע עכ"ל וכן מסתבר דהא אמרינן בפ' כילד סברכין דף ע"ג ע"ב אפר רב חמא בר טוביה אר' שנין שמברכין על הריח שנאמר כל הנשמה תהלל יה איזה דבר שהנשמה נהנה ואין הגוף נהנה הוי אומר זה הריח ע"כ הרי דאין נפקותא במה שאין הגוף נהנה ממנו א"כ אף שגופו אין לו חוש הריח מ"ע הנשמה נהנה ממנו אלא שפהגוף חסר א" מה' חושים י וכן שמעתי מרפתא דמי שאין לו חוש הריח בא שאיזה ממטום נמוח ובתיב כל אשר נשמת רוח חיים באפו א"כ כיון שנשמת הרוח שנחוטס נהנה ממנו יכול לברך ועפ"ז נסתלק ג"כ מה שהקשה לי חכם א' דהאיך קאמ' הש"ס איזה דבר שהנשמה נהנה ואין הגוף נהנה הא אפי' ישנן כמה בני אדם שיש להם הנאה מריח טוב כמו שאכילה ומה"ע יש מחמירין שלא להריח ביה"כ במה דעביד לריחא אלא ודאי דהש"ס ה"ק אפי' מי שאין לו חוש הריח יברך כיון שהנשמה

נהנה ממנו וזש"ה כל הנשמה תהלל יה כלומר כל דייקא אפי' מי שאין לו חוש הריח כלל ואף שמקראי אצל איזה חכמי רופאים ואמרן שנפריהם ספרי רפואות מבואר דמי שאין לו חוש הריח אין לו הנחת של כלום מ"מ כיון שעיק' ספריהם הוא מחמת א"ה ארסעו ומכיריו אין לסמוך על דבריהם לדינא בש"ס הי"מ בנרכות פ"ט דף ע"א ע"ב ונחשבות ח"י סי' רי"ט ע"ש שכתבו מה"ע אפי' קדוש החדש אין ללמוד רק חשנון א"י"ב חש"ג וכדומה לפי שהרמב"ם עמנו בפרק י"ז מהלכות קדוש החדש מעיד שם שהכל הוא מספרי חכמי יון אבל הספרים מחכמי ישראל לא הניעו אלינו עכ"ל אף שהרמב"ם ושאר גדולי מקרי לב למדו קדוש החדש מהרמב"ם ועשאו חיבורים ע"ז מ"מ כמה גדולים שהיו בזמנינו טענו ולא למדו כלל ושבואל חעשה עדיף דכתיב כי הוא חכמתכם שכלל דאינהו לא ידעו הדבר על זוריו ואיך כלמד מספריהם וכן עיקר דבריהם בנויים שהעולם הוא כדור נגד משמעות סוגיא דש"ס דין רפ"ב דחגיגה דקאמר אידי ואידי חד שיעורא הוא וכמבואר בדברי הרא"ש פ' ואתחנן וציפ"ת בראשית פ"ח דף כ"ב ובדרשות הראנ"א ריש פ' בראשית ובספר ברית שלום שם ועיין גמדותינו בחגיגה ע"ש לכן נ"ל דמה"ע הכריע הנ"י בש"ע דעכ"פ יש לסמוך על דברי פוסקים אלו ולברך אם דעתו להוליא אחר וכן נ"ל הק' יעקב :

שאלה בא

הנה באתי בשאלתי על מה סומכין העולם שהשמש קורא הקרואי' על הסעוד' בשבת מתוך הכתב הא בש"ע סי' ש"ז פעי"ב אום לקרות מתוך הכתב את אורחיו וכן פסק גיסוד לר' בספרו א"ז ס"ק י"ד וכתב וז"ל מה שנוהגין שהשמש קורא מתוך הכתב איסור גמור הוא ונאמת נתפשט היתר בלי פקפוק ולא ידעתי עעס הדבר ע"כ יברר אדוני אמת הדבר נזה הנראה לו :

תשובה

הנשמה שפיר הכנה נונמו אלל שנהגוף חקר אחד ונהי
 חושם ועפ"י ונישצ ג"כ ונה ש"ס להקשות דאין קאונר
 הש"ס אחיה דצר שהנשמה נהנה ונומו ואין הגוף נהנה ונומו
 הא' יסן כונה בני אדם שיש להם הנאה ונריח מוצ כונו
 ונאכילה אלל וודאי דהש"ס הכי קאונר דאפי' וני שאין לו
 חוש הריח ואין ונרגיש הנאה ניינו יצרך כיון שהנשמה נהנה
 ונומו חשו שאונר הכתוב כל הנשמה תהלל י"ק כלומר כל
 דייקא אפי' וני שאין לו חוש הריח כלל עכ"ל שם ולפי
 דצרו ונישצת קושי' הלל"ח באן שהקשה דנחי קאונר ונניין
 שנוצרכין על הריח הא' צפשינות אקור ליהטת ונשה"ז בלח
 צרכה ולי"ל קרא צפ"ע להנחת ריח, ולדצרי השצות יעקב
 המ"ל שפי' שואל ונניין שנוצרכין על הריח אף שאין ונרגיש
 הנאה היינו שאין לו חוש הריח וע"י וניתי קרא דוינו
 הנשמה נהנית ושפיר לריך קרא לזה דהא לא היינו יודעין
 ונקצרה ד"ס הנאה נשמה גם כשאין לו חוש הריח ודגם
 להנחת נשמה י"ס חיוב צרכה, ואולם גוף דצרי השצות
 יעקב המ"ל לא נהירין ולא להירין לי דפשוט לכונה הגוף
 להנחת הריח קאונר לנוי שיש לו החוש והנאה זאת קרי לה
 הנחת נשמה ונפלה היות הרגשת הריח הרגשה דקה מאלוה,
 וגם אין לנו כניין זכנוו אלה ונדוע חסוד הנחת נשמה
 דהוא עניין אגדי' ושי' קוטה נמי' אי' רי' הונא אשכח סוורתא
 דמינניהא שקלה כרכה בקורדי' אהא רבה צרי' אי"ל מורחיל
 ריחא דמינניהא אי"ל צני טהרה י"ס כך הרי הריח יתייחס
 לו טהרה אשר עניינה הדעת וכנוו שאונרו ודעת זה קדר
 עדרות והדעת והצניעה עניינם אחד כנוו שאונרו הצניעה הם
 אין דעת אין צינה א"ס אין צינה אין דעת והצניעה הנה היא
 ונתייחסת לנשמה וצ"ח שדי הצניע ונ"כ שפיר יתייחס
 הנחת הריח אל הנשמה, וגם י"ל הפ"י דהוא הנחת הנשמה שהאף
 נושם הריח לתוכו ונהנה צו והוי דרשא דכאן דכל הנשמה
 תהלל כדרשא דעל כל נשמה ונשמה תהלל כו' אלל כוונת
 הגוף וודאי אהנחה הריח הפשוטה שצחוב הריח ונוה
 שדרג השצות יעקב ריצוי דהיצת כל אין לנו לדרוש דרשוה
 ונעלונן, ובי' ש"ה הלכות קניית ח"צ כ"י קפ"ג ונה שתנוה
 ש"ס ג"כ על דעה האחרות חיים המ"ל ובי' ג"כ דאפשר
 טעמו נשכח דאונרו צריח שהוא דצר שהנשמה נהנית צו
 וכיון דאיכא הנחת נשמה ונמי י"ס לצרך כו' נ"כ ונ"כ
 צוה וגם דצרוו אין ונצנים כלל, ושי' ונה שהארכתי בצינים
 לתורה כלל (ז) אי' צרכה הריח הוא צרכה הנחנין או הוא
 צרכה האדלה ושצח עשיה, ופי' רש"י בירושין ק"ה אי' ד"ה
 ריח הניחוח דבי דריחא דונחא דנשתיה הוא ב"ש ואיכ
 ראו' לונור דהוא צרכה הנחנין כנוו צרכה שה"י ונ"כ
 קנהדרין מ"ה אי' דנחשצו יחד ג' ההנחות אכילה ושה"י
 וריח ב"ש דאונר ונוה חילנות שאין אוכלין ואין שותין ואין
 נרתיחין כו' ואי"כ מ' ג"כ דהנחת ריח דנוי להנחת אכילה
 ושה"י וצרכתה צרכה הנחנין כצרכה אכילה ושה"י:
ש עהדים צהורי ישראל שלא יעשו טעם חטא שיחמו
 ריח מוצ כו' [כך הוא בגליון הרי"ם גירסת העין
 יעקב], מ"כ ונעין זה בירושין ב"א צ' הדולאים נהמו ריח
 אלו צהורי יבדאל שלא טעמו טעם חטא. — שם לשנים
 נראה וחינו ותיק' מ"כ מ' קידושין כ"ט צ' ל"ט צ' — שם
 ב"ש' ונצרך על השנון ואח"כ ונצרך על ההדס כו' מ"כ ג'
 הרי"ף ונצרך על השנון ופוטור את ההדס וכן דצצרי צ"ה
 ונצרך על ההדס יפטר את השנון וכן הוא ג' הצ"ה: פירק
 ו' ונהי צרכות ופי' ש"ה ונים ענוקים להורחיו ז"ל כ"י
 י"א. — שם ולא אונרו אלל דלא קציע ל"י בידני' אלל
 קציע ל"י בידני' ונדע יד"כ דלבידני' קא איזל מ"כ דוונתו
 צרכות

והיחור צמלון ואח"כ שחמו ותכונים לוקרין וצ"פ הראצ"ד
 אצל היכא דנוח דצרי הכל אקור דצצחכו הוא דצרי
 עקציה דקצצר ונוו דלהני' היחיר חכס לעורו וצצרו ונמדו
 לאחר שחטיה אחי' מוני לננרו ואעפ"י שנהלס ונונו ונחיים
 כו' ונ"ע ונכות ג' אי' אלל צאונר העדנו והחוננו צצ"ד
 פלוגי וחייצנו ונוון קד"ח כיון דלחצרי' לא ונ"י מתיי"צ ל"י
 איהו מוני לא מתיי"צ כו' והוא קצרה דנוגו צהעדד וצג"לה
 דכיון דלחצירו איהו יכול למיי"צ כו' וענ"ש צוה צארכה
 צליונים לתורה כלל אי' אי' אונרו' ונוו צהעדד וצג"לה עשיה
 שהצחתי ש"ס ג"כ כונה וקוונות צוה, ופי' חידושי' הרמב"ן
 שצ"ה הי' אי' ד"ה ידו ע"ש שכי דקצרה דנוחצתו ונשיח
 ל"י ונקוס הוא ונטעם ונגה ופי' ש"ה השצין ח"ג כ"י ל"ו
 ד"ה הרמב"ן ז"ל צ"ק תורת האדם כו' ע"ש שכי ונוגו
 דהותרה שצת לשאר לרכיו הותרה מוני לעניין שחטיה דונה
 לנוה שאונרו צנוקי קוכה כו' דנוגו דהוי דוסן לעניין קוכה
 כו' ע"ש, ופי' ר"ף צנוכלתין ר"ש פי' אלו דצרים קוצה
 דעת רצוהא דאף דאין ונצדילין על הפת ונינו צמוחלי שצת
 ליר"ט ונהוד שמוקדש על הפת ונצדיל ג"כ על הפת והוא
 קצרה דנוגו ג"כ ופי' רוקח קוף כ"י רפ"ה, וכל קצרה
 דאיקור כולל ונוסיף הוא ונטעם ונוו כנוצאר ציצנות ל"כ
 צ' ונוו דלחוסף איקור לגצי' אחין איהוסף איקור לגצי'
 דר"י כו' ונוו דליהקר צכלהו אחותה כו' וכ"ה צמולין ק"ה
 אי' ועוד צכ"ה, ופי' ר"ה ל"ד צ' ונ"ש על הגליון ונ"כ ונ"ש
 על הגליון קידושין ונ"כ אי' ויש עוד קצרה דנוגו צנוקונות
 רצות ונחוד והארכתי ברשימותי ופה אין הגליון ונקסי' ודי
 צונה שלי"תי':

ש ונשחבלה תונרתה מ"כ כלי זה פקחים כ"ז אי' חולין
 ק"כ א. — שם והא לא קא ארתי מ"כ פי' ש"ה
 הלכות קטנות ח"צ כ"י קס"ה:

ש אי"ל ר' חקדא לרי' ילחק האי ונשחא דלפרקונה ונאי'
 ונצרכין עליו אי"ל הכי א"ר יהודה צורא שונן ארלנו
 אי"ל צר וניתי' דרי יהודה דחציצא ל"י ארץ ישראל לבולי'
 עלנח ונחי, מ"כ פי' רוקח כ"י שפ"ח ח"ל ולונור זונן רשות
 כהתי' דפי' צכל ונצרכין אפי' אקרא חדהא שהיא חצובה
 עליו וכן שנון שצ"י ונצרך צורא שנון ארלנו דחציצא
 ל"י ובצן זונחא ארכובא צהר הצית צירך צירך קצרה
 כל אלו לשונשו הרי לפי הנחת האדם לריך לצרך עכ"ל
 ופי' דעתו דכל דצר החציצ' לאדם יכול לשצח עליו צל'
 צצ"ה ונה שהציל ונצן זונחא ק"ק דצן זונחא לא הי' ונצרך
 צסם ונלכות פי' לקנן מ"ה אי':

ש תוד"ה ונשחא כצ"ח כהצו פיר"ח טעמו ונצרותו
 שבושין שונשנוין כו' מ"כ ונה דכהצו שונשנוין ונכוס
 דצצלי' הנוחור כלן הי' צצל וצצל לא היו רגילין צצנון
 ז"ת רק צצנון שונשנוין כנוצאר כנדרים מ"ג אי' ונאפר צאר
 יעקב חי"ד כ"י ק"ג דכ"ו ב"א. —

ש ב' סיגלי, מ"כ החכר קנהדרין ל"ט צ' :

ש וניין שנוצרכין על הריח שח"י כל הנשמה תהלל י"ק
 אחיה דצר שהנשמה נהנה ונומו ואין הגוף נהנה
 ונומו הוי אונר זה הריח, מ"כ פי' ש"ה שצות יעקב ח"ג
 כ"י כ"י הצ"ח דעה האחרות חיים שהצ"ח הצ"י א"ח כ"י
 דל"ז דאפי' וני שאין לו חוש הריח ונצרך צרכה הריח דמינו
 הנאה י"ס לו שנוחור ראשו וגו' ופי' עליו דכן ונקצרה דהא
 ונתייציין באן לצרך על הריח אעפ"י שאין הגוף נהנה ונומו
 ונ"כ אף שהגוף אין לו חוש הריח ואין הגוף נהנה ונומו

כזהר הרקיע [דניאל יב ג], וכמשארז"ל [ע"ז ה]. בפסוק אני אמרתי אלהים אתם וכו' [תהלים פב ו] אכן (אחר החטא) כאדם וכו', וכיון שכן הוא שבמעמד הנכבד נתקן חטא אדם וכל החושים שנתגשמו שבו לרוחניים, ועלתה על כולנה חוש הריח שלא נתפגם כל כך בחטא אדם, הנה כמו שיהיה החוש ההוא לעתיד למעלה ראש אצל מלך המשיח, כמו כן היה במתן תורה, על כן אמר המלך החכם בשירת דודים כשושנה בין החוחים כן וכו', וכמו שפירשו חז"ל במדרש שהתחלנו מה שושנה אינה בטילה אלא על גב הריח, שמעלת הריח תגדל אצלו על כל המעלות וכו' וכמו שפירשנו לעיל, וכל דברינו בדרך אפשר, ועתה הנה הדרך נכון לפניך ביותר ג"כ דברי חז"ל במדרש שהבאתי לעיל, ואתה תבחר ותקרב, ותבין ביותר מנהג ישראל תורה היא להכין שושנים ועשבי בשמים ביום מתן תורתנו.

ט) גמרא מנחות דף ס"ה ע"א, ומתמניא ביה (בחדש ניסן) עד סוף מועדא איתותב חגא דשבועייא וכו' שהיו בייתוסין אומרים עצרת אחר השבת, נטפל להם רבי יוחנן בן זכאי ואמר להם שוטים מנין לכם, ולא היה אדם אחד שהיה משיבו חוץ מזקן אחד שהיה מפטפט כנגדו ואמר, משה רבינו אוהב ישראל היה ויודע שעצרת יום אחד הוא עמד ותקנה אחר השבת כדי שיהיו ישראל מתענגים שני ימים, קרא עליו מקרא זה אחד עשר יום מחורב דרך הר שעיר [דברים א ב], ואם משה רבינו אוהב ישראל היה למה איחרן במדבר ארבעים שנה, אמר לו רבי בכך אתה פוטרני, אמר לו שוטה לא תהא תורה שלימה שלנו כשיחה בטילה שלכם, כתוב אחד אומר תספרו חמשים יום [ויקרא כג טז], וכתוב אחד אומר ושם טו שבע שבתות תמימות תהיינה.

ותרא האשה וכו' ותקח וכו' ותאכל וכו' ותתן ויאכל וישמעו ויאמר וכו' [בראשית ג ו] אבל חוש הריח לא נזכר, הנה נראה כי חוש הריח לא נפגם כל כך בחטא אדם כמו שארי החושים, על כן חוש הריח הוא רוחני הנשמה הננית ממנו ולא הגוף, עיין בדברינו במאמרי הפורים ותבין למה מברכין על הריח במוצאי שבת (ועיי"ש בענין הגואלים מרדכי ואסתר, מרדכי מר דרור, ואסתר הדסה [מגילה י:]), וזמן הנס באדר הוא סוד החוטם המריח כנודע [טעמי המצוות פ' בא], וכיון שהוא כן, הנה יש סברא שלא לברך על הריח כיון שלא נתפגם כל כך בחטא אדם, ועל כן תראה שאין בחוש הזה בירור כל כך שיהיה בו הפרדה בגוף, אבל להיות שאעפ"כ הגוף נתגשם בחטא אדם, וגם דבר הריחני הוא פרי מוגשם צריך ג"כ לביורור מה, על כן צריכין לברכה, על כן אמרו רז"ל מנין שמברכין על הריח (כי צריכין להביא ראיה על זה), והביאו ראיה מן המקרא כל הנשמה וכו'.

ומעתה כיון שחוש הריח לא נתפגם כל כך בחטא אדם כשאר החושים, על כן לעתיד לבא במהרה ^[18/08/2018] בימינו כאשר יתוקן העולם מן חטא אדם בביאת משיח צדקנו, (הוא אד"ם ממש כידוע מר"ת אד"ם, א'ד"ם ד'וד מ'שיח [נס' הליקוטים פ' האזינו]), הנה בזה תגדל מעלתו בחוש הזה אשר נשאר לברכה גם בזמן החטא, אז והריחו ביראת י"י ובחוש הזה תגדל מעלתו מן שאר החושים, נ"ל.

והנה ידוע דגם בשעת מתן תורה ניתקן לגמרי חטא אדם, ולולי שע"י המעשה חזר הדבר לקלקולו אזי כבר היה נתבטל המות, והגוף עם כל החושים היו חוזרים לרוחניים כמו שהיה קודם החטא כתנות אור, וכמו שיהיה לעתיד ב"ב המשכילים יזהירו

רוצה להרויח מותר, כמו כן יכול ראשון למחות בשני מלצוא להרויח כדי שלא ימעט ריוח שלו. והצ"י סובר שכיון שראשון מוחה בשני מלעשות דבר המותר לו חשיב כמו מויק. ואין זה מניעת ריוח לצד. ואם כן בנידון דידן שהשני אינו יכול לעשות בית חפלה בלתי רשות מהממשלה. והוא מחוקי המלכות. והוא צא להשתדל להשיג רשות. כל שחצירו משתדל שלא ישיג נקרא גם כן מניעת ריוח. זה אשר נראה לענ"ד לדינא:

ב"ד הרו"ש באה"ר הק' אברהם:

כחצנו דאין זה ענין לנד"ד שהדבר מסור ציד הממשלה אם יתנו אם לא יתנו. אין למשתדל שלא יתנו דין הליכה בערכאות. ומאחר שאם חגבר ידו בעלמו יכול לעשות. ה"ה אם יכול להפריע מעשה השני ע"י שיפעול שלא יתנו לו רשות ראשי. אך גם אם כוונתו בדנד"ד אין יכול למחות אף אם יכול בעלמו. מ"מ אין ענין לנידון דידן. והוא בהצטונן בטעם מהרי"ק וטעם צ"י. טעם מהרי"ק דכשם שהשני מותר לעשות רחיים אף שממעט ריוח הראשון. כיון שאינו היזק רק מניעת הריוח. ואין כוונתו להרע לחצירו. רק שהוא

הלכות ברכות

סימן לו

ב"ה א' במדבר ל"א למב"י תרמ"א לפ"ק פה נאשעלסק.
תשובה להרה"ק מהר"י וצללה"ה האבר"ק א"ב בסדר.

ד) והנראה לי בענין זה. כי איס"ג נאמר על מעשה אשר פוגם מעלת האדם. כמו שקצים ורמשים כמ"ש ולא תשקצו את נפשותיכם. ואנשי קודש וגו'. וכשר בשדה וגו'. כי לפי מעלת ישראל אין נבלות ושקצים ראויין להם. זה איסור גברא. אבל נהנה מהקדש או זר שאכל תרומה הוא להיפוך שמתקרב אל דבר שהוא למעלה ממדריגתו. כי איך יקרב זר אל תרומה והדיוט אל קדשי שמים. זה איסור חפלא. שפוגם בחפלא. ועל כן קונס דמחפים בקרבן ויש מעילה בקונמות [גדרים לה]. קרי לי איסור חפלא. אבל שבועה אין שום קדושה נתפס בחפץ. רק שמחלל דיבורו ושבועתו ופוגם נפשו הוה לי איסור גברא [גדרים ב:]. ואחי שפיר דברי ריטב"א. וזודאי לפי זה גם יום הכיפורים איסור גברא. ומכל מקום שייך לומר דאיסור שחל לא פקע. דומה לכלי נכרים שפוד ואסכלה מלצנן בצאור משום גיעולי עכו"ם [ע"ז עה:]. והוא איסור גברא כדברי הריטב"א:

ה) ודבר מה שכתב רוס מעלתו דברכה הוא איסור חפלא משום מעילה. והציא רא"י שהאיסור משום מעילה. מדאמר **רב** [ברכות מג:]: מנין שמצרכין על הריח. ומה זו שאלה הלא כללא כ"ל [ברכות לה]. איסור ליהנות מהעולם הזה בלא ברכה. אלא על כרחך דהאיסור משום מעילה וריח אין בו משום מעילה. הנה זה הוא לפי מה דלסקא דעתך דהש"ס מעיקרא. אבל מסקנת הש"ס פסחים (דף כ"ו). קול ומראה אין בהן משום מעילה וריח יש בו משום מעילה אלא לאחר שנעשה מצותו אין בו משום מעילה ומשום דאין לך דבר שנעשה מצותו ומועלין בו. וכן פסק הרמב"ם פ"ה מהלכות מעילה [אמר המגיה האומנם כי בדברי רש"י [פסחים שם] שפי' הברייתא במריח בה צביתו שנותן ממנה על הגחלים יש מקום לטעות לכאורה דדוקא כה"ג דעמיד מעשה בגופה ושורף אותה על הגחלים. אבל מריח כמו שהיא פטור. אך אי אפשר לומר כן דאם כן למה חזר בו ממאי דאמר מעיקרא קול ומראה וריח אין בו משום מעילה. נימא דריח מיידי דומיא דקול ומראה שמריח בה כמו שהיא ולא עמיד מעשה בגופה. אלא ודאי

א) יקרת מכתבו הגיעני. דבר אשר אמר לי בהיותו פה לחלק בענין צין חומץ יום הכיפורים לברכה. כיון דחומץ משיב הנפש לרבי [יומא פא:]: ואף דרבנן פליגי. היינו משום דכשמגיע יום הכיפורים כבר ה"י חומץ ולא חל עליו איסור יוהכ"פ. משא"כ חיוז ברכה חל עליו בהיותו יין. ואנכי דחיתי כמ"ש הרמב"ן [ע"ז עו. ד"ה אבל לדעתין] דחמץ מקרי איסורא בלע. דכפסק חמץ אסור וכבר ה"י עליו שם חמץ קודם שנחלש טעמו. ואף דאז לא ה"י פסח. מ"מ לעת הזאת שהוא פסח. איסור ה"י מתחילה. ה"נ ליוהכ"פ תחילה אסור ה"י. ויען שכת"ר ביקש לומר זאת לדעת הרמב"ם הוכחתי שדעת הרמב"ם כרמב"ן. וכתב במכתבו ליישב דברי עזמו דשאני יוהכ"פ דאיסור גברא הוא כדאי בכריתות (דף י"ד). משא"כ ברכה דמשום מעילה נגעו בה והוא איסור חפלא עד כאן דצ"ו. וכוונתו זודאי כיון דיום הכיפורים איסור גברא לא שייך לומר דאיסור שה"י עליו מתחלה לא פקע:

ב) הנה מ"ש מגמרא דכריתות (דף י"ד). לא ראיתי משם שום הוכחה. כי שם נאמר דיום הכיפורים רק כולל דאיתסר גם באוכלין אחרים. וזה נאמר גם כן ביצמות [גד]. לענין אבות אשה. ומשום דאיתו חפץ לא ניתוסף עליו איסור על כן קאמר על גברא מיגו דאיתסר. ובאמת ענין איסור גברא או איסור חפלא יכולין לומר בכל איסור מה שירצה. כי לכאורה אינו מובן. דכל איסור הוא אסור בחפץ וחפץ עליו:

ג) והנה מכבר שמעתי גדולי עולם שנתקשו בענין זה וצריטב"א שבועות [כ:]: ראיתי דכל איסורי תורה איסורי גברא המה. ולכאורה יפלא לומר על נבילה ושקצים ורמשים שאינם איסורי חפלא:

שבות יעקב חלק שלישי אורח חיים

במ"א ס"ק וי"ו וכל זה כ"ל פשוט הק' יעקב

שאלה ב

אחד שהוא חותין דהיינו שאין לו חוש הריח כיצד יעשה לענין הנדלת בנרכה בשמים :

תשובה

הנה דין זה לכאורה א"צ לפנים כי פשוט וערוך הוא בש"ע א"ח ס"ס רנ"ז סעי' ה' שכתב שם וז"ל מי שאינו מריח אינו מנרד על הבשמים אלא כ"כ נחכווין להוליא בני ביתו הקטנים או להוליא מי שאינו יודע לנרד עכ"ל וכנסתם בעל הג"ה ולבוש אך ראיתי שדעת האחרונים דהיינו שני עגינים וגיסי הגאון בספרו א"ז שאין יכול להוליא הגדולים רק קטן וע"ש ול"נ עיקר כדעת הש"ע ולא טעמו דהא עיקר דין זה לא הוזכר בש"ס וגדולי פוסקים ראשונים הריף והרמב"ם ז"ל ודכוותיה רק הרא"ש והמרדכי בשם ר' אפרים פתנו דמי שאינו מריח אין יכול לנרד אכן הנ"י שם שניא בשם אורח חיים רי"א אע"פ שאינה נהנה מאריח שאין לו חוש הריח מנרד דאע"פ שאינו מרגיש בהריח הנאה יש לו שמחויק ראשו ונוסע עכ"ל וכן מסתבר דהא אמרינן בפ' כילד סברין דף ע"ג ע"ב אפר רב חמא בר טוביה אר' שנין שמנרין על הריח שנאמר כל הנשמה תהלליה איזה דבר שהנשמה נהנה ואין הגוף נהנה הוי אומר זה הריח ע"כ הרי דאין נפקותא במה שאין הגוף נהנה ממנו א"כ אף שגופו אין לו חוש הריח מ"ע הנשמה נהנה ממנו אלא שפהגוף חסר א"י מה' חושים י וכן שמעתי מרפתא דמי שאין לו חוש הריח בא שאיזה ממטום נמוח ובתיב כל אשר נשמת רוח חיים באפו א"כ כיון שנשמת הרוח שנחוטס נהנה ממנו יכול לנרד ועפ"ז נסתלק נ"כ מה שהקשה לי חכם א' דהאיך קאמ' הש"ס איזה דבר שהנשמה נהנה ואין הגוף נהנה הא אפי' ישנן כמה בני אדם שיש להם הנאה מריח טוב כמו שאכילה ומה"ע יש מחמירין שלא להריח ביה"כ במה דעביד לריחא אלא ודאי דהש"ס ה"ק אפי' מי שאין לו חוש הריח ינרד כיון שהנשמה

נהנה ממנו וזש"ה כל הנשמה תהלליה כלומר כל דייקא אפי' מי שאין לו חוש הריח כלל ואף שמקראי אצל איזה חכמי רופאים ואמרן שנספריהם ספרי רפואות מבואר דמי שאין לו חוש הריח אין לו הנחת של כלום מ"מ כיון שעיק' ספריהם הוא מחכמת א"ה ארסעו ומכיריו אין לסמוך על דבריהם לדינא בש"ס הי"מ בנרכות פ"ע דף ע"א ע"ב ונחשבות מ"י סי' רי"ט ע"ש שכתבו מה"ע אפי' קדוש החדש אין ללמוד רק חשנון א"י כ"כ חש"נ וכדומה לפי שהרמב"ם עמנו נפרק י"ז מהלכות קדוש החדש מעיד שם שהכל הוא מספרי חכמי יון אבל הספרים מחכמי ישראל לא הניעו אלינו עכ"ל אף שהרמב"ם ושאר גדולי מקרי לב למדו קדוש החדש מהרמב"ם ועשאו חיבורים ע"ז מ"מ כמה גדולים שהיו בזמנינו טענו ולא למדו כלל ושבו אל חעשה עדיף דכתיב כי הוא חכמתכם שכלל דאינהו לא ידעו הדבר על זוריו ואיך כלמד מספריהם וכן עיקר דבריהם בנויים שהעולם הוא כדור נגד משמעות סוגיא דש"ס דין רפ"ב דחגיגה דקאמר אידי ואידי חד שיעורא הוא וכמבואר בדברי הרא"ש פ' ואתחנן וציפ"ת בראשית פ"ח דף כ"ב ובדרשות הראנ"א ריש פ' בראשית ובספר ברית שלום שם ועיין גמדותינו בחגיגה ע"ש לכן נ"ל דמה"ע הכריע הנ"י בש"ע דעכ"פ יש לסמוך על דברי פוסקים אלו ולנרד אם דעתו להוליא אחר וכן כ"ל הק' יעקב :

שאלה בא

הנה באתי בשאלתי על מה סומכין העולם שהשמש קורא הקרואי' על הסעוד' בשבת מתוך הכתב הא בש"ע סי' ש"ז פעי"ב אום לקרות מתוך הכתב את אורחיו וכן פסק גיסוד לר' בספרו א"ז ס"ק י"ד וכתב וז"ל מה שנוהגין שהשמש קורא מתוך הכתב איסור גמור הוא ונאמת נתפשט היתר בלי פקפוק ולא ידעתי עעס הדבר ע"כ ינרד אדוני אמתם הדבר נזה הנראה לו :

תשובה

הנשמה שפיר הכנה וננומי אלא שנהגוף חקר אחד ונהי
 חושם ועפ"י ונישצ ג"כ ונה ש"ס להקשות דאין קאונר
 הש"ס אחיה דצר שהנשמה נהנה וננומי ואין הגוף נהנה וננומי
 הא ישן כונה בני אדם שיש להם הנאה ונריח מוצ כונו
 ונאכילה אלא וודאי דהש"ס הכי קאונר דאפי"ו ניי שאין לו
 חוש הריח ואין נורגיש הנאה ניינו יצרך כיון שהנשמה נהנה
 וננומי חשו שאונר הכתוב כל הנשמה תהלל י"ק כלומר כל
 דייקא אפי"ו ניי שאין לו חוש הריח כלל עכ"ל שם ולפי
 דצ"ו ניישצת קושי"ה הל"ה באן שהקשה דנח"י קאונר ונניין
 שנוצרכין על הריח הא צפשיטות אקור ליהטת ונעשה"ז בלא
 צרכה ול"ל קרא צפ"ע להנחת ריח, ולדצ"י השצות יעקב
 ה"ל שפי"ו שואל ונניין שנוצרכין על הריח אף שאין נורגיש
 הנאה היינו שאין לו חוש הריח וע"י נייטי קרא דניינו
 הנשמה נהנית ושפיר לריך קרא לזה דהא לא היינו יודעין
 ונקצרה ד"ס הנאה נשמה גם כשאין לו חוש הריח ודגם
 להנחת נשמה י"ס חיוצ צרכה, ואולם גוף דצ"י השצות
 יעקב ה"ל לא נהירין ולא להירין לי דפשוט לכונה הגוף
 להנחת הריח קאונר לניי שיש לו החוש והנאה זאת קרי לה
 הנחת נשמה ונפלה היות הרגשת הריח הרגשה דקה מאלוה,
 וגם אין לנו כניין זכנוו אלה ונדוע חסוד הנחת נשמה
 דהוא עניין אגדי"ו וע"י קוטה נייטי א"י הונא אשכח סוורתא
 דחייביהא שקלה כרכה בקורדי"ו אהא רבה צ"י אי"ל מורחיל
 ריחא דחייביהא אי"ל צ"י טהרה י"ס כך הרי הריח יתייחס
 לו טהרה אקר עניינה הדעת וכנוו שאונר ודעת זה קדר
 עירות והדעת והצ"ה עניינס אחד כנוו שאונר זלצות א"ס
 אין דעת אין צ"ה א"ס אין דעת והצ"ה הנה ה"ל
 ונתייחסת לנשמה וצ"י ונכונת שדי הצ"ס וע"י שפיר יתייחס
 הנחת הריח אל הנשמה, וגם י"ל הפ"י דהוא הנחת הנשמה שהא"ף
 נושם הריח לתוכו ונהנה צו והוי דרשא דכאן דכל הנשמה
 תהלל כדרשא דעל כל נשמה ונשמה תהלל כ"י אצל כוונת
 הגוף וודאי אהנחה הריח הפשוטה שצ"ה הריח וננה
 שדרג השצות יעקב ריצ"ו דהיצת כל אין לנו לדרוש דרשה
 ונעלונן, וכי ש"ה הלכות קניית ח"צ כ"י קפ"ג ונה שתנוה
 ש"ס ג"כ על דעה האחרות חיים המ"ל וכי ג"כ דאפשר
 טעמו נשכח דאונר צ"ה שחול דצר שהנשמה נהנית צו
 וכיון דאיכא הנחת נשמה ונמי י"ס לצרך כ"י נ"ש ונ"ש
 צ"ה וגם דצ"ו אין ונצ"ס כלל, וע"י ונה שהארכתי ז"צ"ס
 לתורה כלל (ז) אי צרכה הריח הוא צרכה הנחין או הוא
 צרכה האדלה ושצ"ה עש"ה, וע"י דש"י בירוצין ק"ה אי ד"ה
 ריח הניחוח דבי דריחא דונ"הא דנשתיא הוא ב"ש ואיכ
 ראו' לונר דהוא צרכה הנחין כנוו צרכה שה"י וע"י
 קנהדרין מ"ה אי דנחשצו יחד ג"י ההנחות אכילה ושה"י
 וריח ב"ש דאונר וננה חילנות שאין אוכלין ואין שותין ואין
 נריחין כ"י ואיכ מ"י ג"כ להנחת ריח דנוי להנחת אכילה
 ושה"י וצרכתה צרכה הנחין כצרכה אכילה ושה"י:
ש עהדים צהורי ישראל שלא יעשונו טעם חטא שיחמו
 ריח מוצ כ"י [כך הוא צגליון הרי"ם גירסת העין
 יעקב], מ"צ וענין זה בירוצין כ"א צ"י הדודאים נהמו ריח
 אלו צהורי ישראל שלא טעמו טעם חטא. — ש"ס לש"ס
 נראה וחינו ומיק' מ"צ מ"י קידושין כ"ט צ"י ל"ט צ"י. — ש"ס
 צ"ה ונצרך על השנון ואח"כ ונצרך על ההדס כ"י מ"צ ג"י
 הרי"ף ונצרך על השנון ופוטור את ההדס וכן דצ"י צ"ה
 ונצרך על ההדס יפטר את השנון וכן הוא ג"י הצ"ה: פירק
 ו' ונהי צרכות וע"י ש"ה נוי"ס ענוקים להורחי ז"ל כ"י
 י"א. — ש"ס ולא אונרין אלא דלא קציע ל"י בידני"ו אצל
 קציע ל"י בידני"ו ונדע יד"י דלבידני"ו קא איזל מ"צ דוונתו
 צרכות

והיחור צמלון ואח"כ שחמו ותכנוים לוקרין וצ"י הראצ"ד
 אצל היכא דונה דצ"י הכל אקור דצ"הכו הוא דצ"י
 עקצ"ה דקצ"ר ונוו דלהני היחור חכס לעורו וצק"ו ונ"ו
 לאחר שחטיה אהני מוני לננומי ואעפ"י שנהלס ונונומי
 כ"י וע"י ונכות ג"י אי אלא צלונר העדנו והחוננו צצ"ד
 פלוגי וחייצנו וננון קד"ה כיון דלחצ"י לא ונ"י נתיי"צ ל"י
 איהו מני לא נתיי"צ כ"י והוא קצרה דוננו צהעדר וצ"לילה
 דכיון דלחצ"י איהו יכול לחיי"צ כ"י וענ"ש צ"ה צהעדרה
 צ"יונים לתורה כלל אי אי אונר"י ונוו צהעדר וצ"לילה עש"ה
 שהצחתי ש"ס ג"כ כונה וקוונות צ"ה וע"י חידושי הרמב"ן
 שצ"ה ה"י אי ד"ה ידו ע"ש שכי דקצרה דנחשצתו ונש"ה
 ל"י ונקוס הוא ונטעם ונגה וע"י ש"ה השצ"ן ח"ג כ"י ל"ו
 ד"ה הרמב"ן ז"ל צ"י תורת האדם כ"י ע"ש שכי וננו
 דהותרה שצת לשאר לרכיו הותרה מוני לעניין שחטיה דונה
 לונה שאונר צונקי סוכה כ"י דוננו דהוי דוסן לעניין סוכה
 כ"י ע"ש, וע"י רי"ף צונכלתין ר"ש פי אלו דצ"ס דהציא
 דעת רצוהא דאף דאין ונצ"ל"ן על הפת ונ"י צמולאי שצ"ה
 ליי"ט ונהוד שמוקדש על הפת ונצ"ל ג"כ על הפת והוא
 קצרה דוננו ג"כ וע"י רוקח קוף כ"י רפ"ה, וכל קצרה
 דליקור כולל ונוסיף הוא ונטעם ונוו כונצ"ה צ"צונות ל"צ
 צ"י ונוו דליחוסף איקור לגצי אחין איחוסף איקור לגצי
 דר"י כ"י ונוו דליחוסף צבלהו אחותה כ"י וכ"ה צמולין ק"ה
 אי ועוד צכ"ה, וע"י ר"ה ל"ד צ"י ונ"ש על הגליון וע"י ע"ש
 על הגליון קידושין מ"צ אי ויש עוד קצרה דוננו צונקוונות
 רצות ונחוד והארכתי ברשימותי ופה אין הגליון ונקסתי ודי
 צונה שלי"תי:

ש ונשחבלה תונרתה מ"צ כ"י זה פקחים כ"י אי חולין
 ק"י א"י. — ש"ס והא לא קא ארתי מ"צ מ"י ש"ה
 הלכות קטנות ח"צ כ"י קס"ה:

ש אי"ל ר"י חקרא ל"י ילחק האי ונשחא דלפרקנא ונ"י
 ונצרכין עליו אי"ל הכי א"ר יהודה צורא שונן ארלנו
 אי"ל צ"י ונ"י ד"י יהודה דחציצא ל"י ארץ ישראל לבולי
 עלננא ונ"י, מ"צ מ"י רוקח כ"י שפ"ה ח"ל ולונר זונן רשות
 כהתי"ל ע"י צבל ונצרכין אפי"ו אקרא חדהא שהיא חצובה
 עליו וכן שנון שצ"י ונצרך צ"ה שנון ארלנו דחציצא
 ל"י ובצ"ו זוננא שראה אוכלוקא צ"ה הצ"ת צ"יך צ"יך קצרה
 כל אלו לשונשו הרי לפי הנחת האדם לריך לצרך עכ"ל
 וכי דעתו דכל דצר חציצ"י לאדם יכול לשצ"ה עליו צ"י
 צ"ה ונה שהצי"ל ונ"ן זוננא ק"יך דצ"ו זוננא לא ה"י ונצרך
 צ"ס ונלכות מ"י לקנן מ"ה א"י:

ש תור"ה ונשחא כצ"הא כהצ"ו פיר"ח טעמו ונצרכותו
 שכוצטין שונשנוין כ"י מ"צ ונה דהצ"ו שונשנוין ונכ"ה
 דצבלי הונשנר כ"ן ה"י צצ"ל וצצ"ל לא ה"י רגילי' צמון
 ז"ת רק צמון שונשנוין כונצ"ה כנדרים מ"ג אי ונאפר צ"ה
 יעקב חיי"ד כ"י ק"ג ד"י מ"א. —

ש מ' סיגלי מ"צ החכר קנהדרין ל"ט צ"י:

ש ונניין שנוצרכין על הריח שח"י כל הנשמה תהלל י"ק
 אחיה דצר שהנשמה נהנה וננומי ואין הגוף נהנה
 וננומי הוי אונר זה הריח, מ"צ מ"י ש"ה שצ"ה יעקב ח"ג
 כ"י כ"י הצ"ה דעה האחרות חיים שהצי"ה הצ"י אח"כ כ"י
 ד"ל"ו דאפי"ו ניי שאין לו חוש הריח ונצרך צרכה הריח דמינו
 הנאה י"ס לו שנוחך ראשו וגו"ו וכי עליו דכן ונקצרה דהא
 ונתייציין באן לצרך על הריח אעפ"י שאין הגוף נהנה וננומי
 ונ"כ אף שהגוף אין לו חוש הריח ואין הגוף נהנה ונמי

יודע מנגן כנור והוא אמר יודע נגן ולא אמר כנור גם כל המעלות גבור חיל וגו' דקצב מי בקש ממנו מזה דרשו יודע נגן לאו כנור קאמר אלא יודע לשאל ובענין זה גם הוסיף לומר ולספר זו מה שלא בקשו שהוא גבור חיל דהיינו גבור חכמה להשיב וכן איש מלחמה כו' וכיוצא לנשון הרע כדאמר בפרק גט פשוט אן כל המספר בעובשו של חברו יומר מלאי זה לדי רעהו וקאמר התם כדכתיב גיבור כלן קן מלשון הרע זה ומ"ש דבשאלו כתיב כל אשר יפה ירעה דמלת ירעה לא תחן לפי פשוטו קדמת המפרשים שאלת שאלת מלכות שאינו נאמר כן לגבי דוד אבל מלת רשע נאמר בכל מקום בענין על דברי תורה והיא קרא דמיימי גדוד וכל אשר יפנה יפילת לא נמנה נמקרה: משיח דכתיב ונחה עליו רוח וגו'. לפי פירוט רש"י נראה דרוח ה' הוא הכלל והכמה ובינה ענה ונצורה דעת ירמיה ה' המה הפרטים ששה דמיימי והריו ביראת ה' לא למראה וגו' הוא מלחם באנפי נפשיה דרבי אלכסמרי מפרש לה ורנא מפרש לה בענין אחר ודאמר רבי אליעזר שהטעמי מלות יסורים רלע לומר שהטעמי מלות שבו וזה להיות יסורין גבול עונות ישראל כדאמרין לקמן בפירקין בן דיימי בני עניי סובלי חלאים דכתיב גן מחולל מפשעיו ודימה דבר זה לרחיים שע"י טענית הרחיים וטורה טענית הרחיים אחר כך וזהו ליהנות ממנו מטעמו כן וכן ישראל גבולו ע"י הטענת מלות יסורין נמשית: **ורבא דאמר דמורה דרואין דכתיב לא למראה וגו' פירש"י ואפי' הכי שופט נזקק לליט עכ"ל** ויומר נראה לפרש נהיה זה ללא למראה עיני שפוט דלך שאמרין דן און לו לייט אלא מה שעניו רוחות מ"מ אפס שיטעה זו בשוגג וכן למשמע אזינו אפס שאין שופט זקק לפי האמת שהענין דין יטעה בטענה על ידי משמע און בעדות שקר הדיין אינו שופט זקק לפי האמת אבל נמשית לא יטעה בכל זה שיהיה מורה ורואין דהיינו מחוש רחיים דין עם מי האמת לדין זו טעות כמו בחוש הראייה והשמימה שזכר והוא כי מחוש רחיים הוא רוחני מתקן הנשמה כמ"ש הן כל הנשמה תהליי ה' איה דבר שהנשמה נהנה ממנו זו הריח אבל שר החושים יומר גופניים והטעות מלוי ה' וק"ל: בר בחייבא בדיך תרתיני שנין בו' ציתת היה מולך ואיתא במדרשות דן שגס ר"ע טעה זו מתחלה ודרש עליו דרך כוכב מיעקב ע"ש: ברביבא דבוב"תא בו' ע"י פרש"י והבא מהרש"ל נ"ל לפרש שלא היה בזה רועס כלל כו' עכ"ל וכן נראה מפי ר' סעדיה וע"י פירושו של דניאל צפי' אלו הששה דברים שזכר קאן: והיו רופאים בו'. כמה לטעות סריסים דכתיב גם במלמי ישראל ואינו דומה שזו משקטים את עבדיהם כדי שיהיו פגורים לעבודתם וכן למ"ד שנסמכה ע"י צימיהם לא שייך צמיהם כמובים דכתיב זהו סריסים כמו בשמואל דכתיב ונתן לסריסיו ולעבדיו ללא שייך לפרושי ציה לא סריסים ממש ולא שנסמכה ע"י אלא סריס פירוט משרת והרבה כמובים כמורה וי"ל דהכא לא ינחא להו לפרושי סריסים משרתים כיון דבא יעשה להחנא לחוקיה פורעניות על בניו ואין זה פורעניות דמשרתים כהכל מלך הן חטיבת שלא יהיו שפלים נעמי המלך ומלת סריס כתיב מורה על עבד שחוב צעניו המלך כמ"ש במורה לסריסיו ולעבדיו לרביצויה ולעבדויה וכן כמ"מ וע"כ בוא לומר דהיינו פורעניות דסריסים ממש ומאן דאמר שנסמכה ע"י דהיינו שיטויו לדי נסיון שישליכו אותן לכבשן אש ולגוד אריות וכן לסריסים אשר ישמרו את שמתיו וגו' לא היה לו לקרות אותן סריסים לגבי הקב"ה א"י לאו שנסמכה ע"י ומוה יתיישב למ"ד סריסים ממש ה' וה' איתא מי הכריזו לפרש ה' איה כיון דע"כ סריסים אשר שמתיו לא יתפרש ליה אלא שנסמכה ע"י ניימא והו' סריסים כהכל מלך נמי הכי תפרש ד"ל דלא משמע ליה פורעניות שנסמכה ע"י צימיהם אלא דאיתא נמי סריסים ממש והיינו ודאי פורענות ואמר היינו דכתיב וחבל לא איתי בזהו לתא' דעני למימר שהשאל דחבל לא איתי בזהו כיון היינו דקודם שהושלכו לא היה בזהו כל מה וי"ל שזכר זה כון ששמת המלך בהלכות פראים היו כהכל מלך שראה בהם דלא היה זהו חבל ומוס' ואמר במובנים שהיו י"הם כבר בו' וכן ואל יאמר הסריס את אני ען ישג ממניט שמוי להם: ואמר זה ספר דניאל שנקרא ע"כ שמו. לאפוקי מלכותם הן חכמה כדלקמן והוא זרובבל שהיה ג"כ ככלל סריסי המלך וצנישא דקרא אמר ונתתי להם לסריסים צימיה וצמיותו יד ושם דהיינו שע"י חפלות ליהלך וחצירו וזרובבל וחצירו חנה חומות ירושלים וציה אכל בצמייה דקרא כתב לשון יחיד שם עולם אמן לו דהיינו שם הספר שהוא שם עולם אמן לו לדניאל לזכר ולא לשאר הסריסים שהוא זרובבל דמסוקי מכלי כל מיני דעורא נחמיה כו' דנחמיה הוא זרובבל והוא ענה קודם ששלח עורא והוא כתב כל הספר כנראה מענינו ולא נקרא על שמו אלא שנקרא ספר עורא: ואמר בסופי בו' דוד נמי מימר אמר וברני וגו'. במסכת ראש השנה פרק י"ט דן נמי מדמה להו לענין וכוון של יחיד מיהו מתקן כיו הלא דודו רחמי הוא דקצבי ר"ל שלא בקש לזכרה לטובה משום מעשיו הטובים אלא שיזכרהו כרחמים עליו ויתקן ציה משא"כ נחמיה שבקש לזכרה לטובה משום מעשיו הטובים לא היה כהונן עליו מעשיו האדם לטובה אינן כדי לזכותו אלא לנחמיה שלו ית' דן: ורף ע"כ דניאל בו'. שהרי דניאל גם כן היה פתח ושלטון קודם לנחמיה כדמוכחי קראי: ואמר ומנאן דגדוד' סופני בו' דאינהו נביאי ואיהו יא"ו נביא בו'. לכאורה ד"ל לדניאל לאו נביא היה והמראות דראה הן ברויה"ק ע"כ לא נמנה ספר דניאל מכלל הנביאים אלא ככלל כמובים שהוא ברויה"ק אכל קשה דאי"ן כיון דדניאל נמי גדול היה מן הדוא חזי וכן לא חזי אש"ג דאינהו נביאי הו' והוא לא היה נביא אימא דנחמיה אש"ג אלא היה גדול מן כיון דלא מלינו ציה צמיה שהיה גדול מן כמו שמנינו דניאל דואו חזי וכן לא חזי ושוב

חכמת שלמה הגדולה

וראין שמריח באדם כו' ויודע מי החיים. כ"ל והס"ד: רש"י בדי"ה אשר אין כו' וטובי מראה כו'. כ"ל: רש"י בדי"ה ר' חנניא כו' בבל ור' שמואל בר נחמני דאמר כו'. כ"ל והד"ל: רש"י בדי"ה חבל די כו' איכא ופרקי לחבלא כו'. כ"ל:

הנהגות והעירות

דיה דאינהו. בן דף ג ע"א. לן שבועות דף טו ע"ב. מן התלים קיט, נד. בן חולין דף ט ע"א. סן דף טו ע"ב. ען דף קיא ע"א. פן בראשית טו. כו. כו. בראשית כד, כז. ען ברכות דף נד ע"א. רן עיין חתום העית פורשת יתרו עמוד פה שמתרין הקושיא שנהי שמצוות כריתת הערלה יצא מ"מ לענין גירות במה יכנס תחת כנפי השכינה אם לא בהטפת דם ברית על דעת להתקשר תחת כנפי השכינה. שן לעיל דף נט ע"ב. תן יבמות דף עא ע"א.

דבר שהנשמה נהנה ממנו ואין הגוף נהנה ממנו זה אומר זה הריח: **ל"א** ת"ר הציאו לפניו [ר] שמן והדס [ש] ז"ש אומרים מצדך על השמן וחוזר ומצדך על ההדס [ת] וז"ל אומרים מצדך על ההדס וחוזר ומצדך על השמן **ל"ב** ורז אלפס ז"ל היה גורם ופוטור את השמן [א] ולא נהירא דאין צרכותיהן שוות. אמר ר"ג אני אכריע שמן זכינו לריחו וזכינו לסיכחו הדס לריחו וזכינו לסיכחו לא זכינו א"ר יוחנן הלכה כדברי המכריע ר"פ איקלע לצי רב חנינא צריה דרב איקא אייחו לקמיהו שמן והדס צריך אהדס צרישא אמר ליה לא סבר לה מר הלכה כדברי המכריע א"ל הכי אמר רבא הלכה כצית הלל ולא היא לאשתמוטי נפשיה הוא דעביד **ל"ג** רב אלפס כתב דהלכה כרבא [א] ונראה שלא היה כתוב בספרו ולא היא לאשתמוטי וכו' [ב] וכן מסתברא דהלכה כצית הלל [ג] דהכרעה דר"ג לאו הכרעה היא אלא שנתן טעם לדברי ז"ש. מ"ר [ד] הציאו לפניו שמן ויין ז"ש אומרים אוחו את (ט) השמן צימינו ואת היין בשמאלו [ה] ומצדך על השמן ואחר כך על היין וז"ל

תפארת שמואל

(כ) את השמן בימינו. נ"ב מכאן מוכח דכל ברכת המצות ראוי לאחוז בימין:

מעדני יום טוב

תלינן טעמא כיון דהדס עדיף כשאין צרכותיהן שוות כו' דהיא גופא מנלן דעדיף וכל שכן דקשיא לפי גירסת הרי"ף שכתבתי כיון שהדס עדיף כצרכותיהן שוות דמאי טעמא עדיף ולכן נראה לי דטעמא דצית הלל דהדס עדיף בין צרכותיהן שוות בין שאין שוות לאו משום דצדא גוונא עדיף ומשום הכי עדיף צדיך גווינ נמי שהרי אכתי לא ידעינן טעמא צדום גוונא אמאי קדים אלא טעמא אחרתא אית להו לצית הלל צדא גופיה וכי הא דאיתא צטור סימן ר"י לענין בשמים דהצדלה שכתב שנהגו לצדך על ע"י הדס ושיש נותנין טעם לדבר כיון דאיתעביד ציה חדא מצוה של הלולב נעביד ציה מצוה אחרתא כדאיתא (צטורין) [בבליד מצרכין] רב אחי ורב אחי כד מקלע להו ריפתא דעירוצא כו' ע"כ ואע"ג דהתם צדא של מצוה הוא דקאמר דנהגו לצדך עליו מ"מ יש לי ללמוד מזה אדאכא לענין הקדימה שכיון שהכתוב החשיבו להצריכו צד' המינים נחשבו ג"כ לענין קדימה צדכא ומה שהוצרכו הם לתת טעם לבשמים דהצדלה דוקא צדאומה הדס של מצוה לפי שאם אינו אוחו של מצוה לא היה לנו להקדימו לענין להריח צו מאחר ששאר הבשמים מריחין יותר ואנו להריח להשיב הנפש צריכין ולכן אין להדס קדימה על שאר הבשמים המריחין יותר אע"פ שנחשב להיות צד' המינין אצל כשהוא הדס עצמו דאיתעביד ציה מצוה שייך שפיר לומר דלעצד ציה מצוה אחרתא אע"פ שאר הבשמים מריחין יותר ומש"כ צכאן צנדון דידן שמציאין לו הדס כדי להריח צו אע"פ שמציאין ג"כ שמן הנה נקדים הדס צענין הצרכה הואיל והחשב להיות צד' המינין כך נ"ל: [א] ונראה שצ"ל כתוב בספרו וצ"ל היא כו'. וכ"כ התוס' והכ"מ פ"ט מה"צ כתב שאע"פ שישנו צספרו לא רצה לפסוק כר"ג משום דלאו מכריע הוא אלא נותן טעם לדברי צית שנאי ומה שאמרו ולא היא לא נתכוונו לומר שאין הלכה כצ"ה אלא שרצה לאומר כן: [ב] וכן בסתברא דהצ"ב כב"ה כו'. וגם צמאת דוחק גדול לומר דמפני הנושה אמר צסם רבא מה שאינו וצדאי שהשומעים ישמעו ולא יחדלו מלעשות כדבריו ונמצא מכשיל את הרבים ואין לומר דאיהו גופיה הוא שחזר ואמר לאחר שהשמיט עצמו צחלת הענין אחר כך חזר ואמר ולא היא כו' שאין הלשון משמע כן: [ג] דהברעה דר"ג כו'. כלומר שיש לפרש דהכרעה דר"ג לא להלכה צא להכריע אלא שנתן טעם כו' ולענין נתינת טעם הוא שאמר אני אכריע כלומר אכריע טעם הנוטה לדעת צ"ש: [ד] הביאו לפניו שמן טוב דהריהו כו'. כ"כ הטור ס"ס ר"י וטעם צ"ש כמ"ש צסם התוס' צצרייתא דלעיל: [ה] ומברך ע"ה השמן כו'. ה"ג טעמו כמו שהכריע

היו מעורבים צתוכו ע"י צשמים ועש"י צשמים מצדך צורה מיני צשמים (קיא) צצרכת מיני צשמים כוללת הכל (ק"ב) (ט) (ק"ג): **ל"ד** [דף מג ע"ב] **אמר** מר זוטרא (ק"ד) האי מאן דמרח (קט"ו) צצאחרוגא (קט"ז) או צצבשא אומר (ק"ז) צרוך שנתן ריח טוב צפירות כתב רב האי גאון דאוחן ורדין שאנו קורין אוחן רז"ל מצרכין עליהם צרוך שנתן ריח טוב צפירות ורצונו משא ז"ל צצמז (ק"ח) ורד ומי ורד [צ] והלצונה והמלעטי וכיוצא צזהם צורה ע"י צשמים וכן נראה דודאי לאו פרי הוא שאין עיקרו לאכילה ומי הורד כיון שישא מן הורד יש לצדך עליהם [צע"צ] דלא גרע ממשחא צבישא: **ל"ה** **אמר** רב יהודה (ק"ט) האי מאן דנפיק ציומי דניסן וחזו אילני דקא מלצלצי אומר צרוך [ק] שלא חיסר מעולמו כלום וצרה צו צריות טובות [ואילנות טובות] להחנאות צס צני אדם אמר מר זוטרא צר טצי אמר רב (ק"ב) מינין שמצרכין על ריח טוב שנאמר כל הנשמה תהלל יה איהו

עליהו צורה ע"י צשמים דצרה צורה עש"י צשמים אמר רב ששת הני סיגלי מצרכין עליהו צורה ע"י צשמים ונראה לי להגיה כך דצרי רצונו ורצוה מהקצור שכתב הלכו: סמ"ק וחילפא דימא (הרשב"א) מצרכין עליהו צורה ע"י צשמים וכ' (הרשב"א) צסם הגאונים דקמלק ודלפא דימא ונגיס אע"ג דצית צהר מיא דרביך לא איכפת לן אלא כיון דמוריא עלין מעלו מצרכין צורה ע"י צשמים וכתב עוד דטעמא דמפלגין בין גינוייתא לדצרה צצרכה משום דגינוייתא נעבד ומשקין אוחו וגדל ומתקיים אע"פ שצעו מתייבש אצל דצרה מתייבש כעשב והולך לו ע"כ צ"י ס' רט"ו ורמ"י ז"ל העתיק או ע"י מתקיים אע"פ שהוא מתייבש ויפה כוון: [צ] והצ"ב. פירש רמ"י שהוא קטף היוצא מן האילן: [ק] ה"ג שצ"א חיבר בערצמו כלום וברא בו בריות טובות ואי"צנות טובות צ"הנות בהם בני אדם: [ר] שמן והדס. הוא שמן להריח צו דאי להעביר הוהמא הא אמרינן צפרק אלו דצרים דאין מצרכין עליו כ"כ התוס': [ש] בש"י"א מברך ע"ה השמן. תמיהא לי דלא קמי הכא דאוחו את השמן צימינו וכו' דקמתי צדיך צרייתא: [ת] ובה"א מברך ע"ה הדס כו'. אפרש צסמוך צס"ד ורז אלפס ז"ל היה גורם ופוטור את השמן וכן גורם דצרי צית שמאי ופוטור את ההדס: [א] וצ"א נהירא דאין ברכותיהן שוות. דהא קמינו וחוזר ומצדך ואי צרכותיהן שוות פוטור האחד את השני וכתב הטור סימן רט"ו כגון שמן אפרסמון שאין האחד פוטור את הצרי ולרז אלפס איירי צשמן צבישא צצרכתו צורה ע"י צשמים כמו ההדס וכל הפירותים אמת אם הם צרכותיהם שוות מצדך על ההדס ופוטור את השמן ואם אין שוות ההדס קודם ופירש הצ"י כלומר שאין מחלוקת בין הרי"ף והרא"ש אלא בגירסת הצרייתא ופירושה אצל לענין דהין ליכא פלוגתא צינייהו כלל דלגירסת הרא"ש כיון דהדס עדיף משמן לענין קדימה כשאין צרכותיהן שוות ה"ה לצרכותיהן שוות לענין שהדס יפוטור את השמן ולגירסת הרי"ף כיון שהדס עדיף משמן כצרכותיהן שוות ה"ה לאין צרכותיהן שוות ע"כ ואכתי קשה לי דלמה יקדים ההדס על השמן אצרכה צצכת שמן היה לו להקדים שהיא מצוררת טפי צצרכת שמן ערב אינה כוללת כלל וצדאי דצרי רצונו היינו יכולים לפרש דמיירי צשמן צבישא צעש"י צשמים או צצרכה מיני צשמים ואכתי חקשה דהא לרצונו סימן כ"ה דוקא לצרכת שהכל שהיא כוללת יש קדימה עליה משאר הצרכות אצל שאר הצרכות אין לאחת קדימה על השניה ומה קשה נמי למה יקדים ההדס על השמן אע"פ שלא נחשב צצכת שמן ערב טפי מצרכת צורה פרי העץ וא"כ כשל עוזר ונפל עוזר דהיכי

דברי המודות

ועש"י צשמים מצדך על ע"י צשמים ואח"כ על עש"י צשמים וכתב צ"י דטעמו צצה"ג ככתב רצונו לעיל סימן כ"ה ועיין שם: (קיא) שברכת מיני בשמים בוצ"ת הכ"ז. ואם על כולם אמר צורה מיני צשמים יצא הלכך כל דבר שהוא מסופק צו מהו מצדך צנמ"צ טור וקדק הצי מלשון ומלשון הרמב"ם דאפילו המריח צפירות אם אמר צנמ"צ יאל: (ק"ב) וסימ"ק. פירש"י יסמין כו' והוא מין עשב כו' והכרי"י כתבו העך שלו הוא כך ציותר וקרא רוסמרי"ן ע"כ והש"ע עשה שני פירושים מפירש"י ואינו אלא אחד: (ק"ג) וצרכים. פירש"י חצלת וכ"כ מהר"י צסם הערוך וכתב עוד ד"ל אוחו שקורין לירי"ז צלע"ז ויש צכל אחד ששה עלים לצנים: (ק"ד) האי מאן דמרח באתרוגא כו'. מיירי כגון שלקחו להריח צו כו' כמו שכתב רצונו צפרק אלו דצרים סימן ג': (ק"ט) באתרוגא. וצאתרוג של מצוה עיין צפרק לולב הגזול סימן כ"ה וכתב א"ח צסם הרי"י מפירש"י המצדך על הפת צורה מיני צשמים טועה דפת אינו נקרא צושם וכן שמעתי מרצונו ו"ל שצצדך צו נותן ריח טוב שהרי יש לו ריח טוב וערב ועוד צציותו חס ע"כ וכתב עליו הצ"י שאפילו על החס לצו נוקפו מלצדך עליו כלל דא"כ לא ליצחמט מנא

קיצור פסקי הרא"ש

אדם: צ"ב מי שהציאו לפניו שמן והדס מצדך על ההדס וחוזר ומצדך על השמן: הציאו לפניו שמן ויין אוחו היין צימינו והשמן צשמאלו ומצדך על היין תחלה ואח"כ על השמן ומה צראש השמש אם אין השמש ת"מ:

שדה צופים

דף מג ע"ב האי מאן דמרח באתרוגא או בחבושא אומר ברוך וכו'. הרא"ש צצרכות פ"ו ס' ו'. ופ"מ ס' ג':

קובץ מפרשים

(ט) ע"י בקיצור פסקי הרא"ש [גליין]: (ט) ורב אלפס ז"ל היה גורם ופוטור את השמן. נ"ב וכ"ה בבה"ג וע"ש [בן אייבן]: (ט) תוס' [גליין]:

אהבה. הלכות ברכות פ"א

מזכיר אלא מנאץ ועל זה נאמר וזוהי ברכך נאץ ה' אלמא שחייב לברך אלא שזכרנו הוא ניאוזן עכ"ל. ואינו יודע למה דחה דברי רבינו בךך דהא מניא בפרק כל שעה ובפ"ק לחלה ירושלמי מני מנה גזולה אסור לברך עליה א"ר אושעיא ע"ש וזוהי ברכך נאץ ה' הדא דלמרה בתחלה אבל בסוף דמים הוא חייב לו ר"י אומר אין עבירה מנזה א"ר אילא אלה המנזות

אם עשייתן כמנזותן הרי הם מנזות ואם לאו אינן מנזות, ואין לדחות ולומר לדבריה משם ראייה לטעמא דמנזת מנזה היא הא לאו הכי שפיר מברך עליה, דהא איכא למימ' דברכת המזון נמי מנזה היא דכמיב ואלכלת ושבעת וברכת והא דנקט מנה להודיעך כמו דר' אושעיא דלע"ג דאיכא נמי מנזות מנה מברך בסוף וההיא דגזול סאה חייבים נמי כדברי רבינו דייקא לפוס נסחאי דידן שכתוב בהן כיצד מברך אין זה מברך אלא מנאץ דמשמע דמתמה כיצד אפשר שיברך והלא אם היה מברך אינו אלא מנאץ הילכך לא יברך וגם לפי נוסחת הרא"ש י"ל דה"ק אם בא לברך אין זה מברך אלא מנאץ הילכך לא יברך ועוד דבהדיא מניא בתוספתא דמסכת דמאי פ"ב לא יושיט ישראל אבר מן החי לבני נח ולא כוס יין לנזיר שאין מאכילין לאדם דבר שהוא אסור לו ועל כולן אין מברכין עליהן ואין מומנין עליהן ואין עונין אחריהן אמן וגם מדברי רש"י בפ"י משנה קמייתא דפי' שלש' שאכלו משמע דס"ל דאין מברכין על דבר איסור וכן נראה שהוא דעת ה"ר יונה וגם הרשב"א סובר כן והביא ראייה מדמניא בפרק זמנה מדליקין (שבת כ"ג.) הדמאי מברכין עליו ומומנין עליו אלמא דמאי הוא דמברכין עליו הא טבל אין מברכין עליו ודוחק הוא לומר דמברכין כ"י נסבא ואגב גררר דמומנין ע"כ. וסובר רבינו שמה שאמרו אסור לברך עליה לאו דוקא אלא לומר שאינו נר"ך לברך עליה וכחצ רבינו דאינו מברך לא בתחלה ולא בסוף משום דההוא טעמא דאכל בסוף דמים הוא חייב לו לא שייך אלא בגזול ולא בשאר איסורין ומעמה מתנימין דתנן פ' שלשה שאכלו אכל טבל ומעשר ראשון שלא ניטלה תרומתו ומעשר שני והקדש שלא נפדו אין מומנין עליהן

הברכות של ברכת המזון היא בונה [ט]ירושלים. ולמה לא יענה אמן אחר אהבת עולם מפני שהיא סוף ברכות ראשונות של קריאת שמע וכן כל כיוצא בה מברכות שמברכין אותן תחלה לדבר כגון ברכות שמברכין לפני קריאת מגילה והדלקת נר חנוכה. למען לא יפסיק באמן

השנת הראב"ד
* ולמה לא יענה אמן אחר ברכת הפירות בו' עד ולפיכך עונה אמן. כתב הראב"ד ז"ל לא ידעתי מהו זה וכבר אמרו הטעם לברכת המנזות ומה בין ברכת הפירות לברכת המנזות ואם אמר על ברכה אחרונה של שבעת המינים גם זה הכל כי בודאי על אותה ברכה עונין אמן אחריה ואין חוששין לדבריו עכ"ל:

יב"ב האוכל דבר האסור בו' עד לא בתחלה ולא בסוף עד סוף הפרק. כתב הראב"ד ז"ל טעה בזה טעות גדולה שלא אמרו שאין מברכין אלא שאין מומנין עליהם לומר שאין להם חשיבות קביעות הואיל ואוכלין דבר האסור והוא כעין אכילת פירות שאין להם קבע לזמון אבל ברכת תחלה וסוף למה לא יברכו הואיל ונהגו עכ"ל:

א טור ס' רט"ו סמ"ג עשין ס: ב טור ס' קצ"ו סמ"ג עשין כ"ו. והרא"ש כתב בהראב"ד:

לחם משנה

מנאץ משמע דמברך אלא דברכתו הוי ניאוזן. ולי"ג לתרך לדעת רבינו ז"ל דשאני התם דקנאה בשינוי טעמיה ואפסחה ולכך מברך אלא שאמר נקרא ניאוזן אבל בשאין שם שינוי אסור לברך. וראיה לזה מ"מ"ש הרב המגיד בפרק ו' מהלכות חמץ ומצה דהייבא דגזול חייבים או קמח ועשאו פת דיואל ידי חובתו בפקח שקנאו בשינוי ואי אמרת דלענין ברכה אפילו שקנאו בשינוי סובר רבינו ז"ל דאסור א"כ היכי קאמר דלענין מנה יואל הא שם השוה רבינו ז"ל הברכה והמנה שכן כתב שם זה הכלל כי שם מברכין עליו וכו' משמע דברכה ומנה שייך אלא ודאי דהייבא דקנאו בשינוי סובר רבינו ז"ל שחייב לברך וא"כ אחי שפיר הוה דגזול דאירי בשינוי. וא"מ הוה סברת ר' אליעזר היא דסבר דשינוי אינו קונה כדאמרו שם ז"ל דהא דחי ברא לאזיי התם דאמר דילמא דקבר שינוי קונה ושאינו קונה משום דהוי מנזה הבאה בעבירה וכוותיה קיימא לן. אבל מכל מקום קשה דשינוי דברא אמרו שם בדרך דילמא וליכא למפקק כוותיה וראיה לדבר דבשאר דילמא דקאמר שם רבא לא פסק כן רבינו ז"ל בהלכות גזולה כמבואר שם לכך נראה ודאי דרבי אליעזר סבר דשינוי אינו קונה וא"כ הדרא קושא לדכותא לדעת רבינו דהא קאמר התם דמברך אלא דהוא ניאוזן והוא סבר דשינוי אינו קונה ומניה נשמע לידן דק"ל דשינוי קונה היבא דליכא שינוי לא. ע"כ נר"ך לתרך כמירון הרב ב"י בא"ח סימן קצ"ו ע"ש: לא בתחלה ולא בסוף וכו'. וא"מ למה כתב רבינו ז"ל בהלכות חמץ פרק ששי זה הכלל כל שמברכין עליו ברכת המזון ה"ל כל שמברכין עליו סתם דהא איהו סבר כאן דאינו מברך כלל. י"ל דנקט ברכת המזון דהוי מדאורייתא לדמוסו למנזה דהוא חייב מן המורה:

הפעוליס

04/07/2018nח

הנהגות מיימוניות

יז [ט] אב"י עני לה בקול רם כי היכי דלישמעו פועלים דהטוב והמטיב לאו דאורייתא ויעמדו למלאכה רב אשי עני ליה בלהישה כי היכי דלא ליזולו בהו בהטוב ומטיב וכן נוהג מורי שיחיה רב אשי, וכן ראוי לנו לעשות דמעמא דאב"י אין שייך לידן דאדעתא דרבי שובר השובר פועלים שמתפללים ומברכים וקורין בשאר כל אדם ועוד רב אשי הוא בתראה וכן פסק בה"ג ע"כ: יח [י] ראה מה שכתב הגור סימן רמ"ז כתב רב יהודא רב האי שאחר ברכת אכילת פירות וכיוצא בהן דבר שצריך לברך אחר אכילתו צריך (לברך) [לענות] אמן אחר ברכתו האחרונה כיון שהוא סוף הענין צריך לענות כמו אחר בונה ירושלים. והרמ"ה כתב שאין לענות אמן אלא בשאומר ב' ברכות או יותר או אחר או אבל ברכה אחת אין לענות אמן אחריה אפילו בסוף וא"א הרא"ש ז"ל היה נוהג בהרמב"ם ז"ל:

עד היום הזה כד"ן: **יב ב כל האוכל דבר האסור בו' עד לא בתחלה ולא בסוף עד סוף הפרק.** פ' שלשה שאכלו (דף מ"ה): כתב הראב"ד ז"ל טעה בזה טעות גדולה וכו' למה לא יברכו הואיל ונהגו עכ"ל: ואינו אומר כי רש"י ז"ל פירש כן בפירוט המסנה דר"פ שלשה שאכלו כדברי ר"מ ז"ל וכתב הטעם משום דהוה ברכה הבאה בעבירה וגם רבונתו בעלי התוספות ז"ל הסכימו כן משום דלא חשיבא אכילה ויש לי ראייה לשתי הלשונות, ללשון התוספות מדתן פרק שבעות מניין שבעה שלא אוכל ואכל שבעה שלא אוכל ואכל נבילות טריפות שקלים ורמשים חייב ור"ש פטר וק"ל כר' שמעון אלמא לא שמה אכילה ומהך בני דלקמן לא תיקשי לן דהא בגמרא דשמעתין מקשה מיניה ומהך לה, וללשון רש"י ז"ל יש לי ראייה מדתן פ"ק דסנהדרין ר"א בן יעקב אומר הרי שגזול סאה חייבין עונה לשה ואפסחה והפריש ממנה חלה כיצד מברך אין זה מברך אלא מנאץ ועל זה נאמר וזוהי ברכך נאץ ה' ומייתי לה בהדיא ריש פרק הגזול קמא ואסיקנא טעמא לענין ברכה משום דהוה ליה ברכה הבאה בעבירה ואע"ג דאמר לה תלמודא בלשון דילמא דוקא הוא כדאשכחן טובא בתלמודא וכ"כ רבונתו בעל התוספות ז"ל בפ"ק דסנהדרין וכו"כ מנאחי שמסכים הירושלמי שמוסיף והפריש ממנה חלה והאפילו את בניו אלמא לענין ברכה האכילה נאמרה וזה עמדו דברי ר"מ ז"ל על עמדם. ומסביר נמי יש לי לתמוה על הסכמת הראב"ד ז"ל על שחלק בין זמון לברכה אי אכילה היא לברך עליה בתחלה ובסוף אמאי לא הוה אכילה לזמון ואי לזמון לא הוה לענין ברכות נמי לא הוה אכילה לזמון וזמון נידוק מינה לענין שאר ברכות כדעת ר"מ ז"ל וכד"ן: סדר

יח ומ"ש ולמה לא יענה אמן אחר ברכת הפירות וכו'. בא ליתן טעם למנאי השני שהוה שאין עונין אמן אחר ברכה אחת אף ע"פ שהיא אחרונה וברכות המלך וברכות כ"ג מפורשות במשנה פרק ואלו נאמרים (סוטה דף מ'). וברכות כ"ג שנויות עוד בזימא פרק בא לו (דף ק"ח:): שאחר קריאת המורה היה מברך שמונה ברכות ובסופן עונה אמן:

ובתב הראב"ד לא ידעתי מהו זה וכו' ואין חוששין לדבריו עכ"ל. ביאור דבריו כי הוא ז"ל נסתפק במ"ש רבינו ולמה לא יענה אמן אחר ברכת הפירות אם אמר כן על ברכה ראשונה או על ברכה אחרונה ולכך אמר אם אמר על ברכה ראשונה טעמא בכלל ברכת המנזות דהיינו כדי שלא יפסיק באמן בין הברכה ובין הדבר שבירך עליו ומה נר"ך לטעם אחר ואם בא ליתן טעם למה לא יענה אמן אחר ברכה אחרונה של שבעת המינים כלומר דאינו בשאר המינים ברכה אחרונה היא בורה נפשות רבות ולפוס גמרא דידן אינה חותמת דברוך ק"ל להראב"ד דאינו עונה אמן אחריה ולכך אמר שאם כוונת רבינו ליתן טעם למה לא יענה אמן אחר ברכה אחרונה של ברכת הפירות של שבעת המינים גם זה הכל כו' ואין חוששין לדבריו כלומר אלא ברכה אחרונה מנטרפת לראשונה והו"ל שמים ועונה אמן אחריהם כדעת הגאונים ז"ל. ואין זו השגה לרבינו שהרי הוא מפרש פ"י יפה בתוספתא כמו שכתבתי ונתן טעם לשגה לדבריו כמבואר בלשוננו:

יב ב כל האוכל דבר האסור וכו':
כתב הראב"ד טעה בזה טעות גדולה וכו' למה לא יברכו הואיל ונהגו עכ"ל. טעמו מדתנן (ברכות מ"ה.) שלשה שאכלו כאחד חייבין לזמן אכל טבל ומעשר ראשון שלא ניטלה תרומתו ומעשר שני והקדש שלא נפדו אין מומנין עליהם ומשמע ליה ז"ל דלא אמרו אלא שאין מומנין עליוס אבל ברובי מברכי. וכתב הרא"ש שנראה לו כדברי הראב"ד ז"ל מדמניא בפ"ק דסנהדרין (דף ו'): ובפרק הגזול (ב"ק ז"ד.) ראב"י אומר הרי שגזול סאה חייבין עונה לשה ואפסחה והפריש ממנה חלה כיצד מברך אין זה

יב ב כל האוכל דבר האסור וכו'. רבינו סובר מה שאמרו במתנימין ב"פ שלשה שאכלו (דף מ"ה.) דאין מומנין ר"ל דאין מברכים עליהם. ונראה דהכריחו לזה הקושיא שהקשו התוספות התם מההיא דערכין דלע"ג דכהן אכיל תרומה וישראל חולין מנטרפין דלע"ג דאין ישראל יכול לאכול תרומה מדכהן יכול לאכול בישראל חולין א"כ ה"ה נמי באוכל טבל לע"ג דאין אחרים יכולים לאכול משלו הוא אוכל משלהם ולפי דעת רבינו ז"ל דסובר דטבל אין מברכין מתוך הקושיא דשאני הכא בטבל דאין ראי לברכה וא"כ איך ינטרף בזימון שאומרים בברך שאכלנו וכו' הא הוא אין ראי לברכה ולהכי סובר רבינו ז"ל דכל דבר של איסור אין מברכין ומהך טעמא כתב לקמן בפרק תשיעי דבשמים של ערהו אין מברכין עליו דלזיל לעמיה וא"מ לדעתו הו"ל למתנימין לאשמעין דאין מברכין וכו' שכן דאין מומנין מירך הרב"י ז"ל דאירי דנקט רישא מומנין להודיענו דאפילו זמון וכ"ש ברכה נקט סיפא אין מומנין. אבל קשה לי על זה דא"כ אמאי לא הודיענו רבינו ז"ל לקמן בפ"ה גבי דין הזימון הנהו דמומנין עליהן כיון דהוי חידוש טפי גבי זמון ולמה לא כתבם אלא לענין ברכה דאיכא לאטעויי ולומר דבזימון אין מומנין. והראב"ד ז"ל בהשגות סובר דדוקא נקט מתנימין וזמון דאין מומנין אבל ברכה מברכין וטעמא דאין מומנין משום דהוי כאכילת פירות והרא"ש ז"ל הסכים לכברתו ואף על פי שהוא סבר דאפילו באכילת פירות מומנין כשהשנים אכלו דגן והאחד פירות כדכתב הטור ז"ל בסימן קצ"ו מכל מקום גורע הוא אכילת איסור מאכילת פירות לדעתו וחיוק סברת הראב"ד ז"ל מההוא דאמר בפרק הגזול (ב"ק דף ז"ד.) הרי שגזול חייבין עונה ואפסחה והפריש ממנה חלה אין זה מברך אלא

מגדל עז

יח ולמה לא יענה אמן אחר ברכת הפירות בו' עד ולפיכך עונה אמן. פ' שלשה שאכלו (דף מ"ה): כתב הראב"ד ז"ל לא ידעתי מהו זה וכו' ואין חוששין לדבריו עכ"ל: ואינו אומר בא וראה וזכור מה שהקדמתי לך בחיבור זה בהתחלה כוללת ומבטחין כמה מועלת לשקול דבריו במאזני דקד ואבני דקד ואיפת דקד והין דקד ומחבונן כי מה שכתב ר"מ ז"ל לא מדעתו כתבו אלא תלמוד ערוך הוא בתוספתא דמנאץ דאין עונין אמן אחר ברכה עלמנו בברכת פירות וברכת מנזות מפני שני דברים. אחד דאין עונין אמן אלא אחר ברכה השונה שקדמו לה ברכות אחרות להודיע שסיים כל ברכותיו. ועוד אפילו קדמה לה כגון ברכה אחרונה שלפני קריאת מגילה ונר חנוכה לא יענה אמן מפני שזה היה חשוב הפסק בין הברכה ובין דבר שמברכין עליו ולא דמי לבונה ירושלים שכבר סיים כל אכילתו ואין כאן עוד השם הפסק. וכתב הר"מ מקולו ז"ל ופירוש ר"מ ז"ל מפורש ביותר מעמה ואין נר"ך לדחוק דברים בשבעת המינים ועל כן שבעת ממנו שאמר בהלכה ועל הכל פ"י העולם עומד מעודו עד היום הזה כד"ן: **יב ב כל האוכל דבר האסור בו' עד לא בתחלה ולא בסוף עד סוף הפרק.** פ' שלשה שאכלו (דף מ"ה): כתב הראב"ד ז"ל טעה בזה טעות גדולה וכו' למה לא יברכו הואיל ונהגו עכ"ל: ואינו אומר כי רש"י ז"ל פירש כן בפירוט המסנה דר"פ שלשה שאכלו כדברי ר"מ ז"ל וכתב הטעם משום דהוה ברכה הבאה בעבירה וגם רבונתו בעלי התוספות ז"ל הסכימו כן משום דלא חשיבא אכילה ויש לי ראייה לשתי הלשונות, ללשון התוספות מדתן פרק שבעות מניין שבעה שלא אוכל ואכל שבעה שלא אוכל ואכל נבילות טריפות שקלים ורמשים חייב ור"ש פטר וק"ל כר' שמעון אלמא לא שמה אכילה ומהך בני דלקמן לא תיקשי לן דהא בגמרא דשמעתין מקשה מיניה ומהך לה, וללשון רש"י ז"ל יש לי ראייה מדתן פ"ק דסנהדרין ר"א בן יעקב אומר הרי שגזול סאה חייבין עונה לשה ואפסחה והפריש ממנה חלה כיצד מברך אין זה מברך אלא מנאץ ועל זה נאמר וזוהי ברכך נאץ ה' ומייתי לה בהדיא ריש פרק הגזול קמא ואסיקנא טעמא לענין ברכה משום דהוה ליה ברכה הבאה בעבירה ואע"ג דאמר לה תלמודא בלשון דילמא דוקא הוא כדאשכחן טובא בתלמודא וכ"כ רבונתו בעל התוספות ז"ל בפ"ק דסנהדרין וכו"כ מנאחי שמסכים הירושלמי שמוסיף והפריש ממנה חלה והאפילו את בניו אלמא לענין ברכה האכילה נאמרה וזה עמדו דברי ר"מ ז"ל על עמדם. ומסביר נמי יש לי לתמוה על הסכמת הראב"ד ז"ל על שחלק בין זמון לברכה אי אכילה היא לברך עליה בתחלה ובסוף אמאי לא הוה אכילה לזמון ואי לזמון לא הוה לענין ברכות נמי לא הוה אכילה לזמון וזמון נידוק מינה לענין שאר ברכות כדעת ר"מ ז"ל וכד"ן: סדר

אלא מהפרי הנכבד במוכו מברכין עליו בע"כ כיון שנכבד מדבר הנכבד במוכו וכן כתב הר"ש זכרוננו לברכה: וכתב ה"ר יונה שהראב"ד חלוק בדבר דל"ל דעל מי הורד והלבושה והמטעמי אינו מברך אלא במ"ב:

ז שלשה מיני ריח טוב וכו'. ברכות ר"פ אלו דברים (דף נ"א): מן און מברכים לא על הנר ולא על הבשמים של ממים ולא על הנר ועל הנר ולא על הבשמים של עכו"ם ונממא (דף נ"ג.) מ"ט בשמים לעבדו ריחא עבדו כלומר להעביר סרחון המת הם עשויין ולא להריח. אמר רב הונא בשמים של בית הכסא ושמן העשוי להעביר את הזוהמא און מברכין עליו ואמרין הסם דמוגמר לאו לריח עבדא כלומ' און עושין המוגמר להריח בו ואינו עשוי אלא לגמר בו את הכלים. ואמרין מו הסם אמר רבי חייה בר אבא אמר רבי יוחנן המהלך בע"ש בטבריה ובמ"ש בלפורי והריח ריח אינו מברך מפני שזקתו אינו עשוי אלא לגמר בו את הכלים ומכ"ש שאין מברכין על ריח הבגדים ע"מ:

ח בתב הטור על מ"ש רבינו שהמריח בכלים מוגמרים אינו מברך לא הנמני דבריו כיון שהוא מושב אותו עשוי להריח שכן משמע דבריו שהרי לא פטר מלברך עליו אלא מפני שאין בו עיקר וכן הוא אמת שנעשה להריח כדי שיתבשמו הכלים וא"כ למה און מברכין עליו, ואפשר שרצה לדמותה לריח רע ללא חשבוני ליה ריח לענין הרחוקת תפלה כשאין לו עיקר ואינו דומה דבהנאה תליא מילתא והרי נהנה וראוי לברך עליו וגם בתפלה לריח להרחיק עד מקום שכלה הריח עכ"ל. וכיוצא בזה כתב הרמ"ן על דברי רבינו. ויש לתמוה על הטור שכתב גבי כשרתא ומשחא כבישא שאם סינינו השמן ואין בו כלום מהבשמים י"א שאין מברכין עליו כלל שאין עריבות זו ממנו אלא שקולט אותו מדבר אחר הו כריח שאין לו עיקר ואין מברכין עליו כיון שאינו מגופו של שמן וזו היא סברת רבינו ממש ולא כתב שם שאינו מברך דבריו וטעם סברא זו נראה משום דכיון דריח אינו לורך הגוף כ"כ כיון שאין לו עיקר אע"פ שנהנה אינו מברך עליו:

זכ"ש או של ערוה מן העריות. כתב הרשב"א בתשובה שלא ידע לו מקום ואולי של ערוה ממש ומפני שעשויין להעביר את הזוהמא א"כ שהם עשויים לעבירה להטיל ארס יא"ר עכ"ל. וה"ר דוד אבודרהם כתב בשמים של ערוה היינו כגון קופה של בשמים מליה בלוארה או שאותם צידה או צפיה ואסור להריח בלואתם הבשמים שמא יבא לידו הרגל נשיקה או קירוב צער עכ"ל:

ז בשמים של מסיבת עכו"ם וכו'. נלמד ממה שכתב בסמוך: היה מהלך חוץ לברך וכו'. ברייתא ברכות פרק אלו דברים (דף נ"ג.): נתערב ריח שמברכין עליו וכו': פ"י א ברכות אחרות וכו'. ביאור לשון רבינו כך הוא ברכות אחרות מלבד ברכות ההנאה שכתבנו תיקנו חכמים וכן תיקנו דברים אחרים שאין בהם לא פמיחה ולא תמימה כמו שמיקנו בכניסתו לעיר או למרחק או להקין דם וצניעותו מהם דברים שאין בהם לא תמימה והברכות האלו והדברים

משנה למלך

פ"ט ג הביאו לפניו שמן והדם מברך על ההרם וכו'. פלוגתא דב"ש וכו' צפרק כילד מברכין ופסק כב"ה וכן פסק הר"ף. ובגמרא אמרין אמר ר"ג אני אכריע שמן זכינו לריחו וזכינו לסיכתו וכו' א"ר יוחנן הלכה כדברי המכריע. וכתב מרן שלא ראה לפסוק כב"ש משום דלאו מכריע הוא אלא נותן טעם לדברי ב"ש. ואני תמיה ללא היה לריח לטעם זה דאפילו אמ"ל דר"ג היה מכריע גמור מ"מ לא היה הלכה כמותו משום דכלל זה לא נאמר כי אם במשנה ולא בצרייתא. הן אמת שקושיא זו היא על הרא"ש ג"כ דצפרק כילד מברכין כתב כדברי מרן דהכרעת ר"ג לאו הכרעה היא אלא שנתן טעם לדברי ב"ש והרא"ש עלמו כפ"ק דקידושין עלה דשן ועין כתב בפירוש דכלל זה דהלכה כדברי המכריע לא נאמר בצרייתא. ואולי דקושטא דמילתא נקטו דאף אם הייתה הכרעה זו דר"ג במתני' לא הייתה הכרעה לפי שלא בא מי אם לתת טעם לדברי ב"ש. (א"ה עין מ"ש הרב המחנך בפ"א מהלכות בית המדרש דין ח' בצו"ק):

מגדל עוז

ז ש שלשה מיני ריח טוב בו' עד סוף הפרק. פרק אלו דברים (דף נ"א נ"ג): פ"א ד ברכות אחרות בו' עד למה שאירע עמה. פרק הוואה:

ירדו מברכין עליו אבל ראב"ה כתב שמברכין עליו המריח בו וכו' מורי הר"ף מצרפת ע"כ:

כתב

מברך לפי שאין שם עיקר הבושם אלא ריח בלא עיקר ולכן נראה שרבינו מפרש דמשחא כבישא ומשחא טמיחא היינו שהשמן יוח לנדו בלא שום בושם כובשין או טוחנין אותו עד שריחו נודף: הביאו לפניו שמן וכו'. שם (מ"ג): ת"ר הביאו לפניו שמן והדם ב"ש אומרים מברך על השמן ופותר את ההדס וכו' אומרים מברך על ההדס ופותר את השמן כך היא גירסת הר"ף

עליו בורא מיני בשמים. הביאו לפניו שמן והדם מברך על ההדס ופותר את השמן מפני שברכה אחת לשתיהן והוא עצי בשמים: ד היו לפניו בושם שהוא עץ ובושם שהוא עשב אין ברכה אחת מהן פוטרת את חבירו. אלא מברך על זה לעצמו ועל זה לעצמו. הביאו לפניו יין ושמן אוחו יין בימינו ושמן בשמאלו ומברך על היין ושותהו וחזור ומברך על השמן ומריח בו וטחו בראש השמש. ואם היה השמש תלמיד חכם טחו בכותל: ה דבר שהוא ספק אם מן העץ אם מן האדמה מברך עליו בורא מיני בשמים. בושם שעורבו הרוכל ממיני הרבה מברך עליו בורא מיני בשמים. נכנס לחנותו של בושם שיש בה מיני הרבה מברך עליו בורא מיני בשמים. אם ישב שם כל היום כולו אינו מברך אלא אחת. נכנס ויצא נכנס ויצא מברך על כל [נ]פעם ופעם: ו [ג]השושנה וחלפי המים מברכין עליהן בורא עצי בשמים. נרגים של גינה בורא עצי בשמים ושל שדה בורא עשבי בשמים. הורד ומי הורד והלבושה והמטעמי וכיוצא בהן בורא עצי בשמים: ז השלשה מיני ריח טוב אין מברכין עליהן ואלו הן. ריח טוב שאסור להריח בו. ריח טוב שעשוי להעביר ריח רע. וריח טוב שלא נעשה [ד]להריח בעצמו של ריח זה: ח כיצד בשמים של עכו"ם ובשמים של ערוה מן העריות אין מברכין עליהן לפי שאסור להריח בהן. בשמים של מתים ובשמים של בית הכסא ושמן העשוי להעביר את הזוהמא אין מברכין עליהן לפי שנעשו להעביר ריח רע. מוגמר שמגמרין בו את הכלים ואת הבגדים אין מברכין עליהן לפי שלא נעשה להריח [ה]בעצמו של מוגמר. וכן המריח בבגדים שהן מוגמרים אינו מברך לפי שאין שם עיקר בושם אלא ריח בלא עיקר: ט בשמים של מסיבה של עכו"ם אין מברכין עליהם שסתם מסיבת עכו"ם לעכו"ם. היה מהלך חוץ לברך והריח ריח טוב. אם רוב העיר עכו"ם אינו מברך. ואם רוב ישראל מברך. נתערב ריח שמברכין עליו בריח שאין מברכין עליו הולכין אחרי הרוב:

ד היו לפניו בושם שהוא עץ וכו'. זה פשוט: וכתב הטור וז"ל יראה שאם היו לפניו עצי בשמים ועשבי בשמים ומיני בשמים וצריך מיני בשמים פטר הכל שהכל מיני בשמים אבל כשעצי בשמים ועשבי בשמים לפניו או צריך לברך על כל אחד וכן יראה דעת הרמב"ם שכתב היו לפניו בושם שהוא עץ ובושם שהוא עשב מברך על כל אחד ואחד לנדו ולא הוכיח מיני בשמים עממה אבל ר"ע כתב היו לפניו שלשה מינים עצי בשמים ועשבי בשמים ומיני בשמים מברך על כל אחד בפני עצמו עכ"ל. ואני אומר שדברי ר"ע אינן אלא לכתחילה דאילו בדיעבד על כולם אם אמר בורא מיני בשמים יא. והשתא י"ל שרבינו ור"ע לא פליגי ללא נקט רבינו צדוקא עץ ועשב דה"ה אם היה עממה דבר שאינו לא חוץ ולא עשב לכתחילה מברך על כל אחד ואחד ברכה הראויה לו וכדברי ר"ע: הביאו לפניו יין ושמן וכו'. כבר נבאר זה סוף פ"ז מהלכות אלו ושנאו רבינו כאן לפי שהוא עסוק בדיני הריח:

ה דבר שהוא ספק וכו'. כן כתבו התוספות צפרק כילד מברכין (ברכות מ"ג.) בשם הר"מ מקולני: בושם שעורבו הרוכל וכו'. פשוט הוא: נכנס לחנותו של בושם. ברייתא ברכות פרק אלו דברים (דף נ"ג.) ואיתא נמי צירושלמי פרק הוואה היה יושב בחנותו של בושם כל היום אינו מברך אלא אחת אבל אם היה נכנס ויוצא מברך על כל פעם ופעם:

ו העונשנות וחלפי המים מברכים וכו'. שושנה אינו ודק שהרי כתב צפרק כילד מברכין וכו' א"כ מהו שושנה, וצפרק כילד מברכין (שם מ"ג): א"ר תנחל אמר רב הני חלפי דימא מברכין עליה בע"כ ופירש"י שהוא שכולת נדד וקורין לו אישפי"ג. ורבינו יונה כתב שהוא רוממרי"ן: נרגים של גנה וכו' שם מימרא דרב משרשיא ופירש"י דהיינו חבילת השרון. ורבינו יונה כתב ש"ה הוא לירי"או בלעז ויש בכל אחד ואחד עלים לבנים:

הורד ומי הורד והלבושה וכו'. כתב רבינו יונה שש"פ שאין מי הורד בלוא מעץ הורד

לחם משנה

פ"ט ד הביאו לפניו שמן ויין וכו'. ברייתא היא צפרק כילד מברכין (דף מ"ג): הביאו לפניו שמן ויין וכו'. וקשה דמכאן נראה דמפרש רבינו שלא בזמן הסעודה וכדפירש הראב"ד ז"ל בהשגות לעיל סוף פ"ז ושם נראה שרבינו מפרשה על היין של ברכה וא"כ קשה מנין לו מה שכתב שם כיון שהוא מפרש כאן על יין של רשות ומאין למד שמצינאן זה בתוך הסעודה וכו'. ואולי דהוא מפרש לענין של ברכה כדכתב לעיל ומ"מ כחצה כאן ללמד לענין יין של רשות דה"ה כיון דהו יין של רשות יברך על השמן תחלה קא משמע לן:

הגהות מיימוניות

ח [ב] כתב מורי רבינו שיחיה נ"ל דמורי שאין דעתו להחזיר מיד אבל דעתו להחזיר מיד לא אסח דעתיה: ו [ג] אבל מורי שיחיה כתב דעל שושנים מברך עשבי בשמים: ז [ד] וכן בתוספות פרק אלו דברים: ח [ה] וה"ה אחרון וכיוצא בו שאוכלו והעלה ריח שאין מברכין על הריח כיון שלא לקחו להריח תוספות. וכן אחרון של מצוה כתב רבינו שמחה דלאו לריח עבירא ואין מברכין עליו אבל ראב"ה כתב שמברכין עליו המריח בו וכו' מורי הר"ף מצרפת ע"כ:

אשל אברהם סימן קצד, קצה

משבצות זהב סימן קצה, קצו

ברוב עם א"כ מוטב שלא לטרופו והיה שני זימון ונכל אחד יהיה קצת ברוב עם, והט"ז כגון מיירי דוקא להצטרף לשלשה או לעשרה, וכל שכן ב' בתים אפשר אף באין בכל תצורה שלש או עשרה אסור לזמן יחד דלא שייך כה"ג ברוב עם דנחלקין צ"ב בתים וצ"ע, ועי' מג"א אות צ' מזה.

והו' יודע דמשמע כשיש בכל תצורה ה' אעפ"י שרואין זה את זה אין מנטרפין כבסי' קצ"ד במג"א אות צ' (שכתב שם אלא שעומד לפני הפתח, והיינו שרואין אלו את אלו, ועל זה כתב שם המחבר דלעשרה אין מנטרפין עד שיצא וישב עמהם), דצ"ג צריך ראייה ובעשרה לא מהני, אלא כשיש בכל תצורה עשרה הו' מנטרפין לזימון אחד, אבל במג"א סי' נ"ה אות י"ב משמע דראיית פנים מנטרפין לעשרה אף צ"ב (השויות) [רשויות] (שם מיירי לענין תפלה בניצור והמג"א פייס שם ומ"ש סי' קצ"ה סעי' צ') וצ"ע כעת * כזה.

(ב) שאם. עי' ט"ו. ועי' א"ר אות (ג) [צ] ברמב"ם פרק ג' מהל' מתנות עניים (לענין פאה דליהו' כשי' שדות להחמיצ כל אחת בפני עצמה כתב הרמב"ם דרך היחיד שהוא רחב ארבע אמות או דרך הרבים שהוא רחב שש עשרה אמה מפסיקין, אבל שכל היחיד הפחות מד' או שכל הרבים הפחות מ"ו אמות כתב הרמב"ם) דלאס' אין קצוב אף צימות הגשמים אין מפסיק, והניח הא"ר צ"ע.

(ג) בשום. עי' ט"ו. ועי' מג"א צה אות א', ומ"מ דווקא לענין ברכות החופה אבל לענין זימון אף בני החופה אין [מנטרפין] אלא בתנאים כבסי' א', ועי' א"ר אות ד' צה יע"ש שכתב כן.

סימן קצו

(א) (אבל) [אכל]. עי' ט"ו. הציא דברי הרמב"ם והראש"ד ז"ל פרק א' מהל' ברכות הל' י"ט, ולהראש"ד ז"ל דמנצרך לפניו קשה מצרכות דף נ"ב ע"ב דנשמים של ע"ז אין מצרכין עליהם, וצריך לומר דבאיסור תורה מודה (הר"מ) [הראש"ד] ז"ל דאין מצרך, דעיקר ראייתו מפרק שלשה שאכלו דף מ"ה ע"א טבל דרבנן אין מומנין הא מצרכין, ונשמים של ערוה דאסור להריח מדרבנן אה"נ מצרכין לדברי הראש"ד ז"ל, וזהו שכתב הלחם משנה שם דמ"ש הרמב"ם פרק ט' מהל' ברכות הל' ח' אין מצרכין על נשמים של ערוה לטעמיה אזיל, אבל להראש"ד נשמים של ערוה דין תורה אין מצרכין ושל ערוה דרבנן מצרכין, ונגליון נרשם עי' סי' רי"ז סעי' ה'.

אבל לפמ"ש הט"ו דהראש"ד ז"ל חולק רק בשוגג או בסכנה אחי שפיר דהרמב"ם סובר אף בסכנה לא יצרך, ולהראש"ד נמקום סכנה מצרך תחלה וסוף, ואחי שפיר היה דנשמים של ע"ז דאין מצרך שלא בסכנה וכדלחמן.

ומ"ש הט"ו! להרמב"ם קמ"ל זימון דאין מומנין על דבר איסור דגרע מפירות דאפילו אכל עלה ירק מומנין עליו, קשה להרמב"ם בפרק ה' הל' ח' מהל' ברכות לשלשה אין פירות מנטרפין, וכן פסק המחבר כסי' קצ"ו (לזימון בשלשה בעינן שיאכל כית פת, והציא שיטה זו בסתם), ועי' צ"ח פירש בענין אחר (דהרמב"ם מפרש הא דאין מומנין דאשמועינן רבותא דלא מייעי'א דאין מצרך אלא אפילו להצטרף לזימון דהוא עצמו אינו מצרך אלא אמר נמי לא), ובכסף משנה ג"כ פירש בענין אחר (הציא באשל אברהם) יע"ש. ואשוב אל כוונת הט"ו, מ"ש דמשנה שלשה שאכלו כו' מיירי בשוגג דצמודי רשע הוא, י"ל דמה צרך כל זמן שלא נדוהו מומנין עליו כבסי' קצ"ט סעי' י"א ועי' סי' נ"ה (ףצריין וכו') שעצר עבירה ולא נדוהו ממנה למיין עשרה) יע"ש.

לומר דיצרך אותה ברכה שיודע) לא שייך כאן, בשלמא אכל ואינו יודע אם בירך חוזר ומברך כבסי' קפ"ד סעי' ד' דמתקן וודאי, משא"כ כאן דספק הוא שמא מעכבות ולא תיקן כלום, ולא מיבעיא למ"ד דברכה לבטלה יש בה לא תשא דין תורה (דוודאי ספק דאורייתא לחומרא ולא יצרך) אלא אפילו למ"ד דרבנן (כיון דאפשר דלא יתקן לא יצרך) (עי' סי' רט"ו מג"א אות ו' אי ברכה לבטלה הוה בלא תשא מן התורה) ואפילו למ"ד ספק תורה מן התורה לחומרא כאן לא שייך זה כדכתיבנא *.

ועי' חולין דף פ"ז איבעי' להו ארבעה זהובים שכר מצוה או שכר ברכה למאי נפק"מ לברהמ"ז, משמע לכאורה דג' ברכות מעכבות זו את זו, דאי לאו הכי ארבע מצות הן דומיא דהתכלת במנחות (במנחות דף כ"ח ע"א במשנה) למ"ד ד' ציציות אין מעכבות זו את זו ארבע מצות הן.

(בההיא דחולין יש להקשות אמאי לא אמר נפקא מינה מצוה דרבנן (נראה כוונתו דרש"ל מובא בש"ך חו"מ סי' שפ"ב אות ג' ובאשל אברהם ריש סי' קצ"ב כתב דאמצוה דרבנן אין מחויב עשרה זהובים והפרמ"ג שם כתב דהיינו מצוה דרבנן אבל בברכה אף דרבנן חייב, וא"כ אמאי לא אמר בגמרא דנפק"מ מצוה דרבנן שמברכין עליה, דמשום המצוה אינו חייב ומשום הברכה חייב) או כו' דאין מברכין (דאין כאן ברכה רק מצוה), ואם נאמר ספק דאורייתא מן התורה לקולא (וא"כ כיסוי דם כו' הוה רק מדרבנן) יאמר מצוה דרבנן וממנ"פ קשה * (ר"ל דממה נפשך קשה דאם נאמר דספיקא דאורייתא מן התורה לחומרא וחייב לכסות מן התורה א"כ יש נפק"מ דאי משום מצוה חייב ומשום ברכה פטור, ואם נאמר דספיקא דאורייתא מן התורה לקולא וחייב לכסות רק מדרבנן יאמר הנפק"מ במצוה דרבנן שיש בה ברכה), עי' מה שכתבתי בסי' קצ"ב במג"א, אין מקומו פה).

סימן קצה

(א) ב' חבורות. עי' מג"א (שכתב שהעולת תמיד לא עיין כאן בטור ובאבהע"ז, וכוונתו שהעולת תמיד הביא דין דחופה בשם הלבוש ולא עיין שהוא בטור כאן ובשו"ע אבהע"ז). בא"ר אות ד' כתב שצדק עולת תמיד שהביא דין דחופה בשם הלבוש אע"ג שבטור כאן ובשו"ע אבהע"ז סי' ס"ב סעי' י"א הביאו המחבר דמלבוש מוכח דרה"ר אין מפסיק בבני החופה, עי' ט"ז אות ג' ואי"ה שם יבואר.

(ב) וכגון. עי' מג"א. כתב דהב"י חזר כאן ממ"ש בספרו הארוך (דמ"ש הטור דבעינן שנכנסו על דעת להצטרף זה דוקא בצירוף שני בתים אבל בבית אחד אעפ"י שלא נכנסו על דעת להצטרף יחד מצטרפין) (גם שם לא החליט שכחב ואפשר וכו') ואף בית אחד בעינן נכנסו על דעת כן, הא לאו הכי אף שיש בכל חבורה זימון שלשה אין מצטרפין, ואלו מומנין לעצמן כו', ולסברא הא' בב"י צריך לחלק בין כשאין שלשה אז וודאי אם לא הוקבעו בכל הסעודה כו' (לא בתחלה ולא בסוף, אין מצטרפין) משא"כ כשיש זימון בכל חבורה מצטרפין לזימון אחד אע"ג שלא הוקבעו כלל, ובשו"ע חזר מזה אף כה"ג בעינן הוקבעו כו', אבל בלבוש משמע דווקא ב' בתים בעינן הוקבעו כו', וכן כתב הדרכי משה בשם אור זרוע בבית אחד (כל שיש ג' בכל חבורה) אין צריך הוקבעו

[דף סח ע"ב - פד ע"ב]

דף פב ע"א גמ' בשלמא דרב הונא ור"ג לפני שנה ולפני שנים לפני שנה דבריהם ולפני שנים דבריהם כו'. כ"ה נכל ונסתמו גמרות שלנו וטעות הוא שנכל נספרים דהא לפרש"י הו' לפני ז' דהיינו ג' שנים לחולה ע"כ ליינו לפני ז' לאורייתא דהיינו מנן ט' ויום אחד עד ז' שנים עשרה ויום אחד שמעלימין מדלורייתא דמיונות ולפירוט הראש"ש שלד לו הוכר כלל השלמה דרננן אללא לפני שנה דהיינו ז' שנים ולפני ז' דהיינו ג' שנים כולה נשלמה דלורייתא אירי בחולה ולא נקט לפני שנה אללא בדקך לא זו אף זו ו' והוריות דליכא לפלוגי בין מולה ובין נריא ע"ש נר"ש אללא דה"ג נשלמה לרב הונא ור"ג לפני שנה ולפני שנים יומא [אללא] לרבי יוחנן כו' והשאלה רש"י מפרש לה דה"ק לפני שנה דהיינו ז' שנים להשלמה דרננן דהיינו לפני ז' שנה ג' שנים להשלמה דלורייתא וכולה נשלמה דהראש"ש פירש דרנן ז' שנים ובין ג' שנים להשלמה דלורייתא בחולה קאמר וז' שנים נכלל ג' שנים הו' דרך לא זו אף זו ודוק: בפרש"י בד"ה מוחנכין לשיעות הס"ד וחס"כ מ"ה בן י' כו' ובן י"א כו' מדרבנן הס"ד ולא היה כחונ נספרים שלו ממחנך אומן לשעות אללא ממחנך קמס וק"ל: בד"ה ת"ש כו' ולפני ב' הס"ד ובד"ה אללא דרב הונא ור"ג קשיא כו'. כ"ל: תוס' בד"ה אללא דרב הונא כו' ולא מצוי לשינוי דסמוך לפרקן דהשלמה דדבריהם קאמר כו' עכ"ל. לכוונה דנרייהם ממוהים דליחך מללנו יתינו ורגלנו לומר שנה אחת להשלמת דנרייהם דהא פחות שצמיכותין אף להשלמה דרננן לא הו' אללא ז' שנים לחולה מנן ט' עד י"א ולנריא מנן ח' עד ז' ו' ונראה לפרש שהמס' פירשו הסוגיא כדברי הראש"ש דהא דנעי למימר לעולם ו' לפני שנה ולפני שנים דהיינו ז' וג' שנים בחולה יומא נשלמה דלורייתא ולא אינטרין למימני ז' שנים אללא דלא זו אף זו קאמר ולא שמעינן ו' אר ז' שנים סמוך לפירוק נשלמה דרננן בחולה וכל אינטרין למימני שנה א' אללא דלא זו אף זו קאמר לשמעוין דליכא לפלוגי בין מולה לנריא ודוק: בד"ה מה רוצה כו' אמאי הכתוב משבחה שפי מנשים כו' משכחת לה להתרפאות כי ההיא כו'. כ"ל:

דף פג ע"א בפרש"י בד"ה מר בר רב אשי כו' דהיכא דאמר צריך אני ואיכא תרי כו' דהיכא דאמר צריך אני ואפילו איכא ק' כו'. כ"ל: תוס' בד"ה מר בר רב אשי כו' מייך שבועה כו' בפרק שבועות דהיינו כו' ור"ה כתב כו' פסקו הליכתא במיך שבועה כו'. כ"ל: **דף פג ע"ב** גמרא לימא תנאי היא וכי נימא ראב"ש היא ויא רבי כו'. כפרש"י לימא ה' דרננן כו' דהיינו נאפשר בחולין וצננת וק"ק דהמ"ל דהא דרננן לוא מנאי היא אללא דפלוגי דכלל נאפשר בחולין ונפלוגתא דהני מנאי דלעיל וי"ל וק"ל:

דף פד ע"א בפרש"י בד"ה ור"י היכי עביד הכי כו' ל"ג ה' הכא כו' עכ"ל. דהמס' בע"פ ז' ו"ב ז' גרסינן לה בענין שאין מתרפאין מן הנכרי אכל לענין שנה הכא ודאי ללא קושיא היא דל"ג ממיא פשיטא ליה לתלמודא דשרי ודוק: בד"ה ה"ג ה"ג כו' בא"ל לשינוי מאי לאו אתרתי בתרייתא ולמעוטי דרישא לא אתרתי כו'. כ"ל: והמ"ל: תוס' בד"ה ה"ג כו' ואי משום דבב"ל דוכתא כו' יש הכי נמי מסתברא שאינו נשאר והתם נמי דפ' הוזהב כו'. כ"ל:

דף פד ע"ב בפרש"י בד"ה הא דפרוש כו' ואע"ג דינידרי ליה לא אולגין בתר רובא עכ"ל. ובד"ה ושמואל אמר כו' וכ"ש ברוב נכרים הס"ד:

חידושי אגרות מהרש"א

נתינת טעם לשמות כפי הענין מיהו ר' יהודה ור' יוסי לא הו' דייקן זיה לחוש על כך דמסקין: א"ל בירור כו'. לפוס ריהטא קשה למה לא היה ר"מ דייקן בשמיה קודם שנכתב באשמיטא ולא ה"ל לעיל לנדה כמו לבסוף דמי מנוו לההוא פישל דשמיה נלה לא עיילו לנדה ואפשר דנשהוה דוכתא לא היה נמשל להם באשמיטא אחרת דמשמע נעו באשמיטא יתב כו' וקודם לנדה היה ללא היה להם לייקן למקום אחר וק"ל: שנאמר כי דור תהפוכות וגו'. ר"ל מאותן תקע"ד דורות שקודם בראש העולם שקומטו כלל עת וכן עזי פנים שצדור כאלמרי"פ אין דורשין י"ו: איתחזי ליה בהצמיה תא כו'. יש לעיין מה לפי מה שאמרנו פ' הוזהב י"ו דמלס אמיתי הוא ע"י מללך ומלס של שקר הוא ע"י שד וא"כ זה המלס שדאי לא היה ע"י מללך להודיע לבנו שגנוב כס זה של ר"מ מה המלס ע"י השד נמי אינו שגרי אמת היה סהנעו ר"מ לכוון לשם ויש ליישב שזה המלס ממין החלומות שאמרנו שהולך אחר הפה והדמיון שאדם רואה ומרהרר בו קודם ששוכח מה האיש כידור חשב והרהר ביום על מעותיו של ר"מ האף אפשר לו להגיע לידו ובעל המלס הראה לו כפי מחשבתו שימלא מקומו לגטב כסו: ועיילודו דהגורא כו'. אפשר דנקט לתתא דהיינו מקום שמיתין אולי יגלה להם כמ"ס י"ו נכנס יין יאל סוד ודחמו טלופסי אשפמיה משמע דלא רהגשו מה עד אחר שמטוהו מצינו לתתא י"ו וק"ל: מיים ראשונים האכיליו בשר כו'. מפורש פירק לו בשע"י י"ו ע"ש: **דף פד ע"א** לאלהא דישאל דלא מגלינא הא לעמו כו'. מפורש פרק און מעמדין כו':

הוה ס"ד הכי אללא דטעמא דר"י משום דלא חשבו מנעל כמו שהוכיחו המוס' לעיל מנח קושיא אללא דר"ל מעיקרא היינו נתיבולא קמא דלכיי דמשני מדריש רננן כו' דליהו נמי ודאי ס"ל כדמסקין הכא דטעמא דר"י משום דלמא מפקין ודוק: בא"ל כדו שיעמוד בהחוק סביב רגלו הס"ד ולח"כ מה"ד הקיטע יוצא כו' פרש"י פרק במה אשה אללא שנקטעה כו' ומפני החולי אינו יכוף דרוך עליו כו'. כ"ל:

דף עט ע"א בא"ל דמפרש סמוכות שילו ששתי רגליו על הסמוכות כו' עכ"ל. דסמוכות דנקט נ"ל רצס ליכא לפרש לפירוט הרב פורת אללא בשמיה רגליו על סמוכות ודוק: בד"ה כותבת כו' מכדי לא שוו דהרדו דא"א לצמצם כו' עכ"ל. ק"ק דנפשיטות ה"ל לחמוי להסוונת פחותה מנרעיתמה דלמרינן לקמן ז' כותבת כלל גרעינתן לא הו' כפלה כותבת הגסה וגרעינתמה יתירה מכפלה ואמר רב פפא כו' וי"ל ודוק א"ל: בא"ל שהוא צריך למיך את החלה פירוש שא"כ איתני כו' דלא תמעי ותשער כמה שלימה דנפיש כו'. כ"ל: בד"ה ולא בירך כו' א"כ פליג דירושלמי אגמרא דידן אבל שמה שני מעשים היו וההוא דירושלמי היה זית שלם ואכלו עם הגרעין דהו' בריה אבל ההוא דתלמוד ש"ל לא הו' בריה דלא כו'. כ"ל מוס' פרק היטן פ"ב ע"ש: בא"ל נפקא ז' ברבא לכתחילה בק"ו מבסוף כשהוא כו'. כ"ל:

דף עט ע"ב בד"ה לומר דף כו' אמאי מספקא ליה פשיטא דהוי כביצה כו' עכ"ל. כ"ל: ור"ל דודאי אי שיעורו כפלה לא מיקשי דוקמא אגרוגת דמלינו שיעור דליצה גזי אורכ וממ"ש לעיל דיון דלפיקמיה מכות אוקמינן אשיעורא ד"ה דלע"ג דגרוגת פחות משיעורא ד"ה והיינו משום ד"ה נמי מדי דליכא הו' וממ"ש לקמן אכל אי לא הו' כפלה ולא הו' נמי כשיעורא ד"ה א"כ נוקמיה אגרוגת נ"ל ודוק: בא"ל דבני דמיירך בסמוך דחמין לאו ככותבת הגסה מימ כו' עכ"ל. כ"ל:

דף פ ע"א בד"ה ה"ג כמ"ל כו' ועוד אי ס"ד מ"ל כו' ואמאי שיערו ככ"ל חד כו' דעגו מ"ך הבשן פורתא עכ"ל. הוא מנומס דהא לגבי שמיה לא מסיק הכי אללא דידיה מייכז דעמיה ונדהצריה לא מייכזא והיה נ"ל לחלק בין מיוז יו"כ ולקידוש כהני ולהגיה ואמאי לא הו' שיעורו נכל כו' ור"ל כיון דנמנו שיעור מלא לוגמיו דהמס' דרביעית ע"כ לאו נכל חד וחד שיערו אללא באלס ציוני הו' שיעור כולל לוגמיו דרביעית ואי הו' מלא לוגמיו ממס תקשי אמאי לא שיערו לכל חד וחד דידיה ולמה שיערו דרביעית דנשלמה אי הו' נכלל לוגמיו דהיינו ימוצי דעמא יומא דליכא למימר נכלל לוגמיו דגזי קידוש שיעורו דרביעית כאלמרינן לקמן גזי כותבת דכתיב מייכזא דעמיה כל עולם כולו טוטה ועגו פורתא אכל בחום' פרק ע"פ פ"ב כמזו נהיה ללענין קידוש נמי דליכא מייכזא דעמיה ועגו מלך הכנן עזי טפי ולי"ע ודוק: בד"ה ושיעורו כו' וא"כ היכי אמרינן בכריתות פרק א"ל גבי כו' וחצי חצי חציה לטומאת כו'. כ"ל:

דף פ ע"ב בא"ל כשיעור ג' גרוגות ועוד רבין ונחזין לאכילא וכותבת הגסה כו' ובצירא מכביצה כו' עכ"ל. אין כל זה אורך למיבולא אללא שהציאו לשון ר"ת כמו שהוא נשיעורו דשמעון וק"ל: בד"ה וחצי פרס כו' דאתי דמימר מה ד' דנבגי בגופי מה ד' בחוזין כו'. כ"ל:

דף פא ע"א גמ' נכתוב רחמנא השמר פן לא תעונה א"כ נפישו דהו' לאוי כו'. ק"ק דהמ"ל תשמר אם לא תעונה וכן המ"ל פן לא תעונה וי"ל:

נתינת טעם לשמות כפי הענין מיהו ר' יהודה ור' יוסי לא הו' דייקן זיה לחוש על כך דמסקין: א"ל בירור כו'. לפוס ריהטא קשה למה לא היה ר"מ דייקן בשמיה קודם שנכתב באשמיטא ולא ה"ל לעיל לנדה כמו לבסוף דמי מנוו לההוא פישל דשמיה נלה לא עיילו לנדה ואפשר דנשהוה דוכתא לא היה נמשל להם באשמיטא אחרת דמשמע נעו באשמיטא יתב כו' וקודם לנדה היה ללא היה להם לייקן למקום אחר וק"ל: שנאמר כי דור תהפוכות וגו'. ר"ל מאותן תקע"ד דורות שקודם בראש העולם שקומטו כלל עת וכן עזי פנים שצדור כאלמרי"פ אין דורשין י"ו: איתחזי ליה בהצמיה תא כו'. יש לעיין מה לפי מה שאמרנו פ' הוזהב י"ו דמלס אמיתי הוא ע"י מללך ומלס של שקר הוא ע"י שד וא"כ זה המלס שדאי לא היה ע"י מללך להודיע לבנו שגנוב כס זה של ר"מ מה המלס ע"י השד נמי אינו שגרי אמת היה סהנעו ר"מ לכוון לשם ויש ליישב שזה המלס ממין החלומות שאמרנו שהולך אחר הפה והדמיון שאדם רואה ומרהרר בו קודם ששוכח מה האיש כידור חשב והרהר ביום על מעותיו של ר"מ האף אפשר לו להגיע לידו ובעל המלס הראה לו כפי מחשבתו שימלא מקומו לגטב כסו: ועיילודו דהגורא כו'. אפשר דנקט לתתא דהיינו מקום שמיתין אולי יגלה להם כמ"ס י"ו נכנס יין יאל סוד ודחמו טלופסי אשפמיה משמע דלא רהגשו מה עד אחר שמטוהו מצינו לתתא י"ו וק"ל: מיים ראשונים האכיליו בשר כו'. מפורש פירק לו בשע"י י"ו ע"ש: **דף פד ע"א** לאלהא דישאל דלא מגלינא הא לעמו כו'. מפורש פרק און מעמדין כו':

דף פא ע"ב תניא וענייתם כו'. מפורש נמס' פסקים פרק אלו דברים י"א וע"ש: **דף פב ע"ב** האי עוברא דאורחא כו'. מוס' הרי"ה הוא כה הנשמה מלאמרי' נצטרות י"ו כל הנשמה חללא וגו' ליה דבר שהנשמה נהיט ממנו הו' אומר זה הרי"ה אכל מוס' הטעם הוא כה גופי ומוס' הוזהב ציו"כ הוזהב הוזהב הוזהב כה טעם שהוא גופי כ' יו"כ הוא כעין שו"כ מלאמרי' נצטרות י"ו שו"כ אין זו אכילה ולא שמיה כו' ולוה הא"ל עונבה דלרשתא ולחשישא הו' סגי לה וילדה צימט שהוא כה הנשמה ומוחר ציו"כ נפק מיינה ר"י והיה"ל דלא אלמשיא לא הוא סגי לה דבר הימר דהיינו הרי"ה שהוא כה הנשמה והיה"ה מנאיה לנדר האסור ציו"כ שהוא מוס' הטעם כה גופי:

דף פג ע"ב דהתם לאו בירמור הוה כו'. דאי שילמוס הוה גס אם הו' יע בשעוה הוזהב לו לעטוס הדבב דהא אפילו ציו"כ הוזהב ומלא קלאמר א"כ צמקון דקודם אכלה מיגר גריר ע"כ נמי דפיהותן לאו שילמוס הוה דהא קודם אכלה הוה: וקיימתי בעצמי ההכמה תחיה וגו'. מפורש פ' אלו טרפות י"ו: הוה דייק בשמא כו'. נמנה דומקין

הנהגות והערות

אן לעז"ר נראה ליישב דל"י ירמי' ולרב פפא אמרינן כן אבל לרבא ולרב זבדי לא פסיקא לומר כן ע"כ לא כתבו כן בפשיטות (גנוז יוסף). בן סוכה דף כו ע"ב ד"ה ולא בירך. גן דף קז ע"א ד"ה אם טעם. דן צ"ל "לא" (גנוז יוסף וכו"ה בדפו"ר). הן ע"י קרבן נתנאל. ון צ"ל "לעיל" (גנוז יוסף). ון צ"ל "ולאשמעוין" (גנוז יוסף). חן דף כה ע"א. טן דף יב ע"ב. ון דף עה ע"ב. יאן דף סח ע"ב. יבן דף מג ע"ב. יגן דף יז ע"א. ידן חולין דף נט ע"א ד"ה ואי. טון חגיגה דף